शास्त्रविशारद जैनाचार्य श्रीमद् विजयधर्मसूरिभ्यो नमः ।

प्रकरणादि विचारगर्भित-

स्तवन-सज्झाय संग्रह ।

(प्रकरणो अने अन्य उपयोगी विषयो उपर

स्तवनो अने सज्झायोनो संग्रह.)

प्रकाशक—

ए. एम. एन्ड कंपनी.

पालीताणा.

वीर सं २४५६ विक्रम सं १९८६ इ स १९३०

अनुक्रमणिका.

प्रकरणादि विचार गर्भित स्तवन संग्रह

श्रीजीव विचार स्तवन.

ढाळ १ ली.

॥ एकवीसानी देशी ॥

(ढाळ) श्री सरस्वती जी, वरसति वचन विलास रे ।
थुणशुं त्रिभुवन जी, तारण श्री जिन पास रे ॥
सुणो समरथ जी, सुंदर श्री जिन देव रे ।
मुझ दीजे जी, भव भव तुम पाय सेव रे ॥ १ ॥

॥ त्रुटक ॥

तुम सेव पाखे महिय भमियो, तुं न गमियो जिनवरु ।
छकाय मांहे जीव सहियो, छेदन भेदन आकरुं ॥
उत्कृष्ट आयु अवगाहना जे, एणे जीवे भोगवी ।
लाख चोराशी जीवाजोनी, तेह पण में जोगवी ॥ २ ॥

(ढाळ)–मणि स्फाटिक जी, हींगलो रयण प्रवाल रे ।
पारो अबरख जी, गेरु खडि हरियाळ रे ॥
ऊस सुरमो जी, माटी पाषाण नान धान रे ।
तुरवादिक जी, पृथवी बहू भेद जात रे ॥ ३ ॥

---

१ रत्न । २ हरताल । ३ खार । ४ नाना प्रकारनी धातु ।

(त्रुटक)–अनेक भेद वळी पाणी भणिए, कुप सरोवर धुंअरुं[1] ।
ओसा[2] हिम घणोदधि[3] करहा[4] कहिए, समुद्र अनेक पाणी खरुं ॥
अंगाल जाल मुम्मुर[5] विजलि, उलकापात[6] अग्निकणा ।
सिद्धांत मांहे छे विशेषे, भेद अनेक अग्नितणा. ॥ ४ ॥

(ढाळ)–एक वायरो जी, हलवो हलवो वाय रे ।
गुंजारव जी, करतो दँह दिसे धाय रे ॥
पाडे ओर्कलि जी, वळी वंटोलिओ एक रे ।
घनु तनु वात जी, वायु भेद अनेक रे ॥ ५ ॥

(त्रुटक)–इम भेद दोय वनस्पति केरा, साधारण प्रत्येक तरु ।
कंद कोमल फुल अंकुरा, फल सेवाल सेखरु ॥
अनेक भेद साधारण सुणिए, लक्षण तस शास्त्रे सही ।
एहथी जे होय विपरीत, प्रत्येक वनस्पति कही ॥६॥

(ढाळ)–पृथ्वि पाणि जी, तेउ वाउ काय रे ।
वणसइ पांचमी जी, थावर काय कहेवाय रे ॥

---

१ धुंवरी–धुमसनुं पाणी । २ झाकळ । ३ घनोदधि ते थीजेला–जामेला घी जेवुं कठण पाणी, जे पृथ्वी विमानो अने नारकीना आधारभूत असंख्य योजन प्रमाण जलपिंड छे ते । ४ करानुं पाणी । ५ तणखा–भाठानो अग्नि । ६ आकाशथी पडता अग्निकण । ७ दस दिशाए । ८. जेना वडे धूळमां रेखा–आंकळीओ पडे ते उत्कलिक वायु ।

विगलेंद्री जी, नारकी तिर्यच मानवी ।
वळी देवता जी, छठी त्रसकाय पालवी ॥ ७ ॥

(त्रुटक)–पालवी पृथ्विकाय आयु, वरस सहस बाविश ए ।
सात सहस वरस पाणि भणिए, अग्नि त्रिण दिन दिसए ।
वरस सहस त्रण वायु सुणिए, वणसइ दस सहस जाणीए ।
निरय देव विण जघन्य आयु, अंतर मुहूर्त प्रमाण ए ॥८॥

(ढाळ)–अंगुलतणो जी, भाग असंख्यातमो भणुं ।
स्वाभाविक जी, जघन्य हुए सहुने तनु ॥
चार थावर जी, गुरु लघु सम तनु जोय रे ।
वनस्पति जी, सहस जोयण झाझी होय रे ॥ ९ ॥

॥ त्रुटक ॥

इम होय साधारण मनुष्य समूर्छिम, सुक्षम जेह निगोद ए ।
तस आयु अंतर मुहूर्त होये, चउद राज अभेद ए ॥
पांच थावर कहीए एकेंद्री, शास्त्रे भेद तस छे घणा ।
इम कहे कविपण सुणो भवियण, नाम मात्रज ए भण्या ॥१०॥

(दुहा)–भव सत्तर झाझा कर्या, सासोसास मझार ।
एकेंद्री भव भोगवी, वळतो विगल विचार ॥ ११ ॥

ढाळ २ जी ॥ राग धोरणी ॥

॥ नयरी अयोध्या जयवति, ए राग. ॥

शंख छीप कोडा परमिया रे, भेदर थापना सार ।

जलो पूरा ने अलासियां रे, ए बेइंद्री विचार रे ॥
जीव जतन करो, जीम पामो भवपार रे; धन जिन वयणडा १२

कानखजुरा मांकण जुआ रे, गद्दहिया घीमेल ।
कीडा गींगोडा कातरा रे, कीडी मंकोडी चूडेल रे ॥धन० १३

सावा जुवा धानकिडला रे, इयल अने इंद्रगोप ।
उधेहि ने वळी कुंथुआ रे, म करो तेइंद्रीनो लोप रे ॥धन०१४

विंछी कंसारी खडमांकडी रे, भमरा भमरी ने तीड ।
माखी मसा डांस पतंगिया रे, टालो चोरेंद्रीनी पीड रे ॥धन०१५

जीवित वरस बार बेइंद्री रे, हवे तेइंद्री प्रकाश ।
दिवस ओगणपचासजुं रे, चोरेंद्री षट् मास रे ॥ धन०॥ १६

शंख प्रमुख जे बेइंद्री रे, तस तनु जोयण बार ।
कानखजुरो गाउ त्रणनो रे, भमरो होय गाउ च्यार रे ॥धन०१७

बेइंद्री तेइंद्री चोरेंद्री रे, ए विगलेंद्री नाम ।
कहे कवियण तुमे सांभळोरे, हवे पंचेंद्री अभिरामरे ॥धन०१८

(दुहा)—नहि विवेक विगलपणे, नहि तस तत्त्वविचार;
भव भवांतर भोगवी, उपना नरक मझार ॥ १९ ॥

ढाळ त्रीजी ॥ राग गोडी ॥

रत्नप्रभा पहेली जेह रे, सागर एकनुं,
एकत्रीश हाथ छ आंगुली ए ॥

शर्कप्रभा बीजी होय रे, त्रण सागर तिहां,
हाथ बासठ चार आंगुली ए ॥ २० ॥
वालुप्रभा पुहवी त्रीजी रे, सागर सात आयु,
एकत्रीश धनुप एक हाथनुं ए ॥
पंकप्रभा चोथी नाम रे, दस सागर सही,
बासठ साढी धनुप तनु ए ॥ २१ ॥
पांचमी धुमप्रभाय रे, सतर सागर सुणो,
धनुप सवासो जाणीए ए ॥
तमप्रभा छठी जाग रे, बावीश सागर,
धनुप अढीसें जाणीए ए ॥ २२ ॥
तमतमा सातमी नाम रे, सागर तेत्रीश,
धनुप पांचसें देह रचे ए ॥
पांच कोड अडसठ लाख रे, सहस नवाणुं ए,
रोगे नारकी नित पचे ए ॥ २३ ॥
परमाधामी पचावे रे. वलि दश वेदना.
कीधां करम ते भोगवे ए ॥
राज राज वधे पुहवी रे. इम सात राजनी.
सातमी पृथ्वी जोगवे ए ॥ २४ ॥

दुहा—सात प्रकारे नारकी. बोल्यो ठाम विचार;
जलचर थलचर खेचर. तिर्यंच त्रण प्रकार ॥२५॥

ढाळ ४ थी.

॥ राग केदारो, त्रिपदीनी देशी ॥

उरपरि भुजपरि गर्भज थाय, गर्भ समूर्छिम मत्स्य कहेवाय।
वरस पूरव कोडी आय, हो भविका! वरस पूरव कोडी आय ॥२६॥

सहस जोयण तस काया दिसे, भुजपरि कोस पृथक्त्व कहिसे।
जिनवचने चित्त हिसे, हो भविका! जिनवचने चित्त हिसे ॥२७॥

त्रेपन सहस समूर्छिम व्याल, भुजपरि सहस वरस बायाल।
जोयण पृथक् धनु भाल, हो भविका! जोयण० ॥२८॥

गर्भज त्रिजंच चउपदनी जात, त्रण पल्योपम आयु विख्यात।
काया छ कोस सुण भ्रात, हो भविका! काया० ॥ २९ ॥

चउपद समूर्छिम कहीए जास, आयु सहस चोराशी वास[१]।
कोस पृथक् तनु तास, हो भविका! कोस० ॥ ३० ॥

पंखी गर्भज आयुनो भाग, पल्योपम असंख्यातो भाग।
धनुष पृथक् तनु लाग, हो भविका! धनुष० ॥ ३१ ॥

समूर्छिम पंखी बहोंतेर सहस, ए पहिले आरे कहेस।
चउपद विवरी लहेस, हो भविका! चउपद० ॥ ३२ ॥

जेणे आरे जे मानव आयु धार, तेह तणा भाग किजे उदार।
भाग चउथे अश्व सार, हो भविका! भाग० ॥ ३३ ॥

---

१ वे गाउथी नव गाउ।

अज आयु भाग आठमे वखाण, गाय भेंस उंट खरादिक जाण।
पांचमे भाग प्रमाण, हो भविका ! पांचमे० ॥ ३४ ॥
श्वानादिक भाग दसमे कहिए, हस्ति आयु मानव परे लहिए.
जिनआणा शिर वहिये, हो भविका ! जिन० ॥ ३५ ॥

दुहा—पशुअपणे परवश पड्यो, पाम्यो दुःख अपार ।
कर्म केतां तिहां निर्जरी, धर्यो मनुज अवतार ॥३६॥

॥ ढाळ ५ मी. ॥ राग केदारो ॥

॥ जंबुद्वीपना भरतमां रे, ए देशी. ॥

चार कोडाकोडी सागरु रे, सुखमसुखमा नाम ।
त्रण पल्योपम आउखुं, रे. त्रण गाउ अभिराम रे;
प्राणी ! मानव भव अवतार. भणीए सुकृत भंडार रे;
प्राणी ! मानव भव अवतार. ॥ ३७ ॥

सागर कोडाकोडी त्रणनो रे, सुखम बीजो जेह ।
आयु पल्योपम दोयनुं रे. जुगल गाउ दो देह रे॥प्राणी०॥ ३८

त्रीजो सुखमदुःखमा रे. सागर कोडाकोडी दोय ।
एक पल्योपम जुगलने रे. कोस काया एक होय रे ॥ प्रा० ॥ ३९

पहेले तूयर बीजे बोर समो रे, त्रीजे आमलुं धार ।
अट्ठम छट्ठ एकांतरे रे सुजुगल पुण आहार रे ॥ प्राणी० ॥ ४०

दुसमसुखम कोडाकोडीनो रे, सहस बेंतालीश उन ।
पूरव कोडी वर्ष मानवी रे. पांचसें धनुष संपूर्ण रे ॥प्राणी०॥ ४१

वरस सहस एकवीशनो रे, दुषमा कलियुग नाथ ।
एकसो वीश वरसनुं आउखुं रे, मानवकाया सात हाथरे ।प्रा०।४२

छठ्ठो सहस एकवीशनो रे, दुषमदुषमा अपार ।
वीश वरस दोय हाथ तनु रे, मच्छाहारी नर नार रे ।प्राणी०। ४३

छये आरे अवसर्पिणी रे, उत्सर्पिणी विपरीत जाण ।
कालचक्र ए दोय मीली रे, बार आरे परमाणरे ।।प्राणी०।। ४४

पांच भरत पांच ऐरवते रे, तिहां सदा सरीखो काळ ।
पांच विदेहे परंपरा रे, चोथो आरो विशालरे ।। प्राणी० ।। ४५

दुहा—दश दृष्टांते दोहिलो, मानवतणो अवतार;
शुभ भावे सुकृतपणे, उपनो देव मोझार ।। ४६ ।।

।। ढाळ ६ ठ्ठी. ।। राग आशावरी ।।

दश प्रकारे भवनपति कहीए, व्यंतर आठ प्रकार रे ।।
ज्योतिषी पांच प्रकारे सुणजो, दोय वैमानिक सार रे ।।दश.।। ४७

असुरकुमार साधिक एक सागर, सात हाथ तस कायरे ।।
देश ऊणा दोय पल्योपम, नव निकाय कहेवाय रे ।। दश. ।।४८

लाख सहस वर्ष एक पल्योपम, चंद्र सूरज विचार रे ।।
व्यंतर आयु एक पल्योपम, तनुसम असुरकुमार रे ।।दश.।।४९

नारकी भवनपति ने व्यंतर, दश सहस वरस जघन्य रे ।।
ज्योतिष पल्योपम अड भागे, पल्योपम विमान रे ।। दश. ।। ५०

युगल सुधर्मा ईशानेन्द्र, इहांथी होये एक राज रे ॥
सागर बे बीजे झाझेरां, सात हाथ विराज रे ॥ दश. ॥ ५१

सनत्कुमार युगल माहेंद्र, दोय राज हवे जाण रे ॥
त्रीजे सात चोथे सात झाझा, छ हाथ काय प्रमाण रे ॥दश.॥ ५२

पांचमे ब्रह्म आयु दश सागर, लांतक छट्ठे चउद रे ॥
पांच हाथ तस काया कहीये त्रण राज अभेद रे ॥दश.॥ ५३

शुक्र सातमे सतर सागरनुं आठ सहस्रारे अढार रे ॥
चार हाथ तनु सुंदर सोहे, राज हवे इहां चार रे ॥दश.॥ ५४

नवमे आनत ओगणीश सागर, प्राणत दशमे वीश रे ॥
एकादशमे आरण एकवीश, बारमे अच्युत बावीश रे ॥दश.॥५५

ए चारे त्रण हाथनी काया, पांच राज इहां सोहे रे ॥
नव ग्रैवेयक एह उपर जोइ, दीठे मुज मन मोहे रे ॥दश.॥ ५६

दुहा—चार स्वर्ग सोहे सदा, जिहां राजनीति प्रधान:
बीजो भेद विमाननो, नव ग्रैवेक निधान ॥ ५७ ॥

ढाल ७ मी. ॥ राग गोडी ॥

सुदर्शन पहिले, सागर तिहां त्रेवीश ॥
सुप्रतिबद्धे चउवीश, मनोरमे पचवीश ॥ ५८ ॥

सर्वतोभद्रे छवीश, सुविशाले सत्यावीश ॥
सुमनसे अठावीश, हवे त्रीजे त्रिक ओगणीश ॥ ५९ ॥

चउ गति भमी भमी उपनो ए, संप्रति प्रभु पद लीध; भवि. ॥
शास्त्र थकी जे विरुद्ध होये ए, पंडित करजो शुद्ध. भवि. ॥ ७८

हार हैये नव निधि तणो ए, धरजो चतुर सुजाण; भवि. ॥
भणे गुणे ने सांभळे ए, तस घर कोडि कल्याण. भवि. ॥ ७९

॥ ढाळ ९ मी. ॥ राग धनाश्री ॥

चउद ए राजमां जीव कइ युग भम्यो,
सूक्ष्म बादर अनंती वारो ॥
कर्मनी कोडी भर अकामनिर्जरा करी,
पामीया पास त्रिभुवन तारो. ॥८०॥

भेट्यो भेट्यो प्रभु पास चिंतामणि,
एहज सुगतिनो मार्ग साचो ॥
कुगुरु कुदेव कुधर्म ते परिहरो,
मोह मिथ्यामति कांइ राचो. भेट्यो. ॥८१॥

नयर गुणदिवी* गुणवेली वाधे सदा,
पुष्करावर्त्त मेघ पास देवो ॥
श्री संघ मंडपे वेली ते विस्तरी,
उपजे आणंद सुकृत मेवो. भेट्यो. ॥८२॥

संवत शशि सायँर चंद्र लोचने स्तव्यो,
आसो शुदी दशमी रविवार राजे ॥

* गणदेवी.

करी शिरताज गुरुराज आणंदजी,
तस पटे सूरि विजयसेन छाजे. भेट्यो. ॥८३॥
धन्य धनहर्ष गुरु विबुध चूडामणि,
जास दीक्षित जगे कीर्त्ति सारी ॥
रत्नविजय बुध सत्यविजय तणो,
वृद्धिविजय भणे आणंदकारी. भेट्यो. ॥८४॥

॥ इति श्रीजीव विचार स्तवन ॥

श्री नव तत्त्वनुं स्तवन.

(दुहा)–श्री अरिहंतना पाययुगल, प्रणमी परमाणंद ।
नव तत्त्व विवरण कहुं, भाख्या वीर जिणंद. ॥१॥
नव निधान चक्रवर्तिना, जिम धन पार न होय ।
तेम नव तत्त्व विचारनो, पार न पामे कोय. ॥२॥
नव नंदे नव डुंगरी, कनक तणी जल निध ।
तेम नव तत्त्व विचारणा, राखो हइडा सनिध. ॥३॥
ग्रीवा नव ग्रैवेक छे, लोक नाल ब्रह्मांड ।
मुख मंडल कंठे धरे, तत्त्व नव निज पिंड. ॥४॥
नव वाड रक्षा करो, ब्रह्मचर्य निज ब्रह्म ।
तिम नव तत्त्वज राखजो, विनय मूल जिन धर्म.॥५॥

चोपाई.

श्रीपास जिनेश्वर प्रणमी पाय, सद्गुरु दानतणे सुपसाय ।
नवतत्त्वनो कहुं विचार, सांभलजो चित्त दइ नर–नार ॥ १ ॥

जीव[१] अजीव[२] पुण्य[३] पाप[४] ज जोय, आश्रव[५] संवर[६] निर्जरा[७] होय ।
बंध[८] मोक्ष[९] नव तत्त्व ए सार, हवे कहुं एहनो विस्तार ॥ २ ॥

जीवतत्त्व चेतन लक्षण जाण, चउद भेद एहना परमाण ।
अजीव अचेतन लक्षण जोय, चउद भेद एहना पण होय ॥३॥

पुण्य कर्म शुभ कर्मनो संच, बेंतालीश भेदे तेहनो संच ।
पाप कर्म अशुभ कर्मनो उदे, बाशी भेदे जिनवर वदे ॥ ४ ॥

आश्रव कर्म आववानो ठाम, बेंतालीश भेदे ते ताम ।
संवर तत्त्व आश्रव रुंधवो, सत्तावन भेदे संस्तव्यो ॥ ५ ॥

निर्जरा तत्त्व खपावे ताम, बारे भेदे ते अभिराम ।
बंध तत्त्वना चार प्रकार, देव नर तिरी नरक विचार ॥ ६ ॥

मोक्ष तत्त्व कर्म क्षय करी जाय, नव भेदे तेहीज कहेवाय ।
बसे छोंतेर भेद वखाण, श्रावक ते जे एहना जाण ॥ ७ ॥

॥ जीव तत्त्व ॥ (१)

चेतन लक्षण एक प्रकार, त्रस थावर दोय विध सार ।
त्रण विध पुरुष स्त्री नपुंसके,सुर नर तिरि नारकी चउ थानके ८

पांच प्रकारे जीवज कहुं, एकेंद्रि बेइंद्रिय लहुं ।
तेइंद्रिय चउरेंद्रिय सार, पांचे इंद्रियना बहु प्रकार ॥ ९ ॥

षड्विध पृथ्वी तेउ अप्काय, वायु वनस्पति छठी त्रसकाय ।
पांचशें त्रेसठ भेदे जीव, जिनवरजी भाखे सदीव ॥ १० ॥

बे भेदे एकेंद्रिय जोय, सूक्ष्म बादर ए बे होय ।
संज्ञी असंज्ञी पंचेंद्रिय कह्या, गुरु वचने आगमथी लह्या ॥११॥

बेइंद्रिय तेइंद्रिय सार, चउरेंद्रि ए सात प्रकार ।
ए साते पर्याप्ता कह्या, साते इम अपर्याप्ता लह्या ॥ १२ ॥

पर्याप्ता ते कहीए जेह, पर्याप्ति पूरी करे एह ।
अपर्याप्ता पूरी नवी करे, चोथी पर्याप्ति कीधा विण मरे॥१३॥

ए छे जीवना चौद प्रकार, धारे सम[1]दिष्ठि नरनार ।
जीव जाण्या विना समकित नहि,एहवी वात जिनवरे कही१४

हवे कहुं पर्याप्तिना नाम, जेणे द्वारे आवे ज्ञान ।
संसारी जीवने पर्याप्ति कही, सिद्ध जीवने पर्याप्ति नहि ॥१५॥

आहार पर्याप्ति पहेली जाण, शरीर पर्याप्ति बीजी वखाण ।
इंद्रिय पर्याप्ति त्रीजी कही, श्वासोश्वास ए चोथी लही ॥१६॥

भाषा पर्याप्ति पांचमी सही, मनःपर्याप्ति छठी लही ।
एकेंद्रियने पर्याप्ति चार, आहार शरीर इंद्रिय उदार ॥ १७ ॥

श्वासोश्वास ए चारे जाण, विगलेंद्रियने पांच प्रमाण ।
पांचमी भाषा ते वधी सार, संज्ञीने मननो विस्तार ॥ १८ ॥

एकेंद्रियने चारज प्राण, स्पर्शेंद्रियने कायबल जाण ।
श्वासोश्वास अने आउखो, प्राण चार एमज ओळखो ॥ १९ ॥

१ समकित दृष्टि.

प्राण षट् बेइंदियने होय, स्पर्श रस ने कायबळ होय ।
वचनबळ श्वासोश्वास आयु जाण,भाख्यो सिद्धान्ते एज प्रमाण
तेइंद्रियने सातज प्राण, स्पर्श रस घ्राणेंद्रिय जाण ।
काया वचनबळ श्वासोश्वास, सातमो आयु कह्यो विख्यात २१
प्राण आठ चौरेंद्रियने होय, स्पर्श रस घ्राणेंद्रि चक्षु जोय ।
तनुबल वाग्बल जाणो एह, श्वासोश्वास ने आयु तेह ॥२२॥
पंचेंद्रियने पांचे प्राण, मनबल वचन कायबल जाण ।
श्वासोश्वास अने आउखो, संज्ञी असंज्ञी नव दस ओळखो ॥२३॥
जीव ते जे प्राणज धरे, प्राण विना ते निश्चे मरे ।
जे नर जीवना प्राणज हरे, तिणे हिंसा नरके संचरे ॥ २४ ॥

॥ अजीव तत्त्व. ॥ (२)

धर्म अधर्म अने आकाश, त्रण त्रण भेद एहना परकाश ।
खंध देश अने प्रदेश, दशमो काल कह्यो सविशेष ॥ २५ ॥
चलण सहाय धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय ते स्थिर सहाय ।
अवकाश लक्षण आकाश कह्यो,गुरुपसाय आगमथी लह्यो॥२६
काळ ते जे समयादिक जाण, हवे कहुं तेहनुं प्रमाण ।
असंख्यात समये आवलिका जोय,कोडी एक सतसठ लख होय ॥
सतोतेर सहसने बशें सोल जोय,एटली आवलिकाए मुहूर्त होय।
त्रीश मुहूर्ते दिन रात्रि जाय, त्रीशे दिवसे मास ज थाय ॥२८

१ इंद्रिय.

चारे मासे वर्षज गणो, पांचे वर्षे जुग इम सुणो ।
वीश जुग ते सोनुं नाम, काल असंख्य एणी परे जाण ॥२९॥
पुद्गलना तो चार प्रकार, खंध देश प्रदेश ए सार ।
चोथो भेद ते परमाणुओ, खंध देश प्रदेशथी जुओ[1] ॥ ३० ॥
ए चौद भेद अजीवना जाण, समदिठ्ठि ते करे प्रमाण ।
हवे नव विध पुण्यना सार, उपार्जवानो कहुं विचार ॥ ३१ ॥

॥ पुण्य तत्त्व ॥ (३)

दान मांहे उत्तम अन्नदान, बीजुं पुन्य पाणी परधान ।
थानक पुन्य ते त्रीजुं सहि, शय्या पाट ते चोथुं ग्रही ॥३२॥
वस्त्र दान दीजे शीतकाल, पुन्ये फळे मनोरथमाल ।
मनपुन्य वचपुन्य कायपुन्य जाण, नवमो नमस्कार पुन्य वखाण.
ए नव पुन्य उपजवानां ठाम, तेहनां कह्यां जुजवां[2] नाम ।
पुन्य भोगववाना कहुं प्रकार, बेंतालीश भेदे ते सार ॥ ३४ ॥
सातावेदनी सुख जेहथी थाय, उंचगोत्र धूर आसन लेवाय ।
मनुष्यगति मनुष्यानुपूर्वी, गते जातो नवि भूलो भमी ॥३५॥
देवगति देवानुपूर्वी जाण, पंचेंद्रियनी जाति प्रमाण ।
औदारिक शरीर मनुष्य तिर्यंच, वैक्रिय देवता नारकी संच ॥३६

१ जुदो । २ जुदां जुदां ।

आहारक चौदपूर्वीने होय, तेज आहार पचावे सोय ।
कार्मण ते कोदाळारूप, औदारिक अंगोपांग सुरूप ॥ ३७ ॥

वैक्रिय अंगोपांगने थुणुं, आहार अंगोपांगज भणुं ।
वज्रऋषभनाराच संघयण, जिनजीनां ए साचां वयण ॥३८॥

वज्र कहेतां खीली जाण, ऋषभ तेह पाटोज वखाण ।
नाराच बेहु पासे मर्कटबंध, प्रथम संघयण एणी परे संध ॥३९

वाम[1] ढींचणथी जमणो खभो, दा[2]हिण ढींचणथी डाबो खभो ।
मस्तक अंगथी पलांठी अंत, जमणा ढिंचणथी डाबो ढिंचण जंत४०

समचोरस कहीए संस्थान, चिहुं भागे ए सरिखो मान ।
शुभवर्ण रातो पीळादिक कह्यो, शुभरस ते मधुरादिक लह्यो ॥४१

शुभगंध कपूर चंपादिक जेह, शुभफरसे[3] सुंवाळो तेह ।
अगुरुलघु भारे हळवुं साहि, पराघात ते अन्य सहे नहि ॥४२॥

श्वासोश्वास सुखे लेवाय, चोवीशमो ते ए कहेवाय ।
आतप ते सूरजनी परे, उद्योत ते अजवाळुं करे ॥ ४३ ॥

निर्माण कर्म ते सूत्रधार, अंगोपांग रूडो आकार ।
रूडी गति हंस सरीखी जाण, त्रस शक्ति चालवानी आण॥४४

बादर आवे दृष्टिगोचरे, पर्याप्तो पर्याप्ति पूरी करे ।
प्रत्येक शरीरे एकज जीव जोय, स्थिर नामे अंगोपांग निश्चल होय.

---

१ डाबा । २ जमणा । ३ शुभ स्पर्श ।

शुभ नाम उपरे रूडो भणुं, सुभग ते लोकने सोहामणुं ।
सुस्वर बोले मीठे स्वरे, आदेय वचन जे प्रमाणज करे ॥४६॥
जशकर्म जेहनो जश बोलाय, सुर नर तिरि आयु बंधाय ।
तीर्थंकर नामकर्म जे जाण,ए भेद बेंतालीश पुण्य प्रमाण ॥४७॥

॥ पाप तत्त्व ॥ (४)

(दुहा) -चोथुं तत्त्व हवे सांभळो, पापतणो उदय एह ।
ब्याशी भेद जिनवरे कह्या, मतिशुं धारो तेह ॥४८॥
मति श्रुत अवधि मनःपर्यव, केवळ ज्ञान ए पंच ।
आवरण ढांकतां होय ते, पाप तणो फल संच ॥४९॥

चोपाई.

दानांतराये दान न देवाय, लाभांतराये लाभ नवी थाय ।
भोगांतराय छते भोग वियोग, उपभोगांतराये नवी मले जोग॥५०॥
हवे कहुं ते वीर्य अंतराय, बळ पराक्रम नवी फोरवाय ।
चक्षुदर्शनावरणे नेत्र नवी होय, अचक्षुदर्शनावरणे इंद्रीबल नवी जोय.
अवधिदर्शनावरणे अवधि नवी उपजे, केवळदर्शनावरणे केवळ न संपजे
सुखे जागे ते निद्रा जोय, कष्टे जागे ते निद्रानिद्रा होय ॥५२॥
बेठा निद्रा आवे जेह, प्रचला निद्रा कहीए तेह ।
वाटे चालतां उंघतो जाय, प्रचलाप्रचला ते कहेवाय ॥ ५३ ॥

निद्रामांहे करे सर्व काम, थीणद्धी[1] निद्रा तेहनुं नाम ।
नीचगोत्र ते नीची जात, अशातावेदनी पामे घात ॥ ५४ ॥

मिथ्यात्व जे माने कुदेव, कुधर्म कुगुरुनी करे सेव ।
हाल्या चाल्यानी शक्ति न होय,थावरपणुं ते कहिए सोय ५५

दृष्टि गोचरे न आवे जीव, तेह कहीए सूक्ष्म सदीव ।
पर्याप्ति पूरी नवी होय, अपर्याप्तो ते कहीए सोय ॥ ५६ ॥

एक शरीरे जीव अनंत, साधारण ते कहीए जंत ।
दांत हाड अंग हाले घणो, पाप उदय ते अथिरजपणो॥५७॥

नाभि उपर पाडुओ[2] आकार, अशुभपणुं ते पाप प्रकार ।
भुंडा बोले लोक सहु कोय, दुर्भाग्यपणुं ते सहि होय ॥५८॥

स्वर बोले जे असुयातणो, पाप उदय ते दुःस्वरपणो ।
वचन न माने जेहनो कोय,अनादेय वचन प्रमाण न होय॥५९

रूडुं करतां जश न बोलाय, अपजशपणुं तेहीज कहेवाय ।
नरकगति नारकी अनुपूरवी, नरक आयु ए पाप अनुभवी ६०

क्रोध मान माया लोभज जाण, संज्वलनो ए पक्ष प्रमाण ।
क्रोध मान माया लोभ विचार, प्रत्याख्यानी मासज चार॥६१

क्रोध मान माया ने लोभ, वरस एक लगे एहनो थोभ ।
अप्रत्याख्यानी ए कहेवाय,पाप उदय त्यारे नवी जाय ॥६२॥

१ स्त्यानर्द्धि—नामनी निद्रा । २ खराब ।

क्रोध मान माया ने लोभ, जीवितव्य लगे एहीज थोभ।
अनंतानुबंधी एहीज चार, पाप उदये रोळे संसार ॥ ६३ ॥

हास्य रति अरति भय शोक, छठ्ठो ते दुगंछा थोक।
पुरुष स्त्री नपुंसक वेद, गति तिर्यंच एकसठमो भेद ॥ ६४ ॥

तिर्यंचनी अनुपूर्वि जाण, एकेंद्रिय ते पाप प्रमाण।
बेइंद्रिय तेइंद्रिय सहि, चौरेंद्रिय ते पापप्रकृति कही ॥ ६५ ॥

कुत्सित गति रासभनी जाण, उपघात पडजीभी नाण।
वर्ण गंध रस स्पर्श विचार, ए पामे ते अशुभ असार ॥ ६६॥

पाटो बेहु दिशे मर्कट बंध, ऋषभनाराच संघयण संध।
बिहु दिशी मर्कट बंध खीली नहि, नाराचसंघयण ए वातज कही ६७

एक दिशी मर्कट बंधज होय, अर्धनाराच संघयण ए जोय।
कीलिका खीलीवाळुं जोय, छेवट्ठे संधि लगाडी होय ॥६८॥

नाभी उपर रूडो लह्यो, निगोह[1] संठाण इणी परे लह्यो।
नाभी नीचे ते रूडो जाण, उंचे भुंडो ते सादि संठाण ॥६९॥

वामन संठाण एणीपरे जोय, मस्तक ग्रीवा हाथ पग होय।
कुब्ज पुंठ उदर असार, एकाशीमो पाप विचार ॥ ७० ॥

सघळो अंगोपांग कुरूप, हुंडकनुं ए कह्युं स्वरूप।
ब्यासी भेद ते पापना जोय, समदिठ्ठि ते छांडे सोय ॥ ७१ ॥

१ न्यग्रोध संस्थान।

॥ आश्रव तत्त्व ॥ (५)

(दुहा)—श्री जिनवरजीए भाषिया, प्रश्नव्याकरण मोझार ।
पाप आवे जेणे थानके, तेहना पंच प्रकार ॥ ७२ ॥
भेद बेंतालीश जे कह्या, सूत्र मांहि विस्तार ।
समकितधारी ते सहि, जाणे एह विचार ॥ ७३ ॥

चोपाइ.

इंद्रिय पांच ते जिनवरे कही, पाप आवे तिणे करी सही ।
क्रोध मान माया लोभ ए चार, प्राणातिपात जीवनो संहार ७४
मृषावाद जूठो उच्चरे, अदत्तादान ते चोरी करे ।
मैथुन जे परस्त्रीनी सेव, परिग्रह उपर मन नित्यमेव ॥ ७५ ॥
मन वचन कायाना जोग, विपरीतपणे वर्तावे लोक ।
काया अजयणाए वावरे जेह, कायिक क्रिया कहीए तेह॥७६॥
हळ उखलं घरटी कोदाल, अधिकरण क्रिया एहीज चाल ।
जीव अजीव उपर करे रीस, पाओसिये क्रिया ते निशदिस७७
परितापनी क्रिया ते धरे, पर आपणाने पीडा करे ।
प्राणातिपातिकी जीवनो नाश, आरंभीया करसण प्रकाश ॥७८
अनेक पदार्थ पर ममता सही, परिग्रहीया क्रिया ते कही ।
मायावत्तिया क्रिया जाण, परनी वंचना करे अजाण ॥७९॥

---

१ खारणी, खारणीयो । २ प्राद्वेषिकी । ३ पारका आत्माने । ४ खेती ।

मिथ्यादर्शनवत्तिया हेव, कुगुरु कुदेवनी करे सेव ।
अपच्चखाण पच्चखाण नवी धरे, स्त्रीप्रशंसा दृष्टिकी करे ।८०॥
पृष्टकी क्रिया इम उच्चरे, भलो भुंडो देखी राग द्वेपज करे ।
पाडुचिया क्रिया ते कहेवाय, कोणहीकनी वस्तु देखी न जाय ॥
सामंतोवणीया क्रिया पातकी, ठाम उघाडां राख्या थकी ।
नेसथीआ अन्य पासे शस्त्र घडाय,साहथ्थिया पोते शस्त्र कराय ॥
जीव अजीव विणसे अणाय, आणवाणिया क्रिया कहेवाय ।
वियारणीया क्रिया ते जाण, जीव अजीव विदारे आण।८३॥
भमतां भाणामां माखी मरे, अणाभोग क्रिया ते धरे ।
जीण कीधे लोकमां भुंडो थाय,अणवकंख क्रिया कहेवाय ॥८४॥
अन्य पासे जे पाप कराय, अणापयोग क्रिया लगाय ।
घणा जणनो मन एकीज थाय, सामुदायिकी क्रिया कहेवाय.
मित्रादि अर्थे जे करे कर्म, पिज्जवत्तियां[1] एहनो मर्म ।
अणबोले क्रिया बंधाय, दोपवत्तियो[2] ते कहेवाय ॥ ८६ ।
इर्यापथिकी क्रिया विचरंता जोय,पचविशमी क्रिया लागे सोय ।
भेद बेंताळीश आश्रवना कह्या,गुरु वचने आगमथी लह्या ॥८७॥

॥ संवर तत्त्व ॥ (६)

(दुहा)–भेद वीश संवरना कह्या, ठाणांग सूत्र मोझार ।
भेद सत्तावन पण कह्या, ग्रंथांतरथी विचार ॥८८॥

१ प्रेम प्रत्ययकी. २ द्वेष प्रत्ययकी.

भेद सत्तावन हवे कहुं, सवरना जग सार ।
मन शुद्धे पाळे प्रेमशुं, ते उतरे भव पार ॥८९॥

चोपाइ.

धुंसर प्रमाण जुए जेह, ईर्यासमिति कहीए तेह ।
सावद्य टाली निरवद्य उचरे, भाषासमिति इणी परे धरे॥९०॥
दोष रहित जे लीये आहार, एषणासमिति कहीए सार ।
लेतां मूकतां जयणा करे,आदान निखेवणा चित्तज धरे॥९१॥
जीव जतन करी परठवे, पारिठावणिया समिति इम स्तवे ।
मन साथे नवि करे पाप, मनगुप्ति ते इणीपरे थाप ॥९२॥
सावद्य वचन ते बोले नहि, वचन गुप्ति ते कहीए सही ।
संवरी राखे आपणी काय, काय गुप्ति ते कहेवाय ॥९३॥
आरंभ न करे भूख्यो रहे, क्षुधा परिसह इणी परे सहे ।
काचुं पाणी न पीए लगार,तृषा खमे तृषा परिसह सार॥९४॥
शीत परिसह शीतज खमे, अग्नि न वांछे काया दमे ।
उष्ण परिसह लागे ताप, स्नान न वांछे कहिए आप ॥९५॥
डांस मांख परिसह सही, डांस मांख उडाडे नहिं ।
वस्त्र छते वस्त्र वांछे नहि, अचेल परिसह कहीए सही ॥९६॥
अरति परिसह मन उद्वेग, स्त्री देखी आणे संवेग ।
चर्या परिसह विहारज करे, संकट सहे मन धीरज धरे ॥९७॥
सज्झाय भोमी डोले नहि, निसिहिया परिसह एहज सही ।
रुडो भूंडो स्थानक नवी कहे,शय्या परिसह निशदिन सहे९८

कडवां वचन अहियांसे जेह, आक्रोश परिसह कहीए तेह ।
मारतां क्षमा सर्वदा करे, क्रोध परिसह इणी परे सहे ॥९९॥
भिक्षा मागतां न करे अभिमान,याचना परिसह इणविध जाण
अणलाधे दीनज नवी थाय,अलाभ परिसह ते कहेवाय॥१००
रोग आव्ये औषध नवी करे, रोग परिसह एणीपरे धरे ।
डाभ तृणनो फरसज सहे, तृणफास परिसह इणविध कहे १०१
शरीरनो मल उतारे नहि, मल परिसह ए कहीए सही ।
आदर देखी न करे अभिमान,सत्कार परिसह एहीज जाण१०२
भण्या गण्यानो गर्व नवी करे, प्रज्ञा परिसह एणीपरे धरे ।
भणतां न आवडे तव दीन न थाय,अन्नाणं परिसह ए कहेवाय.
समकितथी नवी डोले जेह, समकित परिसह कहीए तेह ।
ए बावीशे परिसह कह्या, गुरु वचने आगमथी लह्या ॥१०४॥
खांति क्षमा जे क्रोध नवी करे,मार्दवपणुं ते अभिमान न धरे ।
आर्जवपणुं कपट नवी करे, सरलपणाने चित्तज धरे ॥१०५॥
मुक्ति ते लोभनो परिहार, तप ते दुभेदे कह्यो सार ।
संयम सत्तर भेदे जाण, सत्य साचुं बोले ते जाण ॥ १०६ ॥
जीण क्रियाए कर्म लागे नहिं, शौचपणुं ते कहीए सहि ।
अकिंचनपणे धन न रखाय, नव वाड सहित ब्रह्मचर्य कहेवाय.
दशविध यतिधर्म कह्यो सार, चाळीशमो ए संवर द्वार ।
प्रथम अनित्य भावना कही,बीजी अशरण भावना लही॥१०८

१ सहे । २ अज्ञान परिषह ।

संसार भावना त्रीजी जाण, चोथी एकत्व भावना प्रमाण ।
पांचमी अन्यत्व भावना सुणो, अशुचि भावना छठी मुणो[1] ॥१०९
आश्रव भावना कही सातमी, संवर भावना लहीए आठमी ।
नवमी निर्जरा भावना मान, दशमी लोक भावना जाण॥११०
बोधि भावना अग्यारमी कहुं, धर्म भावना बारमी लहुं ।
सामायिक चारित्र पहेलो कह्यो, छेदोपस्थापनीय बीजो लह्यो ॥
परिहार विशुद्धि त्रीजो जाण, सूक्ष्मसंपराय चोथो वखाण ।
यथाख्यात चारित्र पांचमो कह्यो, संवर भेद सत्तावन लह्यो.

॥ निर्जरा तत्त्व ॥ (७)

सत्तावन भेदे संवर द्वार, श्रावक ते धारे निरधार ।
छ भेदे तप बाह्यज कह्यो, छ भेदे अभ्यंतर तप लह्यो ॥११३॥
बार भेदे निर्जरा सार, पाळे ते उतरे भवपार ।
अणासण छठ अठमादि करे, ऊणोदरी पेट पूरो नवी भरे११४
वृत्तिसंक्षेप कह्यो ए सार, सचित्त द्रव्यनो करे परिहार ।
रस त्याग जे आयंबील करे, कायक्लेश आतापना धरे ॥११५
अंगोपांग संवरीने रह्या, सल्लिण[2] तप ते इणी परे कह्या ।
दूषण लाग्ये प्रायश्चित करे, ज्ञान गुरुनो विनयज करे ॥११६
गुरुने आणी आपे आहार, वैयावच्च तप कहीये सार ।
मन वचन काय राखी ठाय, पंच प्रकारे करे सज्झाय[3]॥११७॥

१ जाणो । २ संलीनता । ३ स्वाध्याय ।

शुक्लध्यान धर्मध्यान ज धरे, कर्म खपाववा काउसग्ग करे।
बार प्रकारे निर्जरा कही, पांचमे अंगे गुरुमुखथी लही॥११८॥

॥ बंध तत्त्व ॥ (८)

प्रकृति बंधनो एहिज पर्याय, रुडो पाडुओ होय स्वभाव।
स्थिति बांधी होय कर्मनी जेटली, सही भोगवे ते तेटली११९

अनुभाग रूप रस केळवे, प्रदेश कर्मनां दळ मेळवे।
ए बंधना चार प्रकार, टाळे ते पामे भवपार ॥ १२० ॥

अथवा बंध तत्त्व संभार, सूक्ष्म छे पण तेहनो सार।
कहेशुं करवा पर उपगार, बंधतत्त्वना चार प्रकार ॥ १२१ ॥

एणी परे मेलो जीव कर्म बंध, जीम एकठा कर्म फुल ने गंध।
तिल ने तेल जेम छे एकठां, दूध पाणी जेम मल्या सामटा ॥१२२

तिणे परे जीव मिश्र छे कर्म, लोक दैव कहे छे ते कर्म।
कर्मे भर्यो सुख दुःख सहे, वैर भाव पण एकठा रहे ॥१२३॥

कांइएके थाये कर्म बलवंत, कांइएक जीव करे तस अंत।
जीव कर्मनो एहवो ढाळ, एक एकने खोळे तत्काळ ॥१२४॥

कर्मबंधना चार प्रकार, प्रकृति स्थिति रस प्रदेश अपार।
प्रकृति कहीए वस्तु स्वभाव, स्थिति रहेवुं आउखानो भाव॥१२५

कडवो मीठो रस अनुभाग, प्रदेश भेदे दल संचे लाग।
मोदकने दृष्टांते बंध, अथवा वैद्य गुटिका संबंध ॥ १२६ ॥

१ खराब। २ कोइ बग्वत। ३ रोके।

कोइक वैद्ये वाटी औषधि, बांधी गुटिका नव नव विधि ।
तेह तणो बंध ए चौहुं भेद,पहेलो प्रकृति कहुं ते छेद॥१२७॥

कोइक गोली तो हरे ताप, कोइक करे सबलाइ भाव ।
एक श्लेष्मनो हरती ताप, एक कोढनुं टाळे पाप ॥ १२८ ॥

एक गोळी टाळे कास ने श्वास, एक हरस जलोदरनो वास ।
एक गोळीथी संन्निपातज जाय,एक निवारे पित्त ने वाय॥१२९

प्रकृति स्वभावे इम गुण करे, बीजी स्थिति आयु इम धरे ।
दिन पक्ष मास छ मास ते रहे,पछे विणसे गुण नवी लहे॥१३०

त्रीजो रस गोळीनो जेह, खाटी खारी मधुरी तेह ।
प्रदेश चोथो तोल प्रमाण, एम कहीए गोळीनो मान ॥१३१॥

इणे दृष्टांते जीवनो धर्म, पुद्गल लेइ बांधे कर्म ।
ज्ञान दर्शन चारित्र आवरे, वारे दुःख सुख अनुसरे ॥१३२॥

प्राये ते प्रकृति बंध ज कह्यो, प्रकृति स्वकर्म स्वभाव संग्रह्यो ।
बीजी स्थिति रहेवानुं आय,नाण-दर्शनावरणी वेदनी अंतराय ॥

तिस कोडाकोडी सागर विशाल,तेत्रीश सागर आयुनो काळ ।
वीश कोडाकोडी नाम गोत्रनुं आय,सित्तेर कोडाकोडी मोहनी कहेवाय

जघन्य वेदनी मुहूर्त्त बार, नाम गोत्रने आठ विचार ।
स्थिति थोडी बीजा कर्मतणी, अंतरमुहूर्त्त प्रमाण लघु गणी ॥

त्रीजुं अशुभ कर्म रस लिंब, शुभ कर्म रस साकर टींब ।
कर्मतणो दळ चोथो प्रदेश, एकठा रहे हळवा लवलेश ॥१३६

सोवन आंखळि[1] सम शुभ कर्म,लोहे[2] समान लहीए अशुभ कर्म ।
बंधतत्त्व ए चार प्रकार, मत बांधो कोइ नर नार ॥ १३७ ॥

॥ मोक्ष तत्त्व ॥ (९)

मोक्षतत्त्व नवमो ए द्वार, तेह तणो हवे कहुं अधिकार ।
सकल कर्म तणो क्षय करी,जीव रहे तीहां सुख अनुसरी॥१३८॥
लोकाग्र भागे ते रहे, नास्तिक होय ते नवी सद्दहे।
तेहने मोक्ष थापवा भणी,पहेलो भेद कह्यो त्रिभुवन धणी॥ १३९
मोक्ष पदारथनो एह मतो, एक पद नाम माटे छे छतो ।
जे जे एक पद ते छे सहि, जेम जग जीवनी दया कही ॥१४०
बे पद नाम पदारथ जेह, केटला सत्य असत्य होय तेह ।
श्रीनंदन जीम हस्तीदंत, राजपुत्र ने लक्ष्मीकंत ॥ १४१ ॥
वृक्षकुसुम अने मृगशिंग, ए बेहु शब्द छता सरगंग ।
बे शब्द नाम अछता जेह, शशसिंग वंध्यापुत्रज तेह ॥१४२॥
तुरंगम सिंग[3] ने रासभ सिंग, पाडो गाभणो करहा सींग[4] ।
आकाश-कुसुम संजोगी नाम,एहनो किहांय न दीसे ठाम॥१४३
तेम एक पद नाम मोक्ष निःसंदेह, छे निश्चे म धरीश संदेह ।
वळी मार्गणा द्वारे करी, मोक्ष प्ररूपणा करुं ते खरी ॥१४४॥
बीजो भेद मोक्षनो जेह, कोण कोण जीव लहे पण तेह ।
मानवपणे पामे सुगति, त्रिहुंगतिनाने नहि सुगति ॥ १४५ ॥

१ सोनानी बेडी. २ लोढानी बेडी. ३ अश्वशृंग. ४ ऊंटना शींगडा.

तास शासनमांहे शोभता, श्री मणिविजय पंडित छता ।
तास शिष्य भाग्यविजयजीए कह्या, एह बोल सिद्धांत थकी सग्रह्या.
संवत सत्तर छासठे (१७६६) उल्लास, नगर पाटण रह्या चोमास ।
भाग्यविजयजीए विनति करी, संघ समक्ष सौ चित्तमां धरी १६७

॥ इति श्री नवतत्त्व स्तवन. ॥

श्री वीरजिनस्तुतिगर्भित

चोवीश दंडकनुं स्तवन.

(दुहा)–प्रणमी सरस्वती भगवती, तीम जिनवर चोवीश ।
गौतम प्रमुख सूरि तथा, गुरु उत्तम सुजगीश ॥१॥
चोवीश दंडकने विषे, द्वार अछे *गुणतिश ।
विवरी कहीशुं तेहने, जिम भाख्या जगदीश ॥२॥
नाम[१] लेश्या[२] त्रीजुं तनु[३], अवगाहना[४] संघेण[५] ।
संज्ञा[६], आकृति[७] सातमुं, ×संपराय[८] सुणो सेण ॥३॥
इंद्रि[९] समुद्घात[१०] दृष्टि[११] दर्शन[१२], नाण[१३] जोगो[१४]पयोग[१५] ।
उपपात[१६] ने च्यवन[१७] स्थिति[१८], पज्जत्ति[१९] आहार[२०]नो भोग ॥४॥
गति[२१] आगति वेद[२२] भवननो[२३], चोविशमो प्राण[२४] द्वार ।
संपदा[२५] धर्म[२६] जीवायोनि[२७], कुळ[२८] अल्पबहुत्व[२९] विचार ॥५॥

* ओगणत्रीश । × कषाय ।

(द्वार १ लुं)–घमा वंशा सेला, अंजना रिष्टा नाम।
मघा माघवती सातमी, ए साते दुःख खाण ॥ ६ ॥
असुर नाग सुपर्ण, विद्युत ने अग्निकुमार।
द्वीप उदधि दिशा वायु, स्तनित ए दश प्रकार ॥ ७॥
सात नरकनुं एक छे, एकादश दंडक एम।
थावर पांच तथा त्रण, विगलेंद्रिय गणिए तेम ॥ ८ ॥
पंचेन्द्रि तिर्यंच मनुज ने, व्यंतर ने जोतिष।
वैमानिक चोवीश ए, नाम द्वार सुण शिष्य ॥ ९ ॥
(द्वार* २)–नरक तेउ वाउ विगलेंद्रिय, अपज्ज लेश्या तीन।
पंचेन्द्रिय तिर्यंच मनुपने, षट लेश्या होय पीन ॥१०॥
भवनपति दश व्यंतर, पृथ्वी अप् वण काय।
ए चउद दंडक मांहि, आगली चार कहाय ॥ ११ ॥
ज्योतिषि सोहम ईशान, एक तेजो होय।
पंचम देवलोक लगे पद्म, उपरे शुक्ल जोय ॥ १२ ॥
(द्वार× ३)–नारकी देवता सर्वने, वैक्रिय तेजस कर्म।
वायु तिर्यंच पंचेन्द्रिय, आहारक विनु ए मर्म ॥ १३ ॥

* लेश्या छ होय छे—कृष्ण, नील, कापोत, तेजो, पद्म, शुक्ल.
× शरीर पांच होय छे—औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तैजस, क[illegible]

वायु विना चउ थावर, विगलने त्रण शरीर ।
औदारिक तेजस् कर्म, मनुजने पर्ण कहे वीर ॥१४॥

॥ ढाळ १–राग मारु ॥

(द्वार ४)–नरक गते शत पंच धनुष् अवगाहना रे ।
समुच्चे उत्कृष्ट, भाखीरे (२) साखि पन्नवणा अछे रे ॥१॥
पुणा आठ धनुष् षट् अंगुल देहडी रे ।
घमामें उत्कृष्ट, त्रण्यरे (२) हाथ जघन्य शरीर छे रे ॥२॥
साडापंदर धनुष् ने बार अंगुल लहो रे ।
त्रीजे सवाएकत्रीश, पंकेरे (२) साडीबासठ धनुष्नी रे ॥३॥
सवासो धनुष्नी धूमप्रभे लहो रे ।
मघामां अढीशते, धनुष्य (२) शत पंच गुरु सातमी रे ॥४॥
ए उत्कृष्ट कही म्हें साते नरकनी रे ।
पुरवनी उत्कृष्ट, उत्तरे (२) उत्तरनी ते जघन्यथी रे ॥५॥
भुवनपति वण ज्योतिषीने सात हाथनी रे ।
तिम सोहम ईशान, त्रीजेरे (२) त्रीजे चोथे षट् तणी रे ॥६॥
पांचमे छठे पांच, चार सातमे आठमे रे ।
चार लगे तिन हाथ, हाथरे (२) नाथ भाखे त्रण लोकनोरे ॥७॥
नव ग्रैवेयक बे कर, अनुत्तरे एक छे रे ।
भू जल अग्नि ने वाय, तेहनीरे (२) अंगुल असंख्यम भाग छे रे

१ पांच । २ साडी । ३ अढीसो धनुष्य । ४ बे हाथ ।

लाख जोजननी, उत्तरवैक्रिय देवता रे ।
वनस्पति प्रत्येक, झाझीरे(२) जोयण सहस उत्कृष्टथी रे ॥९॥
अंगुल असंख्यमे भाग जघन्यथी जाणिये रे ।
बेइंद्रिय जोजन चार, कोशरे (२) त्रण चउ-ति-चौरिंद्रिये रे॥१०॥
तिन कोश मनुजनी सहस जोयण तणी रे ।
तिरि पंचेंद्रिय देह, वैक्रियरे (२) लाख जोयण नव शत तथा रे ११
(द्वार ५)-षट् संघयण मनुज तिरि पंचेंद्रि लह्या रे ।
विगलेंद्रिय छेवट्ठ, जाणोरे (२) शेष असंघयणि अछे रे ॥१२॥
(द्वार ६)-आहारादिक चउवीशे दंडके लहो रे ।
(द्वार ७)-देवने समचउरंस, आगेरे (२) षट् नर-तिरि पंचेंद्रिने रे.
नारक थावर विगल समुर्छिम मनुष्यने रे ।
एक हुंडक संठाण, होयरे (२)
(द्वार ८)-चार कषाय सवि दंडके रे ॥ १४ ॥

—•—

ढाळ २ जी.

(पियु पियुं करता नाम मयुं दिन रातियां—ए देशी.)

(द्वार ९)-देव नरक नर तिरिपंचेंद्रिय पण इंद्रि,
थावर बि ति चउरिन्द्रि इग बि ति चउ वदि :
(द्वार १०)-नारक वायुने चार समुद्घात आगला,
देव तिर्यच पंचेंद्रियने पण आदिला ॥ १ ॥

१ थोर सुधा । २ समुद्घात सात होय छे । ३ पांच ।

थावर चउ विगलेंद्रियने पहेला तिन कह्या,
मनुजने सात समुद्घात पन्नवणाए लह्या;
(द्वार ११)-नारक नर देव तिरि पंचेंद्रि तीदृष्टि छे,
थावर पंचने एक मिथ्यात्व ते इष्ट छे ॥ २ ॥
विगलेंद्रियने समकित मिथ्या ए दोय छे,
एणी पेरे द्वार एकादशमुं दृष्टि होय छे;
द्वार १२)-देव नरक तिरि पंचेंद्रिने केवल विना,
चउरिंद्रिने चक्षु अचक्षु बे दर्शना ॥ ३ ॥
एक अचक्षु थावर बि ति इंद्रिय तणे,
चक्षु अचक्षु ओहि केवल चउ मनुजने;
(द्वार १३)-त्रण ज्ञान अज्ञान नरक देव तिर्यंचने,
थावरने मति श्रुत अज्ञान ए बिहुं भणे ॥ ४ ॥
विगलेंद्रियने ज्ञान अज्ञान दुधा भणुं,
मनुजने ज्ञान पंच अज्ञान ते त्रण गणुं;
(द्वार १४)-औदारिक आहारक दुग विणु सुणो,
योग अग्यार नारक देव दंडके भवि मुणो ॥५॥
औदारिक दुग कर्म भू जल वाह्नि वण प्रते,
वैक्रिय दुग युत पंच योग वायु मते;

१ दृष्टि त्रण होय छे-समकित, मिश्र, मिथ्यात्व। २ दर्शन चार होय छे। ३ ज्ञान पांच अने अज्ञान त्रण होय छे। ४ द्विधा-बन्ने, बे बे। ५ योग पंदर होय छे, ६ जाणो।

औदारिक दुग कर्म चोथो वाग् योग ए,
विगलेंद्रियने चार योगनो भोग ए ॥ ६ ॥
तिरिपंचेंद्रिने आहार दुग विण जाणीए,
पंदर योग मनुष्यने भवि मन आणीए;
(द्वार १५)–त्रण ज्ञान अज्ञान दर्शन देव नरक तिरि,
ज्ञान अज्ञान दो एक अचक्षु बे तिरिंदरि ॥ ७ ॥
ज्ञान अज्ञान दर्शन दोय ए छ चउरिंद्रिने;
मइ सुं अज्ञान अचक्षु थावर एकेंद्रिने;
बार उपयोग मनुष्यने लहीए इम सुणो,
नाण अन्नाण दर्शन पण ति चउ कम थुणो ॥८॥
(द्वार १६–१७)–नारक देव तिर्यंच पंचेंद्रि विगल तथा,
उपपात चवन कहुं भवि भगवती कहे यथा;
एक बे त्रण जघन्यथी संख्य असंख्याता,
उत्कृष्टा उपपात चवन समे विख्याता ॥ ९ ॥
एक समे असंख्याता थावर प्राणिया,
उपजे चवे अनंता साधारण जाणिया;
एक आदि देइ जाव संख्य मनुष्य लहो,
सम्मूर्छिम नरमांहि असंख्याता सदहो ॥ १० ॥

---

१ आहारक शरीरना बे योग सिवाय तेर योग होय।
२ उपयोग बार छे। ३ मेइंद्री। ४ मति श्रुत।

थावर चउ विगलेंद्रियने पहेला तिन कह्या,
मनुजने सात समुद्घात पन्नवणाए लह्या;
(द्वार ११)–नारक नर देव तिरि पंचेंद्रि तीदृष्टि छे,
थावर पंचने एक मिथ्यात्व ते इष्ट छे ॥ २ ॥
विगलेंद्रियने समकित मिथ्या ए दोय छे,
एणी पेरे द्वार एकादशमुं दृष्टि होय छे;
द्वार १२)–देव नरक तिरि पंचेंद्रिने केवल विना,
चउरिंद्रिने चक्षु अचक्षु बे दर्शना ॥ ३ ॥
एक अचक्षु थावर बि ति इंद्रिय तणे,
चक्षु अचक्षु ओहि केवल चउ मनुजने;
(द्वार १३)–त्रण ज्ञान अज्ञान नरक देव तिर्यंचने,
थावरने मति श्रुत अज्ञान ए विहुं भणे ॥ ४ ॥
विगलेंद्रियने ज्ञान अज्ञान दुधाँ भणुं,
मनुजने ज्ञान पंच अज्ञान ते त्रण गणुं;
(द्वार १४)–औदारिक आहारक दुग विणु सुणो,
योग अग्यार नारक देव दंडके भवि मुणो ॥५॥
औदारिक दुग कर्म भू जल वह्नि वण प्रते,
वैक्रिय दुग युत पंच योग वायु मते;

१ दृष्टि त्रण होय छे–समकित, मिश्र, मिथ्यात्व । २ दर्शन चार होय छे । ३ ज्ञान पांच अने अज्ञान त्रण होय छे । ४ द्विधा–बने, बे बे । ५ योग पंदर होय छे, ६ जाणो ।

औदारिक दुग कर्म चोथो वाग् योग ए,
विगलेंद्रियने चार योगनो भोग ए ॥ ६ ॥
तिरिपंचेंद्रिने आहार[1] दुग त्रिण जाणीए,
पंदर योग मनुष्यने भवि मन आणीए;
(द्वार[2] १५)–त्रण ज्ञान अज्ञान दर्शन देव नरक तिरि,
ज्ञान अज्ञान दो एक अचक्षु बे तिरिंद्रि[3] ॥ ७ ॥
ज्ञान अज्ञान दर्शन दोय ए छ चउरिंद्रिने;
मइ सुं[4] अज्ञान अचक्षु थावर एकेंद्रिने;
बार उपयोग मनुष्यने लहीए इम सुणो,
नाण अन्नाण दर्शन पण ति चउ क्रम थुणो ॥८॥
(द्वार १६–१७)–नारक देव तिर्यंच पंचेंद्रि विगल तथा,
उपपात चवन कहुं भवि भगवती कहे यथा;
एक बे त्रण जघन्यथी संख्य असंख्याता,
उत्कृष्टा उपपात वचन समे विख्याता ॥ ९ ॥
एक समे असंख्याता थावर प्राणिया,
उपजे चवे अनंता साधारण जाणिया;
एक आदि देइ जाव संख्य मनुष्य लहो,
समूर्छिम नरमांहि असंख्याता सद्दहो ॥ १० ॥

---

१ आहारक शरीरना बे योग सिवाय तेर योग होय।
२ उपयोग बार छे। ३ तेइंद्री। ४ मति श्रुत।

ढाळ ३ जी.

हवे कुमर इस्युं मन चिंतवे, ए राग.

(द्वार १८)–रत्नप्रभाए जघन्यथी, दस सहस वरसनो आयो रे;
सागर एक उत्कृष्टो लहो, बीजे त्रण सागर थायो रे.
जिनवर भाखे इम वयणडां ॥ १ ॥

वालुप्रभा नरके सातनुं, पंके दश सत्तर ते धूमे रे;
उदधि बावीश तम नरकमां, सागर तेत्रीश तमतमे रे. जिन० २

आदि उत्कृष्टी जे कही, उत्तरनी तेह जघन्य रे;
तेर प्रतर पहेली नरकमां, तस उत्कृष्ट सुणो देइ कर्ण रे. जिन० ३

नेउं सहस तथा नेउं लक्ष छे, पुरव कोडि त्रीजे जाणो रे;
एक सागरना दश भागमां, एक भाग चोथे मन आणो रे.जि०४

एम भाग एकेक वधारतां, तेरमे थाय दश भाग रे;
सागर एक पुरुं थइ रहे, हवे जघन्यनी सुणो वाग रे. जि० ५

दश सहस तथा दश लक्ष छे, नेवुं लाख ने पूरव कोडी रे;
हवे आगलीनुं उत्कृष्ट जे, उत्तर जघन्ये जोडी रे. जि० ६

एकादश नव शत पण तथा, त्रण एक अनुक्रम धारो रे;
हवे प्रतरे गणवानो कहुं, आम्नाय ते एक उदारो रे. जि० ७

जे नरकनी स्थिति उत्कृष्ट छे, तस कीजे जघन्य ते वादी रे;
प्रतर जेटला ते नरकना, कीजे भाग प्रतरे साधी रे. जि० ८

---

१ सागरोपम ।

दश सहस वरस ते जघन्यथी, आयु भवनपति तणुं होय रे;
उत्कृष्ट चमरनुं सागरतणुं, बलि इंद्रनुं अधिकुं जोय रे. जि० ९
साडा त्रण तथा साडा चार छे, तस देवी तणुं अनुक्रमे रे;
हवे नव निकाय दक्षिणतणुं, आउखुं दोढ पल्योपम रे. जि०१०
पल्य दोय देशोन उत्तर तणुं, तस देवीनुं अर्द्ध एको रे;
देशे ऊण पल्योपम कह्युं, क्रमे गणीए धरी विवेको रे. जि० ११
रत्ना शुद्धा त्रीजी वालुका, चोथी मणशिला नाम रे;
शर्करा खर पुढवी जाणीए, अनुक्रमे सुणो आयु ठाम रे. जि० १२
एक बार चउद सोळ तेम वली, अष्टादश ने बावीशो रे;
सहस शब्द ते तीहां जोडीए, आउखुं भाखे जगदीशो रे जि०१३
सात सहस वरस अप्कायनुं, वासर त्रण अग्निनुं आयु रे,
त्रण सहस वरस वायुकायनुं,दश सहस वरस वणकाय रे.जि०१४
बेइंद्रिनुं बार वरस तणुं, तेइंद्रिनुं ओगणपचास दिन रे;
षट् मासनुं चौरेंद्री तणुं, जघन्य मुहूर्त होय भिन्न रे. जि० १५
जलचर गर्भज संमूर्छिम तथा, गर्भज उर–भुजपरिसर्प रे;
पूरव कोडी वरसनुं आउखुं, भिन्नमुहूर्त्त सर्पनुं अल्प रे. जि० १६
थलचर गर्भज त्रण पल्यनुं, संमूर्छिम वर्ष सहस चोरासी रे;
भाग पल्योपम असंख्यातमो, गर्भज खेचरनुं खासी रे. जि०१७
खेचरनुं बहोंतेर सहसनुं, उरपरिनुं त्रेपन हजार रे;
भुजपरिनुं बेंतालीश सहसनुं, ए त्रण संमूर्छिम धार रे. जि०१८

गर्भज नरनुं त्रण पल्यनुं, जघन्यथी भिन्नमुहूर्त रे;
दश सहस वरस व्यंतरतणुं, उत्कृष्ट पल्यनुं हुंतरे. जि० ॥ १९
अर्ध पल्यनुं तस देवी तणुं, लाख वरस ने पल्य शशिकेरुं रे;
सहस वरस ने पल्योपमतणुं, सूर्यनुं ग्रहनुं पल्य धारुं रे. जि० २०
चंद्र सूर्य ने ग्रह देवीतणुं, निज आयु अरध करी दीयो रे;
अर्ध पल्य तथा पा पल्यनुं, नक्षत्र तारानुं लहीयो रे जि० २१
चोथो आठमो भाग झाझेरडो, पल्यनो देवीनो मान रे;
बे सागर सोहम जाणीए, बे उदधि झाझेरा ईशान रे जि० २२
एक पल्य तथा अधिकेरडुं, जघन्य आउखुं सारो रे;
सात सागर अथ झाझेरडुं, त्रीजे ने चोथे उदारो रे. जि० २३
बे सागर अधिकेरडुं, आयु जघन्य कह्युं तास रे;
हवे उत्कृष्ट अनुक्रमे कहुं, सुणजो ते धरी उल्लास रे जि० २४
दश चउद सत्तर अष्टादश, सागरनो अनुक्रमे जाणी रे;
आगळे एकेक वधारीए, एकत्रीश ग्रैवेक लगे आणी रे. जि० २५
तेत्रीश सागर विजयादिके, चारने एकत्रीश जघन्य रे;
आगळ[1]ने उत्कृष्ट जघन्य ते, उत्तर[2]नुं धारो सज्जन रे. जि० ॥ २६

ढाळ ४ थी. ॥ देशी—एकत्रीशानी.

(द्वार[3]—१९) थावर पंचने रे, चार पर्याप्ति आगली,
विगलेंद्रियने रे, टाळो मन एक छेहली;

---

१ सर्वार्थसिद्धने २ अनुत्तर विमानवाळानुं. ३ पर्याप्ति छ होय छे.

शेष सर्वने रे, षट् पर्याप्ति द्वारे भणी,
(द्वार–२०) द्वार वीशमुं रे, भाखे हवे त्रिभुवन धणी ॥ १ ॥

(त्रुटक) मनुष्य तिरि विगलेंद्रि पण ए दंडके त्रण आहार ए,
शेषने कवल आहार टाळी, दोय आहार निरधार ए;
(द्वार–२१) तिरि पंचेंद्रि मनुज मांहि नारकी जाए सहि,
आवे पण ए बिहुमांथी पावे वेदना बहुतही. ॥ २ ॥

(ढाळ) व्यंतर ज्योतिषीरे, भुवनपति वळी जाणीए;
सोहम ईशान रे, पांच दंडक माहि आणीए;
पृथ्वी अप् रे, वण तिरि पंचेंद्रिय मनु,
उपजे तिहां रे, तिरि पंचेंद्रि मनुज ननु. ॥ ३ ॥

(त्रुटक) त्रीजाथी सहसार जावत, गत्यागति मनु तीरितणी,
नवमाथी सर्वार्थसिद्धे, मनुजनी जिनवरे भणी;
चोवीशमांहे मनुज जाए, आय तेउ वाउ विणु,
चोवीशमांहे गत्यागति करे, तिरि पंचेंद्रिय घणुं.॥४॥

(ढाळ) गति आगति रे, विगलेंद्रिने दश दंडके;
तिरि पंचेंद्रि रे, थावर विगल मनुज जीके;
भू अप् वणने रे, एहीज दशनी गति कही,
त्रेवीशमां रे, नारक विणु आगति लही. ॥ ५ ॥

(त्रुटक) नवनी गति आगति दशनी, तेउ वाउने तदा,
थावर विगल तिरि पणेंद्रि, मनुज सहि करो जदा;

श्री वीर जिनवर तणा पदयुग-पद्मने अवलंबतां,
गत्यागति सवि दूर थाए, पामीए सुख शाश्वता.॥६॥

ढाळ ५ मी.

चोपाइनी देशी.

(द्वार-२२) नरक थावर विगल नपुं वेद, देवने पुं स्त्री वेद मन वेदे;
तिरि पंचेंद्रि मनुज त्रण जाण, हवे [3]भुवन द्वार मन आण. १

सात नरकना अनुक्रमे सुणी, त्रीश पचवीश पन्नर दश त्रीणि;
लाख शब्द सघले जोडीए, छट्ठीए लखमां पण छोडीए[3] २

सातमीए पणँ नरकावास, चोराशी लख सर्व निवास;
चोत्रिश चोयालिश (४४) अडत्रीश, नवमी निकाय विनां चालीश.

नवमीने पचास उदार, लच्च शब्द सघळे विस्तार;
दच्चिण दिशे दश इंद्रना एह, चउ कोडि षट् लख सर्व गुणेह. ४

हवे उत्तर दश इंद्रना कहुं, ऊणा प्रत्येके चउ लख लहुं;
सात कोडि ने बहोंतेर लाख, सर्व थइ ए जिनवर भाख. ५

एक लाख एंशी सहस जोजन, रत्नप्रभा पिंड भाखे जिन;
सहस योजन उपरि[6] अध टाल, वच्चमां भुवनपतिने भाळ. ६

---

१ जाण । २ द्वार-२३ । ३ एक लाखमा पाच ओछा करीए ।
४ पांच । ५ छ निकायमा चाळीश चाळीश लाख । ६ उपर ने नीचे.

संख्य असंख्यात जोजन मान, भवन कह्या छे तेहने थान;
लोकव्यापी सूक्ष्म थावरा, बादर देशे कहे जिनवरा. ७

बादर अग्नि मनुज ए दोय, अढी द्वीपमां कहीए सोय;
उपरी सहस जोजनमां थकी, उपरी[1] अध शत जोजन मुकी. ८
नगर असंख्याता तिहां कह्यां, नानां भरत जेवडां लह्यां;
महाविदेह सम मध्यम जाण, मोटां जंबूद्वीप प्रमाण. ९

संभूतल पृथ्वी मर्याद, सातशें नेवु जोजन संवाद;
ताराथी दश जोजन रवि, एंशी जोजन तिहांथी शशि भवि ॥१०॥
नक्षत्र बुध जोजन चार चार, शुक्र गुरु मंगल शनि त्रण धार;
ज्योतिषीना छे असंख्य विमान, हवे देवलोकनी संख्या जाण. ११

बत्रीश अडवीश बार अड चार, लाख शब्द जोडीए उदार;
पचास चालीश ने छ हजार, आनत प्राणते चउ शत धार. १२
आरण अच्युते त्रणसें रह्या, ए मान विमान संख्यामां लह्या;
प्रथम त्रिके एकसो अग्यार, बीजे एकसो सात विचार १३
त्रीजे सो ने उपरि पंच, अनुत्तरमां पण पुण्यनो संच;
बार जोजन उंची सिद्धशिला, (द्वार २४) प्राण[2] कहुं हवे दश मांहीला १४

फरस इंद्री तनु बळ श्वासोश्वास, आउखुं ए थावर होय तास;
रस इंद्री ने वचन सहित, बेइंद्रियने षट् ए रीत. १५

१ उपर अने नीचे। २ प्राण दश होय छे.

नाक सहित तेइंद्रिने सात, चौरेंद्रिने चक्षु अवदात;
मन ने श्रोत्र इंद्रिय ए युत. शेष दंडकने दश ए उत्त. १६

ढाल ६ ठ्ठी.

राग वेलावल.

(द्वार २५) नव निधान चौद रतन ए, भाख्या भगवंते;
चक्र[१] छत्र[२] दंड[३] असि[४] वलि, कागणी[५] चर्म[६] मणि[७].
ते नमिये जिनरायने ॥ १ ॥

सात एकेंद्रिय रतन ए. गाथापति सेनापति;
पुरोहित[१०] वार्धिक[११] अश्व[१२], गज[१३] स्त्री[१४] संपत्ति. ते० ॥२॥

तीर्थंकर चक्री बळ वासु. केवलि साधु श्राद्ध;
समकिति मंडळिक मळि, सवि त्रेवीश लाधु. ते० ॥३॥

पहेली नरकनो नीकळ्यो. सोळ संपदा पामे;
सात एकेंद्रिय टाळीने, गुणज्यो इणे ठामे. ते० ॥४॥

बीजीनो पंदर चक्री विना, त्रीजीनो तेर;
बल वासुदेव ए टाळजो, चोथीनो बार. ते० ॥५॥

तीर्थंकर विणु पांचमीनो, पामे अगीआर;
केवली विणु दश छठ्ठीनो, साधु विणु निरधार. ते० ॥६॥

अश्व गज समकित त्रण, सातमीनो जाण;
भुवनपति त्रण ज्योतिषी, एकवीश लहे ठाण. ते० ॥७॥

तीर्थंकर वासुदेव विना, भू अप् वण नर तिरीनो;
तीर्थंकर चक्री बल वासु, विणु ओगणीश कीनो. ते० ॥८॥

तेउ वाउनो नीकळ्यो, अश्व गज ए दोय;
सात एकेंद्रि इम नव, पामे जीव कोय. ते० ॥९॥

विगल अढार संपद लहे, तीर्थंकर चक्री बल वासु;
केवली ए पांच टाळजो, सोहम ईशाने ते वीशुं. ते० ॥१०॥

पहेली नरक परे जाणजो, सोल संपद इहां;
त्रीजाथी आठमा लगे, नवमाथी चौद जिहां. ते० ॥११॥

एकेंद्रि अश्व गज टाळजो, अनुत्तरना कहिए;
आठ निधान वासुदेव विना, द्वार संपदा लहिए. ते० ॥१२॥

(द्वार–२६) करणीरूप धर्म मनु तथा, तिरि पंचेंद्रिमांहि;
बावीश दंडके ते नहि, धर्म द्वार ए त्यांहि. ते० ॥१३॥

(द्वार–२७) भू अप् तेउ वाउ सते[2], दश लाख प्रत्येक;
साधारण वण मनु चौद, चउ चउ लख तिरि नरक. ते०॥१४॥

लाख लाख दो दो विगलेंद्रिमां, देवने लख चार;
इम चोराशी लख जीवायोनिमां, नव नव अवतार.ते०॥१५॥

(द्वार–२८) पचवीश छवीश वार सात, त्रण सात अडवीश;
सात आठ नव बार लाख, कुलकोटि जगीश. ते० ॥१६॥

---

१ जीवायोनि कुल चोराशी लाख होय छे । २ सात लाख ।

साडी बार दश बार दश, नव लाख कुलकोडि;
नारक देव अनुक्रमे, पांच थावर जोडि. ते० ॥१७॥
बि ति चौरेंद्रि अनुक्रमे, मनुज जलचर थलचर;
खेचर उरपरि भुजपरि, अनुक्रमे सवि विस्तर. ते० ॥१८॥
(द्वार–२९) गर्भज नर थोडा सर्वथी, षड् गुण असंख्याता;
बादर अग्नि वैमानिक, भुवनपति आख्याता. ते० ॥१९॥
नारक व्यंतर ज्योतिषि, संख्य गुण चउरिंदि;
त्रण विशेषाधिक लहो, पंचेंद्रि बि तिइंदि. ते० ॥२०॥
त्रण असंख्यातगुण करी, पृथ्वी अप्काय;
चौदमे बोल वनस्पति, अनंत गुण थाय. ते० ॥२१॥
उत्तम विजय गुरुतणा, साधु कहेवाय;
भावनगरमां वीरना पद्मविजय गुण गाय. ते० ॥२२॥

इति श्री वीरजिनस्तुतिगर्भित चोवीश दंडक स्तवन.

चोवीश दंडकनुं स्तवन. (बीजुं)

(गति आगतिनुं स्वरूप)

ढाळ १ ली.

आदर जीव क्षमा गुण आदर, ए देशी.

पूरे मनोरथ पास जिनेश्वर, एह करुं अरदास जी;
तारण तरण बिरुद तुज सांभळी, आव्यो ताहरी पास जी. पू०

एणे संसार समुद्र अथागे, भमीयो भवजल मांहि जी;
गीलगीलीयो जीम आयो गीलतो, साहेब हाथे साहीजी. पूरे०

तुं ज्ञानी तो पण तुज आगळ, वीतक कहीए वात जी;
चोवीशे दंडके हुं फरीओ, वर्णवुं एह विख्यातजी. पूरे० ॥३॥

साते नरक तणो एक दंडक, असुरादिक दश जाण जी;
पांच थावर ने त्रण विकलेंद्रिय, ओगणीश गणतां आणजी.

पंचेंद्रिय तिर्यंच ने मानव, एह थया एकवीश जी;
व्यंतर ज्योतिषी ने वैमानिक, एम दंडक चोवीशजी. पूरे०॥५

पंचेंद्रिय तिर्यंच ने मानव, पर्याप्ता जे होयजी;
ए सघळा देवमांहे उपजे, एम देव आगति दोयजी. पूरे०॥६॥

असंख्यात आयुषे नर तिरि, निश्चे देवज थाय जी;
निज आयुषे सम के ओछे, पण अधिके नव जायजी. पूरे०७॥

भुवनपति ने व्यंतर मांहे, संमूर्छिम तिर्यंच जी;
स्वर्ग आठमे तांइ पहुंचे, गर्भज सुकृत संचजी. पूरे० ॥८॥

आयु संख्याते ज गर्भज, नर तिर्यंच विवेक जी;
बादर पृथ्वी ने वळी पाणी, वनस्पति प्रत्येकजी. पूरे० ॥९॥

पर्याप्ता एणे पांचे ठामे, आवी उपजे देव जी;
एम पांचे मांही पण आगे, अधिकाइ कहुं हेवजी. पूरे०॥१०॥

---

१ गीलगीलीयो नामे सर्प जेम गळतो गळतो आवे तेम ।

त्रीजा स्वर्ग थकी मांडीने सुर, एकेंद्रिय नवी थाय जी;
आठमाथी उपरला सघळा, मानवमांहि जायजी. पूरे०॥११॥

ढाळ २ जी.

आज नहीं जोरे दीसे नाहलो, ए देशी.

नरक तणी गति आगति एणी पेरे, जीव भमे रे संसार;
दोय गति ने दोय आगति जाणीए, वळी विशेष विचार. ॥न०
संख्याते आयुष् पर्याप्ता, पंचेंद्रिय तिर्यंच;
तिमहीज मनुष्य एहीज नरकमें, जाए पाप प्रपंच. नरक०॥२॥
प्रथम नरक लगे जाए [1]असंनीयो, गोह नकुळ तीम बीय;
गीध प्रमुख पंखी त्रीजी लगे, सिंह प्रमुख चोथी जाय. ॥न०
पांचमी नरके सीमा सापनी, छठ्ठी लगे स्त्री जाय;
सातमी नरके माणस माछलां,उपजे गर्भज आय. नरक०॥४॥
नरक थकी आवे बीहुं दंडके, तीर्यंच के नर थाय;
तें पण गर्भज ने पर्याप्ता, संख्यातेज सुहाय. नरक० ॥५॥
नारकियाने नरक थकी निकळ्या, जे फळ प्राप्ति होय;
उत्कृष्ट भांगे करी ते कहुं, पण निश्चे नहीं कोय. नरक० ॥६॥
प्रथम नरक थकी चवी चक्रवर्ती होये, बीजी हरि बळदेव;
त्रीजी लगे तीर्थंकर पद लहे, चोथीए केवल हेव. नरक०॥७॥

---

१ असंज्ञी.

पांचमी नरकनो सर्व विरति लहे, छट्ठीए देशविरत;
सातमी नरक थकी समकित लहे, न होवे अधिक निमित्त. न०

ढाळ ३ जी.

करम परीक्षा करण कुमर चल्यो रे, ए देशी.

मानव गति विण मुक्ति होवे नहि रे, एहनो एह अधिकार;
आयु संख्याते नर सहु दंडके रे,आवी लहे अवतार. मा.॥१॥
तेउ वाउ दंडक बे तजी रे, बीजा ते बावीश;
तिहांथी आव्या थाये मानवी रे, सुख दुःख पुन्य गरिष्ठ. मा०
नर तिर्यंच असंख्ये आयुषे रे, सातमी नरकना तेम;
तिहांथी चवीने मनुज होवे नहि रे, अरिहंते भाख्युं एम. मा०
वासुदेव बलदेव तथा वली रे, चक्रवर्ती अरिहंत;
स्वर्ग नरकना आया ते होवे रे, नर तिर्यंच न होवंत. मा०४
चौविह देव थकी चवी उपजे रे, चक्रवर्त्ती ने बळदेव;
वासुदेव तीर्थंकर ते होवे रे, वैमानिकथी हेव. मा० ॥५॥

ढाळ ४ थी.

हेम घडो रत्ने जड्यो रे, ए देशी.

हवे तिर्यंच तणी गति, आगति कहीए अशेष।
जीव भमे एणी परे, भवमांहि कर्म विशेष ॥

आयु संख्याते जे, नर तिर्यंच विचार ।
ते सघळा तिर्यंच, मांहे लहे अवतार ॥ १ ॥
जिणे तिर्यंच मांहे, आवे नारक देव ।
ते कह्यो पहेले तिण, कारण न कहुं हेव ॥
पंचेंद्रिय तिर्यंच, संख्याते आयुषे जेह ।
ते मरी चउगति मांहे, जावे इहां न संदेह. ॥ २ ॥
थावर पंच त्रण, विगलेंद्रि आठे कहावे ।
तिहांथी आयु संख्याते, नर तिर्यंचमां आवे ॥
विकल चवी लहे सर्व विरति, ते पण मोच्च न पावे ।
तेउ वाउथी आयो, तेहने समकित नावे. ॥ ३ ॥
नारक वर्जीने, सघळा ए जीव संसार ।
पृथ्वी आउ वनस्पति, मांहे लहे अवतार ॥
ए त्रण इहांथी चवी, ते आवे दश ठामे ।
थावर विगल तिरि, नरमांहे उत्पत्ति पामे. ॥ ४ ॥
पृथ्वीकाय आदे, लइ दश दंडक एह ।
तेउ वाउ मांहे, आवी उपजे तेह ॥
मनुष्य विना नव मांहे, तेउ वाउ बे जावे ।
विगलेंद्रिय ते दशमांही, जावे पाछा ही आवे. ॥ ५ ॥
एम अनादि तणो ए, मिथ्या जीव एकंत ।
वनस्पति मांहे तिहां, रहिओ काल अनंत ॥

पृथ्वी पाणि अग्नि, अने चोथो वळी वाय ।
कालचक्र असंख्याता, त्याइ जीव रहाय. ॥ ६ ॥
बेइंद्रिय तेइंद्रियने, वली चौरेंद्रि मझार ।
संख्याता वरसा लगे, भमीयो कर्म प्रकार ॥
सात आठ भव लगे, नर तिर्यंचमें रहियो ।
हवे मानव भव लहिने, साधुनो वेष में ग्रहियो. ॥ ७ ॥
राग द्वेष छुटे नहि, किम थाये छुटकवार ।
पीण छे साध्य मन माहरे, तुंहीज एक आधार ॥
तारण तरण में त्रिकरण, शुद्धे अरिहंत लाधो ।
हवे संसारतणा भवमें, भमवो पुद्गल आधो. ॥ ८ ॥
तुं मनोवांछित पूरण, आपदा चूरण स्वामी ।
ताहरी सेव लाहिने में, हवे नव निधि पामी ॥
अवर कोइने इच्छुं नहि, इण भव तुंहि ज देव ।
शुद्ध मने एक ताहरी, होजो भव भव सेव. ॥ ९ ॥

कळश.

इम सकल सुखकर नगर जेसलमेर महीमा दिने दिने ।
संवत सत्तर ओगणत्रीशे, दिवस दीवाली तणे ॥
गुरु विमळचंद समान वाचक, विजयहर्ष सुशिष्य ए ।
श्री पार्श्वना गुण एम गावे, धर्मचंद्र जगीश ए ॥ १ ॥

इति चोवीश दंडकनुं स्तवन. (बीजुं)

चतुर्दश गुणस्थान गर्भित-

श्री शांतिनाथ जिनेन्द्र स्तवन.

दुहा—सकल मंगल करण सदा, श्री शांतिनाथ गुणगेह;
तस मुखपंकज वासिनी, प्रणमुं सरस्वती तेह ॥ १ ॥

बे कर जोडी वीनवुं, सुणजो स्वामी कृपाल;
कर्मयोगे ए जीवडो, भम्यो अनंतो काळ ॥ २ ॥

विण गुणथानक जाणतां, केम धर्मविधि लहेवाय;
तेणे हुं संक्षेपे कहुं, जेम पंथ कुपंथ समजाय. ॥ ३ ॥

ढाळ १ ली ॥ चोपाइ.

प्रथम मिथ्यात गुणठाणुं कह्युं, बीजुं सास्वादन में लह्युं;
मिश्र गुणठाणुं त्रीजुं सुणुं, अविरति समकित चोथुं गणुं ॥१॥

देशविरति गुणठाणुं पांचमुं, छठुं प्रमत्त अप्रमत्त सातमुं;
आठमुं अपूर्वकरण गुणठाण, नवमुं अनिवृत्तिबादर वखाण. २

दशमुं गुणस्थानक सूक्ष्मसंपराय, उपशांत अग्यारमुं कहेवाय;
क्षीणमोह गुणस्थानक बारमुं, तेरमुं सयोगी अयोगी चौदमुं ३

कह्यां गुणठाण ए नामथी सार, हवे कहुं भेदथी अल्प विचार;
प्रथम मिथ्यात्व किम गुणठाणुं होय, कहुं ते गुणथानक ग्रंथे जोय ॥

व्यक्त अव्यक्त मिथ्यात बे प्रकार, अव्यक्त ते अव्यवहार राशि मोझार
व्यक्त मिथ्यात्व व्यवहारमांही लहुं, तेणे ए प्रथम गुणथानक सद्दहुं ॥

तेहना भेद छे दश प्रकार, जुओ श्री ठाणांग सूत्र मझार;
धर्मने विषे जे अधर्मनी बुद्धि, अधर्मने विषे धर्मनी शुद्धि ॥६॥

इत्यादिक दश बोल छे जीहां, वळी संशयादिक पांचे कह्यां;
एहनी नथी आदि भव्यनी छे अंत, अभव्यनी नथी आदिने अंत ॥

एकसो वीश प्रकृति बंधनी कही, तेहमां ए त्रण बांधे नही;
तीर्थंकर नाम आहारक शरीर, एहनां अंगोपांग जाणुं धीर ८

सत्तरोत्तरसो प्रकृति बंध उदे होय, सत्तामां एकसो अडताळीश जोय
एहने उदे चार गतिमां भम्युं, अनंत पुद्गल परावर्त नीगम्युं ९

राजऋद्धि पाम्यो बहु वार, पाम्यो अरथ गरथ भंडार;
जीहां लगी न गयुं ए मिथ्यात, तिहां लगे एके नावी लेखे वात १०

जीहां राजा मोह तिहां ए छे प्रधान, तेणे एहनी वरती बहु आण;
ए विचार प्रथम गुणठाणा तणो, हवे एहनी करणी तमे सुणो ॥

ढाळ २ जी ॥ राग मारु.

जुओ जुओ करणी ए मिथ्यात्वनी रे, सर्व कष्ट रद करे एह;
जीम तावमांहि खीर भोजन करी रे, बहु दुःख पामे देह. जुओ.

जे जे दरशनीने जइ पूछीए रे, कहे ते नव नवा आचार;
एक कहे ईश्वर इच्छा छे जेहवीरे, ते तेम थाय निरधार. जु. १३

एक कहे स्नान होम तर्पण करो रे, एक कहे वेदोक्तिथी मोक्ष;
एक कहे टाढ ताप भूख तृषा सहोरे, एक कहे जाणी बहु दोष.
एम अन्य दरशनीनी वात छे घणी रे, ते में कहीश्र न जाय;
पण अश्रद्धा करी जे जिन दरशन लहीरे, ते वात हैये न समाय.
एक मलीन वस्त्र पहेरी कष्ट क्रिया करेरे, वळी कहे अमे अणगार;
करे बाहिर यतना लोक देखाडवारे, अंतर यतना नहीं लगार.
आप प्रशंसे पर निंदे घणुं रे, सिद्धांत भणी थापे निज मति;
कलहकारी कदाग्रहथी भर्यारे, ते देखी मूढ पामे रति. जु. १७
एक जिनप्रतिमानी अविधि करे घणीरे, विनय न जाणे लगार;
पुत्र कलत्र धन संपदा भणी रे, यात्रा माने वारंवार. जुओ०
एक मूढ जिनप्रतिमा माने नहि रे, कहे अहीं आरंभ अपार;
बीजी व्यवहारनी करणी करे घणीरे, धरे चित्तशुं द्वेष गमार. जु०
एक द्रव्यसंयम लइ विकथामांही नीगमी रे, देव धरम न जाणे धुर;
आत्मतत्त्वनी खबर पडे नहीं रे, इम वाध्युं मिथ्यातनुं पूर. जु.२०
उपशम समकित लही पडतां थकां रे, जीव आवे बीजे गुणठाण;
तिहां छ आवली समकित फरशी सही रे, खीर खांडना वमन समान. जुओ० ॥ २१ ॥

नरकगति आयु अनुपूर्वी ए त्रण कहीरे, एकेंद्रि आदिक चारे जाति;
थावर सूक्ष्म अपर्याप्त साधारण सहीरे, हुंडक आतप मिथ्यात.जुओ
सेवार्त्त संघयण नपुंसक वेद जाणीए रे, ए सोळ न बांधे निरधार;
एकसो एक प्रकृति बांधे सहीरे, उदे होय एकसो अग्यार. जुओ०२२

त्रीजुं गुणठाणुं अंतर्मुहूर्तनुं सहीरे, (जिहां) हरि हर जिनदेव समान;
राग द्वेष नहि जिनधर्म मिथ्यात्वशुं रे, सर्व वरते एक तान. जुओ० २४

तिर्यंच गति आयु अनुपूर्वी एहनी रे, दुर्भाग्य दुःस्वर अनादेय;
निद्रानिद्रा प्रचलाप्रचला थीणद्धि कहीरे, कषाय अनतानुबंधी जेय. जुओ० ॥ २५ ॥

संघयण ऋषभनाराच नाराच जाणीएरे, अर्धनाराच कीलिका ए चार;
संस्थान न्यग्रोध सादि वामन वळी जाणीए रे, कुब्ज नीच गोत्र विचार. जुओ० ॥ २६ ॥

आयु देव मनुष्य मांहि भेलीए रे, कुखगइ स्त्रीवेद उद्योत;
ए सत्तावीश न बांधे बांधे चिहुत्तर सहीरे, उदे प्रकृति सो होत. जुओ० ॥ २७ ॥

के फरी आवे जीव मिथ्यात्वमां रे, के समकित पामे सोय;
ए गुणठाणे काळ धरम नहि जीवनेरे, ए वात निश्चे होय. जुओ०२८

ढाळ ३ जी.

हवे कुंवर एसो मन चिंतवे—ए राग

धन धन ते दिन ते घडी. जब पामुं चोथुं गुणठाणुं रे;
जे हरख ते दिन उपजे, कहो केम ते वखाणु रे. धन० ॥२९॥

कषाय जे अप्रत्याख्यानीया, रोके व्रतगुण तेह रेः
केवल समकित अनुभवी. उच्छेदे मिथ्यात्व जेहरे. ध० ॥३०॥

कहुं भेद हवे समकितना, क्षायिक उपशम निरधार रे;
क्षयोपशम रुचक वळी, कारक दीपक प्रकार रे. धन० ॥ ३१ ॥

चार कषाय जे अनंतानुबंधीया, मोहनी मिश्र समकित मिथ्यातरे;
ए सातेना क्षये क्षायिक हुए, ए उपशमे उपशम विख्यातरे. ध० ३२

क्षयोपशम कांइ क्षयोपशमे, रुचक रुचि करी जाणुं रे;
धरम कर्ये कारक भलो, दीपक दीवा परमाणुंरे. धन० ॥३३॥

करुणा वत्सल सज्जनपणुं, करे आतमनिंदा जेह रे;
समता भक्ति वैराग्यता, धर्मराग आठ गुण एहरे ध० ॥३४॥

जीवादिक नव तत्त्व जे, तिहां उपजे नहि संदेह रे;
सहज नहि प्रपंचनुं, समकित लक्षण एह रे. धन० ॥ ३५ ॥

ज्ञानगर्व मतिमंदता, बोली नीठुर वचन उल्लास रे;
रुद्रभाव आलस दिशा, होय एथी समकित नाश रे. ध०॥३६॥

शंका कंखा वितिगिच्छा, करे अन्य दरशननी सेव रे;
वळी प्रशंसा मिथ्यात्त्वनी, ए अतिचार टाळे नित्यमेव रे. ध०।३७

देव गुरु श्री संघनी, करे भक्ति दृढ चित्त रे;
जिनशासन उन्नति करी, इम समकित अजुआले नित्यरे. ध०॥३८॥

आयु देव मनुष्यनुं, तीर्थंकर गोत्रज सार रे;
ए त्रण प्रकृति मांहे भेलतां, बांधे सत्तोतेर निरधाररे. ध० ॥३९॥

उदे प्रकृति एकसो चारनुं, जघन्य स्थिति अंतर्मुहूर्त दिश रे;
उत्कृष्टी स्थिति वळी एहनी, साधिक सागर तेत्रीशरे. ध० ॥४०॥

आत्मिक सुख जीहां अनुभवे, रहे जगतशुं उदास रे;
भाखे नहीं मुखे दीनता, करे निशदिन ज्ञान अभ्यासरे. ध० ॥४१॥

ढाळ ४ थी.

धन धनु मृगासुत दिसि—ए राग.

इणविध समकित पामे प्राणी, इम बोले श्री केवलनाणी;
केइक सहज स्वभावे जागी, कोइक गुरुने वचने लागी. इण०॥४२॥
आतम परखे परगुण त्यागे, रागद्वेषथी वेगळो भागे;
जेहवो मारग जिनवर भाखे, तेहवुं निज हीयामांहे राखे.इण०॥४३॥
हंस तणी परे करीय परीक्षा, जेम लहे तेहनी सुशिक्षा;
परनुं कीधुं गुण बहु जाणे, धर्माचार्यने अति घणुं माने.इण०॥४४॥
शुभ अशुभ कर्म उदे जे आवे, ते भोगवतां रति अरति न पावे;
कांक्षा सहित जे न करे धरम ते नाणे कल्पना जेथी बंधाए करम ४५॥
समकित विण जे तप जप किरिया, ते पण में हियमें जाणुं हरीया;
वात कहेतां समकितनी नावे पार, थाये जीम कहीए तीम बहु
विस्तार. इण० ॥ ४६ ॥

ढाळ ५ मी—राग आशावरी.

नमो रे नमो श्री शेत्रुंजा गिरिवर—ए राग.

व्रत धरुं रे व्रत धरुं भवियण, पामी पंचम गुणठाण रे:
नथी जिहां चारे कषाय अप्रत्याख्यानी, तेणे निर्मल थाय
पच्चखाणरे. व्रत० ॥ ४७ ॥

करे त्याग जे मद्य मांसनुं, थूल जीवनी करे रक्षा जेह रे;
गणे नोकार जे चोखे चित्ते, जघन्य श्रावक कहेवाय तेहरे. व्रत० ४८

मध्यम श्रावक कहीए तेह, जे उच्चरे व्रत बार रे;
उभय काल करे सामायिक[1] चोखे चित्ते, चौ पखी पोसो निर-
धाररे. व्रत० ॥ ४९ ॥

वहे अनुक्रमे अग्यार प्रतिमा. सहे परिषह जे थाय रे;
देव दानव जेहने न शके चळावी, ते उत्कृष्ट श्रावक कहेवायरे. व्रत०

आणंद कामदेव चुलणीपिया, इत्यादिक श्रावक जेह रे;
श्रीवीर वखाणे गोयम आगळ, दृढ धर्मी कह्या तेहरे. व्रत०॥५१॥

मनुष्यगति आयु अनुपूर्वी एहनी, क्रोध अप्रत्याख्यानी चार रे;
औदारिक शरीर एहना अंगोपांग, वज्रऋषभनाराच विचाररे ॥

ए दश काढतां बांधे सडसठ, एहने उदये सत्ताशी होय रे;
पूरव कोडी आठ वरसे ऊणी, एनी उत्कृष्टी थिति होयरे.व्रत०।५३।

ढाळ ६ ठी

जननी मन आशा घणी, ए राग.

संयम मारग आदरुं, चढी छठे गुणठाण;
जीहां उदे नही चारनुं, क्रोधादि प्रत्याख्यान. सं० ॥ ५४ ॥

होय उदय जिहां पंच प्रमादनो, निद्रा विषय कषाय;
धरम राग विकथा कही, तेणे प्रमादी कहेवाय. सं० ॥ ५५ ॥

---

१ प्रतिक्रमण.

पांच समिति त्रिहुं गुप्तिशुं, पाळे पंचाचार;
बावीश परिषह जीपवा, वहे पंच महाव्रत सार. सं० ॥ ५६ ॥
थविर कल्पी कांड मरागता, जिनकल्पी निरीह निरहंकार;
[1]आरति रौद्र निवारवा, धरे धरम विचार. संयम० ॥ ५७ ॥
चार प्रत्याख्यानी काढतां, बंधे त्रेसठ होय;
उदे एकाशीनुं कयुं, इम छठ्ठे थानक जोय. संयम० ॥ ५८ ॥
जीहां प्रमाद नहि जीवने, ते कहे सत्तम गुणठाण;
तिहां आतम तत्त्व अनुभवी, धरी निरालंब ध्यान. सं०॥५९॥
शोक अरति अशुभ अथिरता, अशाता वेदनीय अजस;
ए छ प्रकृति काढतां, रही सत्तावन अवश्य. सं० ॥ ६० ॥
आहारक शरीर भेलीए, वली एहनां अंगोपांग;
आयु बांध्युं होय जो देवनुं, अडवन बांधे मनरंग. सं० ॥६१॥
ए त्रण प्रकृति मांहे भेलतां, बंध ओगणसाठ होय;
उदे छहुंतेरनुं सही. इम सत्तम थानक जोय. संयम० ॥६२॥

ढाळ ७ मी.

॥ चोपाइ ॥

हवे कहुं अष्टम गुणठाण, नाम अपूर्व करण वखाण;
जीहां क्षपक उपशम श्रेणी मंडाय, तिहां जीव परिणाम अति निर्मल थाय ॥ ६३ ॥

---

१ आर्तध्यान.

निद्रा प्रचला देवगति आउ, जाति पंचेंद्रिय शुभविहाउ;
त्रस बादर प्रत्येक पर्याप्त भेय, स्थिर शुभ सौभाग्य सुस्वर
आदेय ॥ ६४ ॥

तैजस कार्मण वैक्रिय आहार, वली एहनां अंगोपांग निरधार;
पहेलुं समचउरस संठाण, वर्ण गंध रस फरस वखाण ॥६५॥

पराघात अगुरुलघु उपघात, उसास निर्माण जिन नाम विख्यात;
ए त्रीश काढतां छवीश बंधाय, उदे प्रकृति बहुंतेर कहेवाय ६६

हवे सुणो अनिवृत्ति बादर गुणठाण, जिहां अधिक भाव थीरता
अहिठाण;
पूरव भाव चलाचल जेह, सहेजे अडोल थया सवे तेह ॥६७॥

हास्य रति भय दुगंछा चउ छेह, बांधे प्रकृति बावीश वली जेह;
उदय प्रकृति छासठ निरधार, कह्यो ए नवम गुणठाणा
विचार ॥ ६८ ॥

हवे दशमुं गुणठाणुं सुण्युं, सूक्ष्म होय सूक्ष्म लोभ जिहां भण्युं;
तीहां अभिलाष सर्वे सूक्ष्म होय, सूक्ष्मसंपराय कहीए सोय ६९

पुरुष वेद चार संज्वलन कषाय, ए काढतां प्रकृति सत्तर बंधाय;
उदे प्रकृति साठ एहने कही, ए विचार दशमे गुणठाणे सही ७०

अग्यारमुं उपशांतमोह गुणठाण, जीहां उपशमावे मोह सुजाण;
तिहां यथाख्यात चारित्र प्रकाश, पामे वळी तेहनो होय नाश ७१

पंच ज्ञानावरणी पंच अंतराय, दर्शनावरणी चार कहेवाय;
उच्च गोत्र जश नाम ए सोल विण जेह, बांधे एक शाता-
वेदनी वळी तेह ॥ ७२ ॥

उदे प्रकृति ओगणसाठ कही, इम जाणो अग्यारमे गुणठाणे सही;
हवे बारमुं क्षीणमोह गुणठाण, जीहां यथाख्यात चारित्र
प्रधान ॥ ७३ ॥

सर्वघाती कर्म खपावे तीहां, बांधे वली एक शातावेदनी जिहां;
उदे प्रकृति तिहां पंचावन कही, हवे कहुं एहनी थिति
गहगही ॥ ७४ ॥

छट्टाथी बारमा गुणठाणा लगी जोय. थिति उत्कृष्ट अंतर
मुहुरत होय;
बे षष्ठ सत्तम एकत्र रहे गुणठाण, देशे ऊणुं पूर्व कोडि
प्रमाण ॥ ७५ ॥

कालधर्म अग्यार गुणठाणे जोय, बारमे तेरमे त्रीजे न होय;
जाय केडे[1] सास्वादन समकित मिथ्यात्व, ए परमाण जिन-
मतमें विख्यात ॥ ७६ ॥

कह्यां एणी परे गुणथानक बार, हवे तेरमानुं सुणो कहुं निरधार:
जेहना गुण कहेतां नावे पार, करे जो सुरगुरु[2] मुखे उच्चार ॥ ७७

ढाळ ८ मी. (राग मेवाडो.)

भोलीडा रे हंसा विषय न राचीए—ए राग.

सुगुण सनेहा रे जिनजी तुं जयो, सोहे तेरमे गुणठाण:
शुक्लध्यानेरे लयलीन थइ, पाम्या केवळ नाण. सुगुण. ७८

---

१ साथे । २ बृहस्पति ।

अनंत ज्ञान दरिशन चारित्र लही, पाम्या अनंत बल तेज;
तुम दरिशन देखीने भविकने, उपजे अति घणुं हेज. सु. ७९
दोष अढार रे गया मूळथी, सोहे अतिशय चोत्रीश;
योजनगामिनी वाणी जेहना, गुणनो पार न दीश. सुगु. ८०
लोकालोक प्रकाशक तुं प्रभु, जाणे रूपी अरूपी रे जेह;
केवळज्ञानीरे जे होवे सही, सोहे ए गुणठाणेरे तेह. सुगु. ८१
सत्ता पंचाशी रे रही छ्यारशी, उदे प्रकृति बेंतालीश होय;
समयिक बंधी रे शाता रही, नावे जे सुख तोलेरे कोय. सु. ८२
आठ वरस ऊणी रे पूरव कोडीनी, कही थिति उत्कृष्टी रे एम;
अंतर्मुहूर्तनी रे जघन्य थिति कही, मध्यम थिति कहेवाय केम. सुगुण० ॥८३॥
कहुं अयोगी रे गुणठाणुं चौदमुं, पंच अक्षर लघु[2] थिति जेह;
योग रुंधीरे शैलेशीकरण करी, सरव करम छेदीरे एह. सु. ८४
अजर अमर रे निकलंक थइ, पाम्या मोक्ष सुठाम;
अष्ट गुणेरे करी शोभे सदा, ते सिद्ध करुं प्रणाम. सुगुण. ८५
कह्या गुणठाणा ए व्यवहारथी, निश्चे एक चेतन अभेद;
शुद्ध नयने रे जे समजे सही, तेहने मन न रहे रे खेद. सु. ८६
चार गुणठाणा रे जे कह्या आदिना, ते लाभे देव नारकी मोझार;
देशव्रत सहित पांच गुणठाणा लगे, गर्भज तिर्यंच मांहे विचार सुगुण० ॥८७॥

१ रज जेवी । २ पांच ह्रस्व अक्षर ।

चौद गुणठाणा रे लाभे मनुष्यमां, ते पण चोथे आरे रे जोय;
पंचम आरेरे पट् सत्तम लगे, ते पण कोइकमां रे होय. सु. ८८

कलश.

एणी परे गुणठाणा कह्या, कर्मग्रंथ जिनआगम जोइ रे;
ए मांहि कहेवाणुं होय असत्य जे कांइ, होजो मिच्छा दुक्कड सोइ रे ॥ ८९ ॥

सुण सुण शांति जिनेश्वरु, एक विनतडी अवधारो रे,
तुज शरणागते आवीयो, भवभ्रमण भय निवारोरे. सु० ॥९०॥
शुद्ध निमित्त छे प्रभु ताहरुं, तो ते आवे लेखे रे:
जो लगन थइ तुज नाममां.तो निज स्वरूपने देखेरे. सु०॥९१
कष्ट करे किरिया करे, करे विविध व्यवहार रे;
ज्ञानदशा विण जीवने, नहिं दुःख छेह लगार रे. सु० ॥९२॥
अचिरानंदन तुं जयो, विश्वसेनराय कुल दिणंद[1] रे;
मारी[2] निवारी देशथी, तुज जनमे जिणंद रे. सुण०॥ ९३ ॥
चक्रवर्त्ती थयो पांचमो, वळी सोळमो जिनवर होय रे;
एकण भवे दो पदवी लही.तुज समो अवर नहिं कोय रे. सु०
श्री विधिपक्ष गच्छे दीपता, श्री कीर्त्तिरत्नसूरि सोहे रे;
कहे तस शिष्य सौभाग्यरत्न सूरीश्वरु,तुज आधार छे जगदीशोरे.
सुण सुण शांति जिनेश्वरु० ॥ ९५ ॥

इति श्री चतुर्दश गुणस्थान गर्भित शांतिनाथ स्तवनम्

१ सूर्य समान। २ मरकी।

गुणस्थान विचार गर्भित-

श्री सुमतिनाथ जिनेन्द्र स्तवन.

ढाळ १ ली.

थंभणपुर श्री पास जिणंदनी, ए राग.

सुमति जिणंद सुमति दातार, वंदुं मनशुं वारंवार,
आणी भाव अपार;
चउदे गुणस्थानक सुविचार, कहीशुं सूत्र अर्थ मन धार,
पामे जिम भवपार ॥१॥
प्रथम मिथ्यात्व कह्यो गुणठाण, बीजो सास्वादन मन आण,
त्रीजो मिश्र वखाण;
चोथो अविरति नाम कहाण, देशविरति पंचम परमाण,
छठ्ठो प्रमत्त पीछान. ॥२॥
अप्रमत्त सत्तम लहीजे, आठमो अपूर्वकरण कहीजे,
अनिवृत्ति नवमो लहीजे;
सूक्ष्म लोभ दशम सुविचार, उपशांत मोह नाम अग्यार,
खीण मोह वारमे धार ॥ ३ ॥
तेरमो सयोगी गुणधाम, चउदमो थयो अयोगी नाम,
वर्णवुं प्रथम विचार;
कुगुरु कुदेव कुधर्म वखाण, ते लक्षण मिथ्या गुणठाण,
तेहना पांच प्रकार ॥ ४ ॥

ढाळ २ जी.

सफळ संसारनी, ए राग.

जेह एकांत नय पक्ष स्थापी रहे, प्रथम एकांत मिथ्यामति ते कहे;
ग्रंथ उथ्थापी थापे कुमति आपणी, कहे विपरीत मिथ्यामति ते भणी.

जिन शिव देव गुरु सहु नमे सारीखा,
तृतीय ते विनय मिथ्यामति पारीखा;
सूत्र नवी सद्दहे रहे विकल्प घणो,
संशयी नाम मिथ्यात्व चोथो भणो ॥ ६ ॥
समजे नहीं कांइ निज धंध रातो रहे,
एह अज्ञान मिथ्यात्व पंचम कहे;
एह अनादि अनंत अभव्यने,
कही अनादि स्थिति अंत सुभव्यने ॥ ७ ॥
जेम नर खीर घृत खंट जमीने वमे,
सरस रस पाय वळी स्वाद कैसो गमे;
चोथे पांचमे छट्टे ठाणे चडीने पडे,
किणही कषाय वसी आय पहेले खडे ॥ ८ ॥
रहे वचे एक समयादि षट् आवली,
सहीय सास्वादने स्थिति इसी सांभली;
हवे इहां मिश्र गुणठाण त्रीजो कहे,
जेह उत्कृष्ट अंतर मुहूरत रहे. ॥ ९ ॥

ढाळ ३ जी.

बे कर जोडी ताम—ए राग.

पहेला चार कषाय रे,सम करी समकिती,कहिं तो सादि मिथ्यामतिए
ए वेहुज लहे मिश्र, सत्य असत्य जिहां,सद्दहणा बेउ छतीए ॥१०॥
मिश्र गुणालय[1] मांही रे, मरण लहे नहि, आयु बंध पडे नवी ए;
के तो लहे मिथ्यात्व रे,के समकित लहे, मति सरखी गति परभवे ए॥
चार अप्रत्याख्यान रे,उदये करी लहे,व्रत विण शुद्ध समकितपणोए;
ते अविरति गुणठाण रे,तेत्रीश सागर,साधिक थिति एहनी भणोए
दया उपशम संवेग रे, निर्वेद आस्तिकता,समकित गुण पांचे धरेए;
सद्दु जिनवचन प्रमाण रे, जिन शासनतणी, अधिक अधिक उन्नति करे ए ॥१३॥
केइक समकित पाय रे, पुद्गल अर्धतां[2], उत्कृष्टो भवमें रहे ए;
केइक भेदी गंठीरे, अंतर मुहुरत, चढते गुण शिवपद लहे ए.
चार कषाय प्रथम रे,त्रण वळी मोहनी, मिथ्या मिश्र समकितनी ए
साते प्रकृति जास रे, परही उपशमे, ते उपशम समकित धणीए.
जीणे साते क्षय कीध रे,ते नर क्षायिकी,तीणहीज भव शिव अनुसरे ए
आगले बांध्यो आयु रे, तो ते तिहां थकी, त्रीजे चोथे भव तरे ए ॥१६

---

१ गुणठाणुं. । २ अर्ध सुधी. ।

ढाळ ४ थी (चोपाई.)

इण पुर कंवल कोइ न लेसी, ए राग.

पंचम देशविरति गुणथान, प्रगटे चोकडी प्रत्याख्यान;
जाणे तजे बावीश अभक्ष्य, पाम्यो श्रावकपणो प्रत्यक्ष ॥१७॥
गुण एकवीश तिके पण धारे, साचा बारे व्रत संभारे;
पूजादीक पद् कारीज साधे, अगीयार प्रतिमा आराधे ॥१८॥
आर्त रौद्र ध्यान होवे मंद, आयो मध्य धरम आणंद;
आठ वरस ऊणी पूर्व कोडी, पंचम गुणठाणे थिति जोडी ॥१९॥
हवे आगे साते गुणथान, एक एक अंतर मुहुरत मान;
पांच प्रमाद वसे जिण ठाम, तेणे प्रमत्त छट्ठो गुणधाम ॥ २० ॥
थाविरकल्प जिनकल्प आचार, साधे पद् आवश्यक सार;
उदयत चोथा चार कषाय, तेणे प्रमत्त गुणठाणे कहाय ॥ २१ ॥
सुधो राखे चित्त समाधे, धर्मध्यान एकांत आराधे;
जिहां प्रमाद क्रिया विधि नासे, अप्रमत्त सत्तम गुणभासे ॥२२॥

ढाळ ५ मी.

नदी यमुनाके तीर उडे दोय पंखीया, ए राग.

पहेले अंशे अष्टम गुणठाणा तणे ।
आरंभे दोय श्रेणी संक्षेपे ते भणे ॥
उपशम श्रेणी चढे ते नर होय उपशमी ।
क्षपकश्रेणी क्षायिक प्रकृति दश क्षय गमी. ॥ २३ ॥

जीहां चढतो परिणाम अपूरव गुण लहे ।
अष्टम नाम अपूरवकरण तेणे कहे ॥
शुक्लध्याननो पहेलो पायो आदरे ।
निर्मल मन परिणाम अडग ध्याने धरे. ॥ २४ ॥

हवे अनिवृत्ति करण नवमो गुण जाणीए ।
जीहां भाव थिर रूप निवृत्ति न आणीए ॥
क्रोध मान ने माया संज्वलना हणे ।
उदय नहिं जीहां वेद अवेदपणुं तेणे. ॥ २५ ॥

जिहां रहे सूक्ष्म लोभ कांइक शिव अभिलखे[1] ।
ते सूक्ष्मसंपराय दशम पंडित भखे ॥
उपशांतमोह इण नाम अग्यारमुं गुण कहे ।
मोह प्रकृति जेणे ठाम सहु उपशम लहे. ॥ २६ ॥

श्रेणी चढ्यो जो काल करे कीणही परे ।
ते थाये अहमिंद्र अवर गति नादरे ॥
चार वार समश्रेणी[2] लहे संसारमें ।
एक भवे दोय वार अधिक न हुवे कीमे. ॥ २७ ॥

चढी इग्यारमे सीम शमी[3] पहीले अडे ।
मोह उदय उत्कृष्ट अरध पुद्गल रुले ॥
क्षपक श्रेणी अग्यारमे गुणठाणे नही ।
दशम थकी बारमे चढे शुभ ध्याने रही ॥

१ कहे । २ उपशम श्रेणि । ३ उपशम श्रेणिवाळो ।

सत्तामें नवाणुं प्रकृति तिहां कही ।
उदये होय सात कर्म तिहां संशय नहि.　　॥ २८ ॥

ढाळ ६ ट्टी.

एक दिन कोइ मागण, आव्यो पुरंदर पास, ए राग.

खीणमोह नामे गुणठाणो बारमो जाण ।
मोह खपायो नेडो आयो केवल नाण ॥
प्रगटपणे जिहां चारित्र अमल यथाख्यात ।
हवे आगे तेरमा गुणथान तणी कहे वात.　　॥ २९ ॥

घाती चोकडी चय गइ रहीय अघाती एम ।
प्रकृति पंचाशी जेहनी जुना कप्पड जेम ॥
दर्शन ज्ञान वीरज सुख चारित्र पांच अनंत ।
केवल नाण प्रगट थयो विचरे श्री भगवंत.　　॥ ३० ॥

देखे लोक अलोकनी छानी परगट वात ।
महिमावंत अढार दूषण रहित विख्यात ॥
आठे वरसे ऊणी कही एक पूरव कोडी ।
उत्कृष्टि तेरमा गुणथानकनी स्थिति जोडी.　　॥ ३१ ॥

करी शैलेशी करण निरुंध्या मन वच काय ।
तेम अयोगी अंत समे सहु करम खपाय ॥
पांचे लघु अक्षर उच्चरतां जेहनो मान ।
पंचम गति पामे सुमतिथी चउदमे गुणथान.　　॥ ३२ ॥

त्रीजा बारमा तेरमा मांहे न मरे कोइ ।
पहेलो बीजो चोथो परभव साथे होइ ॥
नरक देवनी गतिमें लाभे पहेला चार ।
धुरला पांच तिर्यंचमें मणुए सर्व विचार. ॥ ३३ ॥

कळश.

एम नगर बाहडमेरु मंडण, सुमति जिन सुपसाउले ।
गुणठाण चउद विचार वर्णव्यो, भेद आगमने भले ॥
संवत सत्तर ओगणत्रीशे, श्रावण वदी एकादशी ।
वाचक विजय हरख सानिध्ये, कहे इम मुनि धर्मशी ॥ ३४ ॥

इति गुणस्थानक विचार गर्भित श्रीसुमतिनाथ
जिनेन्द्र स्तवन.

गुणठाणा विचार बत्रीशी.

ढाळ १ ली. राग–एकवीसानो.

(ढाळ)–प्रणमी अरिहंत रे, सिद्ध सदा भगवंत रे,
मिच्छा सासण रे, मिश्र अने समकित रे;
देशविरति रे, प्रमत्त अने अप्रमत्त रे,
अपूरव रे, अनिवृत्ति सूक्ष्मोपसंत रे.
(त्रुटक)–उपशांतमोहं खीणमोहं सयोगी गुणठाण रे,
अयोगी गुणठाण जीवने पंचात्तर प्रमाण रे;

अनादि ने अनंत मिथ्या अभव्य जीवने जाणीए,
अनादि सांत भव्य जीवा मिच्छा ठाण वखाणीए[1] ॥१॥

(ढाळ)–समयावली रे. षट्क सास्वादन गुणे,
अंतर्मुहूर्त रे, त्रीजे ठाणे जीउ तणेः
चोथे साधिक रे, तेत्रीश सागर सुरपणे,
पंचम गुण रे, पूरव कोडी देशोन ए.

(त्रुटक)–देशोन पूरव कोडी केवली सयोगी गुण तेरमे,
परमत्त आदि सात स्थानके एक मुहूर्त जीव रमे;
उत्कृष्ट माने एह ज्ञाने भगवती जिनवर कहे,
समयादिक तिहां अंतर्मुहूर्त लघु माने जीव रहे ॥ २ ॥

(ढाळ)–एकेंद्रिय रे, सूक्ष्म बादर दोय रे,
विगलेंद्री रे. तीन कला तेम जोइ रेः
पंचेंद्री रे, सन्नी असन्नी ए सत्त रे.
अपज्जत्ता रे, पज्जत्ता मिच्छत्त रे.

(त्रुटक)–मिच्छत्त गुणवर जीव चउद सूक्ष्म विण अपजत्त रे.
सन्निओ पज्जत्त तेम वली सासागुणं जियमत्त रे;
मिच्छत्त सामण अने समकित सन्नि दुविध चित्त रे.
अवशेष एकादश गुणे एक सन्निओ पज्जत्त रे ॥ ३ ॥

(ढाळ)–सत्यासत्या रे. सत्यामोषा जाण रे.
असत्या रे. मोषा वाणि वखाण रेः

१ वर्णवीए। २ सास्वादन गुणठाणे।

इम मनना रे, जोग कह्या जिन चार रे,
औदारिक रे, वैक्रिय आहारक सार रे.

(त्रुटक)–सार एम शरीर त्रण त्रण मिश्र एहना लीजीए,
कार्मण शरीर ए सात योगे पंनर[1] एम गणीजीए;
मिच्छत्त सासण अने समकित आहारक युगल ऊणए,
पुव्वुत्ते[2] योगा तेर भोगा कर्मग्रंथ वखाण ए ॥ ४ ॥

(ढाळ)—अपूरव रे, आदि पण गुणठाण रे,
मण वयणा रे, चार चार जोग जाण रे;
औदारिक रे, नवमो योग तिहां वळी,
दश योगा रे, त्रीजे वैक्रियश्युं मळी.

(त्रुटक)–वैक्रियमिश्र अधिक देशे योग बास एकादशा,
आहार युगले अधिक छट्ठे गणे योग त्रयोदशा;
अप्रमत्त ठाणे मिश्र दोय विण योग एकाधिक दशा,
एम वीर जिनवर नाण दिनकर समयशास्त्रे उपदिशा ॥५॥

(ढाळ)–मण वयणा रे, पढमांतिम[3] दोय दोय रे,
औदारिक रे, दोय तिहां वली जोय रे;
कार्मणश्युं रे, सात योग सुंदर तिहां,
सयोगी रे, केवळनाणी छे जिहां.

१ चार मनना, चार वचनना, तथा सात कायाना, कुल पंदर योग थाय। २ पूर्वे–पहेलां कहेल। ३ पहेलो अने छेल्लो.

(त्रुटक)-जिहां अछे अयोगी अयोगीठाणुं चउदमुं सुविचाररे,
पण नाण तीन अन्नाण दंसण चार उपयोग बार रे;
मिच्छत्त सास्वादने अन्नाण, तीन दरिसण होय रे,
त्रण नाण दंसण तेम समकित देशविरते जोय रे ।.६

(ढाळ)-अन्नाणे रे, मिश्रित मिश्रे छ कथी.
मणपज्जव रे, नाणाधिक छ ठाणेथी;
उपयोगा रे, सात खीण ठाणा लगे,
केवळ दुग रे, अंतिम गुणठाणा दुगे.

(त्रुटक)-गुणठाण छक्के लेशछक्कं तेउ तीन अपमत्त रे,
छसु शुकललेश अलेश अयोगी ठाण जाण पवित्त रे;
उपशांत थोवा खीण मोहा संख्यगुण सुग्गमाइआ,
अनियट्टि पुव्वा तीन तुल्ला खीण गुणथी समहिया.७

(ढाळ)-ए त्रिहुंथी रे, संख्यगुणा जीव तेरमे.
तेरमाथी रे. संख्यगुणा वली सातमेः
सातमाथी रे. संख्यगुणा छट्टे रमे,
छट्ठाथी रे. असंख्यगुणा तिम पांचमे.

(त्रुटक)-पांचमा गुणठाणाथी ते असंख्यगुणा सास्वादन रमे,
तेहथी असंख्य गुण समयमांहि मिश्र स्थानक जीव भमे;

१ [illegible]

मिश्रथी असंख्याऽविरत समकित तेहथी अयोगी अनंत रे,
तेहथी अनंता मिच्छ जीवा कहे मान जिननंतरे ॥ ८ ॥

ढाळ २ जी.

निंदरडी वेरण होइ रही—ए राग.

हवे सुणजो गुणथानके, बंध हेतु हो सगवन[1] पण[2] मिच्छके;
अविरति बार कषाय वली, पणवीसा हो योग पंदर पण[3]छके. हवे०
आहारक युगले उणा, पणपन्ना हो पढमे गुणठाणके;
बीजे पण मिच्छा विना, पण्णासा हो हेतु चतुर सुजाणके. ह. १०
उरलमिश्र वैक्रियमिश्रा, कार्मण त्रीण हो अनंतादि कषायके;
सात विना त्रीजे ठाणे, तेयालीस हो हेउ एणीपरे थायके. हवे.
उरलमिश्र वैक्रियमिश्रा, कार्मण त्रीण हो छायालीश उदारके;
गुणठाणे चोथे हेतु, सुणजो गुणजो हो पंडित सुविचारके. ह. १२
उरलमिश्र कार्मण बीजा, कषाया हो त्रस अविरति एक के;
सात विना बंधन हेतु, गुणयालीश हो देशविरति अनेक के. हवे.
अविरति अग्यारे त्रीजा, कषाया हो विण गुण परमत्त के;
आहारक युगले अधिका, बंधहेतु हो छवीश पवित्त के. ह. १४
वैक्रियमिश्र आहारकमिश्र, विण चोवीश हो हेउ गुण अप्रमत्त के;
वैक्रिय आहारक विना, अपूरवे हो बावीश निमित्त के. हवे. १५

१ सत्तावन। २ पांच मिथ्यात्व। ३ जाण।

हास्यादिक षट्कं विना, सोल हेउ हो नवमे गुणठाणके;
संज्वलनादिक त्रिक विना, त्रिक वेद विण हो दशमे दश
जाण के. हवे० ॥ १६ ॥
लोभ संज्वलन विण नवगें, उपशांते हो नव खीण कषाय के;
तेरमे गुणठाणे हेतु, पुव्वुत्ता हो योग सात सुहायके हवे० १७
बंध रहित जीव चउदमे ठाणे पामीने हो दिन दिन आणंद के;
पंडित मानविजय भणे, उंझ नगरे हो नमी ऋषभ जिणंद के.
हवे० ॥ १८ ॥

ढाळ २ जी.

सद्गुरु जोइ वाटडी, ए राग.

मूल कर्मप्रकृति तणो, गुणठाणे विचार;
बंध उदय उदीरणा, सत्ता कहुं सार. ॥ मूल० ॥ १९ ॥
पुरि मिच्छा गुणठाणथी. सात आठनो बंध;
सप्तम गुणठाणा लगे, मिश्र एणी संधि ॥ मूल० ॥ २० ॥
त्रीजे ने वली आठमे, नवमे विण आय;
सात कम्मपगडी जीव, बांधे दिन रात ॥ मूल० ॥ २१ ॥
दशमे मोह आयु विना छ पगडी बंध;
उपरिम तीन सुगबंधका. अजोगी निरबंध ॥ मूल० ॥ २२

---

१ पुव्वुत्ता—पहेलां कहेला। २ कर्मनी प्रकृति।

मिच्छ थकी दशमा लगे, संतोदया आठ;
उपशमे उदय थकी कही, सात सत्ता आठ ॥ मूल० ॥ २३ ॥
सत्तोदय विहुं सात सात, क्षीणमोह मझार;
चरिम युगल सत्तोदया, चउ चउ निरधार ॥ मूल० ॥ २४ ॥
उदीरणा मिच्छा थकी, छट्ठा लगे जाणी;
सात आठ पयडी तणी, मिश्रे आयु वखाणी ॥मूल०॥ २५ ॥
सत्तमथी त्रण थानके, विण वेदनी आय;
छ पगडी सुहुमे तथा, छ पंच कहाय ॥ मूल० ॥ २६ ॥
मोह विना पांच मूलगी, उपशम गुणठाण;
पण दो खीण उदीरणा, दुग तेरमे जाण ॥ मूल० ॥ २७ ॥
अयोगी अनुदीरको, एटले जीव जाणे;
न मरे त्रीजे बारमे, तेरमे गुणठाणे ॥ मूल० ॥ २८ ॥
पहेलुं अने बीजुं तथा, चोथुं सविशेष;
परभवे जातां जीवने, साथे आवे न शेष ॥ मूल० ॥ २९ ॥
इत्यादिक गुणठाणथी, जाणी अरथ विन्नाण;
जैनक्रियाए जीव लहे, अजरामर ठाण ॥ मूल० ॥ ३० ॥
सत्तर चोत्रीशे माह मासे, पूनम सुजगीश;
सकलविजय कविरायनो, कहे शिष्यनो शिष्य ॥मूल०॥३१॥
श्री विजयप्रभसूरीश्वरु, तपगच्छ सुखकार;
पंडित मानविजय कहे, एह तत्त्व विचार ॥ मूल० ॥ ३२ ॥

इति श्री गुणठाणा विचार बत्रीशी.

ज्ञान दर्शन चारित्र संवाद गर्भित-

श्री वीर जिनेन्द्र स्तवन.

(दुहा)-श्री इंद्रादिक भावथी. प्रणमे जगगुरु पायः
ते प्रभु वीर जिणंदने. नमतां अति सुख थाय ॥१।
ज्ञान दर्शन चारित्रनो, कहुं परस्पर संवाद;
त्रिक योगे सिद्धि होए, एहवो प्रवचन वाद ॥२॥
समकित गुण जस चित्त रम्यो, तेहने वादविवाद;
समुदायथी एक अंश ग्रही.मुख्य करे तिहां वाद ॥३॥

ढाळ १ ली. (ललनानी देशी.)

ज्ञानवादी पहेलो कहे, त्रिभुवनमां हुं सारः ललना:
नय निक्षेप प्रमाणनो, चउ अनुयोग विचार ललना:
ज्ञान भजो भवि प्राणीया ॥ ए आंकणी ॥१॥
सप्तभंगी पद द्रव्यनुं. मुज विण कुण लहे तंत; ललना.
बंभीलिपिने प्रणमीया, गणधरादिक महन्त ल० ज्ञा० ॥२।
मेरु धरे ने इंद्रनी, उपमा ज्ञानीने होय: ललना.
ज्ञानविण मूर्ख पशु तणी:एहवी उपमा नव होय ल० ज्ञा० ॥३।
ज्ञान पछी जिनराजने, अरिहंत पद होय शोभ; ललना.
योगपणुं ते ज्ञाननो. उपदेश के वांवो योग्य ल० ज्ञान भजो०४

ज्ञान पछी किरिया कही, दशवैकालिक वाणी; ललना,
ज्ञान गुणे करी मुनि कह्यो, उत्तराध्ययन प्रमाण ल० ज्ञा०॥५॥
दीपक घट देखाडशे, घटथी दीपक न देखाय; ललना,
अप्रतिपाती ज्ञान गुण सही, महानिशिथे कहेवाय ल० ज्ञा०॥६॥
अधिकुं सर्व पातक थकी, अज्ञानी जाणे न चोज; ललना,
आत्म स्वरूप जाण्या विना, जीम फरे जंगल रोझ ल० ज्ञा०॥७॥
किरिया विण बहु सिद्धि लहे, तापसादिक दृष्टांत; ललना,
गज बेठे मरुदेवीने, आपी में मुक्ति एकांत ल० ज्ञा० ॥८॥
अज्ञानवादी इम कहे, आपे मोक्ष न ज्ञान; ललना,
उत्तर धर्म संग्रहणीथी, करजो मुज बहु मान; ल० ज्ञा० ॥९॥
जीव ने ज्ञान अभेद छे, मुज विण जीव अजीव; ललना,
अक्षरनो अनंतमो, भाग उघाडो सदैव ल० ज्ञा० ॥१०॥
किरिया नय जे बाळ छे, ज्ञान नये उजमाळ; ललना,
मुनिने सेववा योग्य ते, बोले उपदेशमाळ ल० ज्ञा० ॥११॥
देवाचार्य मल्लवादीजी, जग जशवाद लहंत; ललना,
बौद्ध जीत्या मुज आशरे, इम बहु शास्त्रे उदंत. ल० ज्ञा०॥१२॥
देहना मेलनी सारिखो, मुज विण किरिया धंध; ललना,
विचक्षता जे ज्ञाननी, तेहीज चरण अबंध, ल० ज्ञा० ॥१३॥

---

१ अज्ञानवादीना कहेवानो उत्तर 'धर्म संग्रहणी' ग्रंथमां आपेलो छे.

ढाळ २ जी.

श्रेणिक मुनिवर चाल्या गोचरी, ए राग.

कोड वरस तप जप किरिया करे, नवि मीटे कर्मना पाश रे;
ज्ञानी ते एक श्वासोश्वासमां, अनेक कर्म करे नाश रे:
गुणी जन वांदो रे, ज्ञानने लळी लळी ॥१॥
ज्ञानना गुणने रे उत्तम संग्रहे, बाळक माने ते वेष रे:
मध्यम नर किरिया गुण आदरे, षोडशके उपदेशरे. गु० ॥२॥
चारित्र हीणो रे ज्ञान गुणे घणो, वांदवो पूजवो तेहरे:
थोडा ज्ञानीनी किरिया क्लेश छे, उपदेशमाळामां एहरे. गु०॥३॥
महीयल महालेरे मेले वेषथी, वग व्यवहारे चाले रेः
जगने घालेरे ज्ञान विना धंधे, ते किम धर्मने पाळेरे. गु०॥४॥
पिपलीया पान जीसा क्रियागुरु, जहाज समा गुरु ज्ञानी रे;
किरिया रहित जे सिद्ध जिणंद छे, भगवती अंगनी वाणीरे. गु०
मंडूक चूरण जीम जलदागमे, किरियाए तेम भव व्याधि रे;
तस क्षार करवा रे ज्ञाननी ज्योति छे, उपदेशपद इम साखिरे.
एहनो आखण सर्व आखण कह्यो, एहवी ए मारी वडाइ रे;
अविसंवादपक्ष जे आखणुं, तेहीज समकित भाइ रे. गु० ॥८॥
ज्ञान विना कहो समकित केम रहे, किरिया तो प्राणनी दासीरे;
मह तेरे गुको मेवालमांही कया. देखे न गुण अविनाशीरे. गु.

१ [illegible] २ [illegible]

ज्ञान पछी किरिया कही, दशवैकालिक वाणी; ललना,
ज्ञान गुणे करी मुनि कह्यो, उत्तराध्ययन प्रमाण ल० ज्ञा०॥५॥
दीपक घट देखाडशे, घटथी दीपक न देखाय; ललना,
अप्रतिपाती ज्ञान गुण सही,महानिशिथे कहेवाय ल० ज्ञा०॥६॥
अधिकुं सर्व पातक थकी, अज्ञानी जाणे न चोज; ललना,
आत्म स्वरूप जाण्या विना,जीम फरे जंगल रोझ ल० ज्ञा०॥७॥
किरिया विण बहु सिद्धि लहे, तापसादिक दृष्टांत; ललना,
गज बेठे मरुदेवीने, पामी में मुक्ति एकांत ल० ज्ञा० ॥८॥
अज्ञानवादी इम कहे, आपे मोक्ष न ज्ञान; ललना,
उत्तर धर्म संग्रहणीथी, करजो मुज बहु मान; ल० ज्ञा० ॥९॥
जीव ने ज्ञान अभेद छे, मुज विण जीव अजीव; ललना,
अक्षरनो अनंतमो, भाग उघाडो सदैव ल० ज्ञा० ॥१०॥
किरिया नय जे बाळ छे, ज्ञान नये उजमाळ; ललना,
मुनिने सेववा योग्य ते, बोले उपदेशमाळ ल० ज्ञा० ॥११॥
देवाचार्य मल्लवादीजी, जग जशवाद लहंत; ललना,
बौद्ध जीत्या मुज आशरे, इम बहु शास्त्रे उदंत. ल० ज्ञा०॥१२॥
देहना मेलनी सारिखो, मुज विण किरिया धंघ; ललना,
तिक्षणता जे ज्ञाननी, तेहीज चरण अबंध, ल० ज्ञा० ॥१३॥

---

१ अज्ञानवादीना कहेवानो उत्तर 'धर्म संग्रहणी' ग्रंथमां आपेलो छे.

ढाळ २ जी.

अरणिक मुनिवर चाल्या गोचरी, ए राग.

क्रोड वरस तप जप किरिया करे, नवि मीटे कर्मना पाश रे;
ज्ञानी ते एक श्वासोश्वासमां, अनेक कर्म करे नाश रे;
गुणी जन वांदो रे, ज्ञानने लळी लळी ॥१॥
ज्ञानना गुणने-रे उत्तम संग्रहे, बाळक माने ते वेष रे;
मध्यम नर किरिया गुण आदरे, षोडशके उपदेशरे. गु० ॥२॥
चारित्र हीणो रे ज्ञान गुणे घणो, वांदवो पूजवो तेहरे;
थोडा ज्ञानीनी किरिया क्लेश छे, उपदेशमाळामां एहरे. गु० ॥३॥
महीयल महालेरे मेले वेषथी, बग व्यवहारे चाले रे;
जगने घालेरे ज्ञान विना धंधे, ते किम धर्मने पाळेरे. गु० ॥४॥
पिपलीया पान जीसा क्रियागुरु, जहाज समा गुरु ज्ञानी रे;
किरिया रहित जे सिद्ध जिणंद छे, भगवती अंगनी वाणीरे. गु०
मंडुक चूरण जीम जलदागमे[1], किरियाए तेम भव व्याधि रे;
तस छार करवा रे ज्ञाननी ज्योति छे, उपदेशपदे इम साधिरे.
एकनो जाणग सर्व जाणग कह्यो, एहवी छे मारी वडाइ रे;
अविसंवादपणे जे जाणवुं, तेहीज समकित माइ रे. गु० ॥७॥
ज्ञान विना कहो समकित केम रहे, किरिया तो ज्ञाननी दासीरे;
छठ तपे सुका[2] सेवालभोजी कह्या, देखे न सुख अविनाशीरे. गु.

---

१ वरसाद आवतां। २ छठ्ठना तपने पारणे सुकी सेवाळज खानार.

थोडली किरियारे ज्ञानीनी भली, जिम सुरनारीना भाव रे;
बहुली किरियारे ज्ञान विना किसी, जेम अंध नारीना हावरे.

सहस तेंतालीश वर्से नर बुझिया, नंदिषेण शुभ भाषे रे;
ज्ञानीए दीठुंरे तेहीज वस्तु छे, खरसिंग सम अन्य दाखेरे.गु०

किरिया नयने रे ज्ञान कहे तुमे, मुज थकी भिन्न अभिन्न रे;
भिन्न थशो तो रे जडता पामशो,अभिन्न मुजमांही लीनरे गु०

न्याये त्रीजोरे जेहने आलंबीए, जुओ जुगति विमासी रे;
एक पद पामी चिलातीसुत तर्यो, ज्ञानथी सहु सुखवासीरे.गु०

ढाळ ३ जी.

सुण मोरी सजनी, रजनी न जावे रे; ए राग.

समकितवादी हवे बोल्यो विमासी रे, मुज विण ज्ञान किरियानी
बहु हांसी रे;
मुज विण ज्ञान अज्ञान ते जाणोरे,शुकपाठक तथा वेदिया मानोरे.

मणिमय बिंब अनंत भरावेरे, सोवन देहरां असंख्य करावेरे;
दंसण लव विण शुभ फळ नापेरे, दंसण रयणायर इम थापेरे.२

वार अनंती जीम जीवने फरस्योरे,जीम मृगतृष्णाए रहेवे तरस्योरे
ते एक वारमां दुःख सवी टाळुंरे,आतममंदिरमां करुं अजुवाळुंरे

मुज पछी ज्ञान किरिया दोइ साचीरे, जलधर योगे वनराय माचीरे
पात्र कुपात्र तुम्हे नवी जोतारे, अमे भविक अकषायी मोहतारे.४

ढाळ २ जी.

अरणिक मुनिवर चाल्या गोचरी, ए राग.

क्रोड वरस तप जप किरिया करे, नवि मीटे कर्मना पाश रे;
ज्ञानी ते एक श्वासोश्वासमां, अनेक कर्म करे नाश रे;
गुणी जन वांदो रे, ज्ञानने लळी लळी ॥१॥

ज्ञानना गुणने-रे उत्तम संग्रहे, बाळक माने ते वेष रे;
मध्यम नर किरिया गुण आदरे, षोडशके उपदेशरे. गु० ॥२॥
चारित्र हीणो रे ज्ञान गुणे घणो, वांदवो पूजवो तेहरे;
थोडा ज्ञानीनी किरिया क्लेश छे, उपदेशमाळामां एहरे.गु०॥३॥
महीयल महालेरे मेले वेषथी, बग व्यवहारे चाले रे;
जगने घालेरे ज्ञान विना धंधे,ते किम धर्मने पाळेरे. गु०॥४॥
पिपलीया पान जीसा क्रियागुरु, जहाज समा गुरु ज्ञानी रे;
किरिया रहित जे सिद्ध जिणंद छे,भगवती अंगनी वाणीरे.गु०
मंडुक चूरण जीम जलदा[1]गमे, किरियाए तेम भव व्याधि रे;
तस छार करवा रे ज्ञाननी ज्योति छे, उपदेशपदे इम साधिरे.
एकनो जाणग सर्व जाणग कह्यो, एहवी छे मारी वडाइ रे;
अविसंवादपणे जे जाणवुं, तेहीज समकित भाइ रे. गु० ॥७॥
ज्ञान विना कहो समकित केम रहे,किरिया तो ज्ञाननी दासीरे;
छठ तपे सुकी[2] सेवालभोजी कह्या, देखे न सुख अविनाशीरे.गु.

---

१ वरसाद आवतां। २ छठ्ठना तपने पारणे सुकी सेवाळज खानार.

थोडली किरियारे ज्ञानीनी भली, जिम सुरनारीना भाव रे;
बहुली किरियारे ज्ञान विना किसी, जेम अंध नारीना हावरे.

सहस तेंतालीश वर्सें नर बुझिया, नंदिषेण शुभ भाषे रे;
ज्ञानीए दीठुंरे तेहीज वस्तु छे, खरसिंग सम अन्य दाखेरे.गु०

किरिया नयने रे ज्ञान कहे तुमे, मुज थकी भिन्न अभिन्न रे;
भिन्न थशो तो रे जडता पामशो,अभिन्न मुजमांही लीनरे गु०

न्याये त्रीजोरे जहने आलंबीए, जुओ जुगति विमासी रे;
एक पद पामी चिलातीसुत तर्यो, ज्ञानथी सहु सुखवासीरे.गु०

ढाळ ३ जी.

सुण मोरी सजनी, रजनी न जावे रे; ए राग.

समकितवादी हवे बोल्यो विमासी रे, मुज विण ज्ञान किरियानी बहु हांसी रे;
मुज विण ज्ञान अज्ञान ते जाणोरे,शुकपाठक तथा वेदिया मानोरे.

मणिमय बिंब अनंत भरावेरे, सोवन देहरां असंख्य करावेरे;
दंसण लव विण शुभ फळ नापेरे, दंसण रयणायर इम थापेरे.२

वार अनंती जीम जीवने फरस्योरे,जीम मृगतृष्णाए रहेवे तरस्योरे
ते एक वारमां दुःख सवी टाळुंरे,आतममंदिरमां करुं अजुवाळुंरे

मुज पछी ज्ञान किरिया दोइ साचीरे, जलधर योगे वनराय माचीरे
पात्र कुपात्र तुम्हे नवी जोतारे, अमे भविक अकषायी मोहतारे.४

घण एक मुजने हृदये राखीरे,जिणे साहेबनी सुखडी चाखीरे;
मिथ्या वचन जो कांइ प्ररूपेरे, हुं तो रीसुं[1] पडे भव कूपेरे ।।५।।

वांहे ज्ञान्यो ते कारण माटे रे, करुं सुखीयो पुद्गल अघ साटे रे;
कृषीवल[2] संबंध धरो मनमांहिरे, समकितवंतने प्रणमो उछांहिरे६

असुच्चा केवली किरिया हीनरे, सिद्ध मुज थकी अनुभव पीनरे;
दंसण रहित न सीझे कोइरे, निश्चय करो भवी आगम जोइ रे ।७।

माळा झाले निमाला[3] लोचेरे, किरियाडंबर भणी बहु शोचेरे;
नव ग्रैवेयक सुधी लइ जावे रे, तोही समकित लव सुख नावेरे ।८।

जूठ किरीयाए धरावे नाम रे, हुं मुनि हुं श्रावक गुणधाम रे;
मुज छतां मरिचिए भव न वधार्यो रे, जमालि कुशिष्य जो
समकित हार्यो रे ।।९।।

ढाळ ४ थी. (गुण वेलडीया, ए राग.)

सिद्ध नरे जिम संग्रह्यो, बुधवंता जी,
विष पण अमृत थाय; रुचिवंता जी;
तिम समकितवंते ग्रह्यो बु०, शास्त्र सकळ समुदाय. रु० ।।१।।

द्विपायन श्रेणिक भणी बु०, वासुदेव पेढाळ; रुचि० ।
अविरतिने पण सुखी करुं बु०, मुज विण कवण आधार. रु० ।२।

---

१ रीसाउं । २ गौतम स्वामीए प्रतिबोधेला खेडुतनुं दृष्टांत । ३ वाळनो लोच करे ।

दश मिथ्यात्व गिरि भंजवा बु०, पवि सम हुं समरथ; रु० ।
शुभ दो आतम भावशुं बु०, जिन पदवी मुज हथ्थ. रु० ॥३॥

समकित अंक विना सहु बु०, किरियादिक बिंदुरूपे; रु० ।
अंगारमर्दक संबंधथी बु०, समजो मुज स्वरूप रु० ॥ ४ ॥

कृष्ण पक्षीयो अनादिनो बु०, मुजथी मीटे ततखेव; रु० ।
शुक्ल पक्षीयो जब थयो बु०, मीटे अनादि भव सेव. रु० ॥५॥

वरस हजार किरिया गइ बु०, कंडरीकनी अकाज; रु० ।
मुज विण पूरवधर गया बु०, आवे निगोदमां बाज. रु० ॥६॥

पूर्वबद्धायु गतदंसणी बु०, बे विण समकितवंत; रु० ।
वैमानिक पदवी लहे बु०, इम महाभाष्य कहंत. रु० ॥ ७ ॥

जीव प्रदेशे पुद्गल रह्या बु०, मिथ्यात्वना जे समस्त; रु० ।
तेहु मीट्ये जे शुद्धता बु०, तेहीज समकित वस्त. रु० । ८ ।

समकितने भावे हुवे बु०, दर्शन सही गुरु देव, रु० ।
अगणित महिमा माहरो बु०, समकित दश रुचि सेव. रु० ।९।

दशमांहि नव अस्तिता बु०, स्याद्वाद रहे मुजमांह; रु० ।
यथार्थ वस्तु हुं ग्रहुं बु०, आठ पक्षथी उछांह । रु० ॥ १० ॥

समकित मीट्ये चारित्र नहीं बु०, आवश्यकमांहे वखाणी; रु० ।
समकित तेहीज चरण छे, बु०, पहेला अंगनी वाणी. रु० ।११।

---

१ वज्र । २ शून्य–मींडा स्वरूप ।

समकितनी सेवा सारी बु०, नहिं मिथ्यामति राज; रु० ॥
षट् उपमान छे माहरा बु०, सद्दहजो मुनिराज; रु० ॥१२॥

ढाळ ५ मी—आज हजारी ढोलो प्राहुणो, ए राग.

हवे किरियावादी कहे मन रुली, न गणे ज्ञाननो गुण सुखदाइ;
साजन सुणी इहे;
बांभणी सुत रंक राजवी, किसी सुपने ज्ञान वडाइ, साजन;
नरहरना नमत्रा रे, संयमधारीने ॥ १ ॥

ज्ञानथी फळ भोग नवि लहे, किरिया विण कोइ जीव; सा० ।
रसवती जल गुण जाणतां, तृपति नवि होय अतीव सा. ॥२॥

किरिया विण पंथ ते नवि घटे, विचारे न जलनिधि तरीए; सा.
नटडी निज किरीया विना, जनरंजन कहो किम करीए. सा. ॥३॥

शत्रुंजय माहात्म्यमां कह्युं, मुनिवेष नमत्रो उछांहि; सा०
लिंग देखीने भावे प्रणमीया, सचिव[1] उदयने गुणग्राही. सा. ४

भरतने केवळ उपनो, लिंग विण नमीया न देव; सा०
कहे उपदेश एक संबंधनो, असुच्चा केवळी ततखेव. सा० ॥ ५ ॥

ज्ञाननुं फळ विरति कह्युं, बहुविध शास्त्र मोझार; सा० ।
चारित्र महाराजा तणा, ज्ञान समकित दो प्रतिहार[2]. सा० ॥६॥

गति चारमां समकित पामीए, नरगति मांहि संयम सिद्ध; सा.
क्रीयानय शास्त्रनो अंग छे, निर्युक्तिनां वचन प्रसिद्ध. सा. ७

१ उदायन मंत्री । २ द्वारपाल; छडीदार ।

सर्व संवरी किरिया विना, ज्ञानने सुगति न होय; सा० ।
अनंतर कारण हुं सही, तेह धुर सिंघ्या सहु कोय. साजन०
नरहरना० ॥ ८ ॥

॥ ढाळ ६ ठी. ॥

आदर जीव क्षमा गुण आदर, ए राग.

जिनवर मंदिर सयल महीयलमां, सोवन रयण मंडावे जी;
एक दिवसना चरण समोवड, कहो ते केम करी थावे जी ॥
आदर जीव किरिया गुण मनोहर, म करीश वादविवाद जी. १

केवलीने पण एक संयमनुं, स्थानक स्थिर रहे शुद्ध जी;
सकळ प्रदेश स्थिरतारूप चारित्र, सिद्धप्रभुने कहे बुद्धजी. आ.२

एक वरसना संयम सुखमां, अनुत्तर सुरसुख थावे जी;
ए पण व्यवहारिक नय वचन छे, चणमां श्रेणी मंडावे जी.
आदर जीव किरियागुण मनोहर० ॥३॥

एक दिवसनी किरीया पालक, संप्रति नरपति कीधो जी;
हरि नृपने नव यामे[1] क्रियाए, पांचमे अनुत्तर सीधोजी. आ. ४

चार कषाय मीटे संयम होय, किरीयाए महा लबधि जी;
दशारसिंह सत्यकीने अधोगति, जो नहि किरीया संबंधिजी.
॥ आदर जीव० ५ ॥

---

१ पहोर ।

अक्रियावादी दशाचूर्णिमां, कृष्णपक्षिओ जीवनयमां जी;
क्रियावादी शुक्लपक्षीओ; जिन उपदेशे महिमाजी. ॥आ०॥६॥

योग व्यापार नहि जो सिद्धने, तो किरीया केम व्यापे जी;
सघळा नयनो सार संयम छे, जिन गणधर कह्युं आपे जी.
॥ आ० ॥ ७ ॥

[2]खर जिम चंदन भार वहे बहु, तस फलभोग न थावे जी;
दीपक सहस कर्या पण अंधथी, कुण कारज सोहावेजी. आ. ८

दशार्णभद्रने नमीया सुरपति, जो क्रियाए गुणवंता जी;
मुज अवदात अनेक छे जगमां, धारो भवि जयवंताजी. आ. ९

ढाळ ७ मी.

कोयलो पर्वत धुंधलो रे लोल, ए राग.

इम निज निज मत स्थापता हो लाल, आव्या जिनेश्वर
पास रे वाल्हेश्वर;
करुणाकारक उपदिशे हो लाल,अनुपम वचन विलासरे,वाल्हेश्वर
जयो जयो जिनवर जगगुरु हो लाल.
जेहथी मिटे भव पाशे रे, वाल्हेश्वर, जयो० ॥ १ ॥

दंसण सहित ज्ञानी कह्यो हो लाल, देशविराधक साचरे; वा०
ज्ञान रहित किरिया करे हो लाल, तो पण विराधक वाच रे.वा.ज

१ दशाश्रुतस्कंध सूत्रनी चूर्णिमा । २ गधेडो । ३ फांसो ।

देश देश उपगारीया हो लाल, समुदाये सिद्धि लहंतरे; वा०
तिन समुहे नेह निपजे हो लाल, बिंदु बिंदु सर हुंतरे.[1] वा०ज० ३

त्रण भुवनना योगथी हो लाल, पूरण लोक कहेवाय रे; वा०
केम ते एकमां थापीए हो लाल, एक सिथे[2] तृपति न थाय रे वा०

ज्ञान समकित धोरी[3] वहे हो लाल, संयम रथ सुविशाळरे; वा०
बेसी जिनपंथे चड्या हो लाल, थाशे ते परम निहाल रे.[4] वा०५

निज निज पद प्राप्ति सुधी हो लाल, ज्ञानाचारादिक सेव रे; वा०
इम शुभ परिणामे करी हो लाल, वेगे होय शिवदेव रे. वा०ज०६

दर्शन ज्ञानमां मेळवी हो लाल, ज्ञान क्रियाए कही सिद्धरे; वा०
पंगु अंधो नर दो मिले हो लाल, मनह मनोरथ कीधरे वा० ज०

जेटला वचन विचार छे हो लाल, तेटला नयना वादरे; वा०
सहु अंतर प्रीति करे हो लाल, सुणी वीरना वचन जे स्वादरे.
वाल्हेश्वर, जयो जयो जिनवर जगगुरु हो लाल ।८।।

ढाळ ८ मी ।। (राग–धनाश्री).

गावो गावो रे, महावीर जिनना गुण गावो;
संशय मनना मिटावो रे, महावीर०;
मुक्ताफळना थाळ भरीने, प्रभुजीनुं ज्ञान वधावोरे. महा० ।।१।।

---

१ टीपे टीपे सरोवर थाय । २ एक दाणाए । ३ बळद ।
४ न्याल थशे ।

आ समये श्रुतज्ञानी मोटा, सिद्ध स्वरूप समजावे रे;
ज्ञानीनो जो विनय सेवे, तो अतिचार न थावेरे. महा० ॥२॥

आवश्यकादिक ग्रंथ अनुसारे, रचना करी मनोहारीरे;
हीनाधिक निज बुद्धे कहेवायुं, ते श्रुतधर सुधारीरे. महा०॥ ३॥

मुनि कर सिद्धि चंद्रज (१८२७) वरसे, आठम शुदी भले भावेरे;
अगसें त्रीश कल्याणक ए दिन, त्रीश चोवीशीना थावेरे. महा४

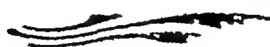
पहेला पांच जिणंद नमि नेमि, सुव्रत पास सुपास रे;
ए दश जिनना अग्यार कल्याणक, ए दिवसे थयां खासरे. महा ५

अडसिद्धि बुद्धिदायक ए दिन, स्तवन रच्युं प्रमाण रे;
भणशे गणशे जे सांभळशे, तस घर कोडी कल्याणरे. महा० ॥६॥

कळश.

इम वीर जिनवर प्रमुख केरा अढी लाख उदार ए,
जिनबिंब थापी सुयश लीधो दानसूरि सुखकार ए,
तस पाट परंपर तपागच्छे, सौभाग्यसूरि गणधार ए;
तास शिष्य लक्ष्मीसूरि पभणे, संघने जयकार ए ॥ १ ॥

॥ इति ज्ञान दर्शन चारित्र संवाद गर्भित
श्री वीर जिनेन्द्र स्तवन ॥

॥ श्री सिद्धदंडिका स्तवन ॥

दुहा—श्री रिसहेसर पाय नमी, पामी सुगुरु पसाय ।
सिद्ध तणा गुण गायवा, मुज मन हर्ष न माय ॥ १ ॥
तीर्थ मांहि जिम सिद्धगिरि, देव मांहि अरिहंत ।
पदमां शिवपद मोटकुं, ऋषभनो वंश कहंत ॥ २ ॥
जेहना वंशमां पाटवी, बहुला मोक्षे जाय ।
अथवा अनुत्तर पद लहे, एकभवी ते कहाय ॥ ३ ॥

ढाळ १ ली.

भाई हवे माळ पहेरावो—ए देशी.

श्री ऋषभजी केवल पाम्या, सुर नर आवी शिर नाम्या ।
भिन्नमुहूर्ते शिवपद लहीओ, मरुदेवाए मारग वहीओ ॥ ४ ॥
आदित्ययशा प्रमुख जे राय, ते ऋषभवंशी कहेवाय ॥
चौद लाख त्रिखंडना स्वामी, पाम्या शिव तस नमुं शिरनामी.
पछे पाट जे एक उपन्न, सरवारथसिद्धे निष्पन्न ।
चौद लाख पाट शिव जाय, पछे सरवारथ सुर थाय ॥ ६ ॥
चौद लाखने अंतर एम, तिहां लगे सुर करजो प्रेम ।
ते एकेका असंख्याता थाय, पछे चौद लाख शिव जाय ॥७॥

पछे पाट बे सरवारथें, पछे चौद लाख शिव गछे ।
इम ते बे बे असंख्याता, इम त्रण त्रण व्याख्याता ॥ ८ ॥

चार चार असंख्याता कहीए, इम जाव पचासे लहीए;
निज रत्नत्रयीना भोगी, थया रूपातीत अयोगी ॥ ९ ॥

ढाळ २ जी.

विवाहलानी ॥ इम पंच विदेहे, ए देशी ॥

सरवारथ सिद्धे, चौद लाख हवे पाट ।
पछे शिव एक जाय, नहीं त्रीजी जिहां वाट. ॥ १० ॥

इम शिव एकेका, असंख्याता थाय ।
पछे चौद लाख सुर, बे शिव मांही जाय. ॥ ११ ॥

इम बे बे करतां, थाय असंख्याता तेह ।
इत्यादिक जावत, होय पचास शिव जेह. ॥ १२ ॥

इम पचास पचास, थाय असंख्यनी राशी ।
लोकालोक भासक, केवलज्ञान विलासी. ॥ १३ ॥

हवे पाट लाख होय, मोक्ष तथा सुर थाय ।
इम त्रिण चार लाख, उभय सरीखा जाय. ॥ १४ ॥

इम लाख असंख्याता, सुर निर्वाणे आख्या ।
सुर शब्दे जाणो, अनुत्तर सुरमें भाख्या. ॥ १५ ॥

ढाळ ३ जी.

॥ भरत नृप भावशुं ए, ए देशी ॥

एक शिवे दोय देवता ए, त्रण शिवे चार सुर थाय ।
उत्तम वंश एहनो ए, पण शिवे खट सुर जाय.
नमो सिद्ध भावशुं ए ॥ १६ ॥

एक वधते इम कीजीए ए, मोक्ष सर्वारथ देव ।
थाये बे असंख्याता ए, तिहां लगे करो नितमेव. नमो०॥१७॥

हवे एक शिवे त्रण देवता ए, पण शिवे सग सुर ताम ।
करो ये बे वाधता ए, जाव असंख्य दोय ठाम. नमो० ॥१८॥

पछे एक शिव चार देवता ए, सात शिवे दश देव ।
करो त्रण वाधता ए, असंख्य होय दोय हेव. नमो० ॥१९॥

हवे विषमोत्तर श्रेणि छे ए, सुणो स्वरूप तुमे तास ।
मांडी एक पाटलो ए, थापना करीए खास. नमो० ॥२०॥

हेठल उपर जाणीए ए, त्रगडा ओगणत्रीश वार ।
अनुक्रमे मांडीए ए, नथी खेप आदि ठार* नमो० ॥२१॥

दुग[२] पण[५] नव तेर[३] सत्तरसें[१७] ए, वाधीशे[३३] पट्[६] अड वीर[१३] ।
चउदं[१४] अठावीशें[३०] वली ए, छवीशें[२९] पचवीसें[३५] सार. नमो० ॥२२॥

---

* ओगणत्रीश त्रगडामा पहेला त्रगडा नीचे कांइ मेळववुं नहीं, बाकीना अठ्यावीश त्रगडा नीचे, नीचे बतावेला २८ आंक मेळववा ।

एकादश त्रेवीशें वली ए, सडतालीश शीत्तेर ।
सीत्तोतेर ईग दुग ए, सत्यासी ईकोतेर. नमो०॥२३॥

छासठ ओगणोतेर भला ए, चोवीशें छेंताळीश ।
वळी शेंत मूकीए ए, तिम वळी भेलो छव्वीश. नमो० ॥२४॥

इम भेल्याथी एकांतरे ए, मोक्ष सर्वारथ जाय ।
अनुक्रमे लीजीए ए, निज गुण भोक्ता थाय. नमो० ॥२५॥

ढाळ ४ थी ॥ राग इगवीशानो ॥

ढाळ–इम करतां रे[1] त्रण शिवे पांच देवता,
अड सिद्ध रे, चार विमानने सेवता ।
इम यावत् रे, शत उत्तर त्रण सुर थया,
ओगणत्रीश रे, पाट उत्तम शिवमां गया. ॥ २६ ॥

(त्रुटक)–गया शिवमां एम मांडो, ओगणत्रीश ऊरध अघे ।
अंक भेळो पूर्वनी परे, देव शिव मारग सधे ॥२७॥

ढाळ–इम जाणो रे, अंक अंत आवे हवे,
तेह दंडिका रे, आगळमां आदि ठवे ।
पहेले अंके रे, पहेली दंडिकाए सिद्ध करो,
बीजी दंडिका रे, प्रथम अंक सुरमां धरो ॥ २८ ॥

---

१ उपर प्रमाणे अगाडा नीचे आंक भेळववाथी जे आंक आवे, तेमां एक आंक शिव गयानो अने बीजो आंक देव थयानो समजवो. अनुक्रमे ते प्रमाणे गणवु ।

(त्रुटक)-धरो सुरमां एह अनुक्रम, धारो गुरु पासे सही ।
अजित स्वामी तात जाव्रत, उपजे तिहां लगे कही ॥३०॥

ढाळ—असंख्याती रे, कोडि लाख इम दंडिका,
सिद्ध ने वली रे, सर्वारथ अखंडिका ।
इम प्रकरण रे, सिद्धदंडिकामां कह्युं;
नंदीसूत्रनी रे, वृत्ति मांहि पण इम लह्युं ॥ ३० ॥

(त्रुटक)-इम लह्युं वृत्तिमां गुरु पासे पामी अर्थ ने भाखीयो ।
स्वपरने परकाश हेते, स्तवन करी चित्त राखीयो ॥३१॥

ढाळ—शाश्वत सुख रे, ज्ञान दर्शन मांहि रमे,
फरी भवमां रे, सिद्ध थया ते नवि भमे ।
जेहनुं सुख रे, मुखथी कहीए केटलुं ?,
उपमा विण रे, शुं कहीए दाख्युं एटलुं ॥३२॥

(त्रुटक)-एटलुं अजर अमर निर्मम, जास ज्योति परगट थइ ।
सिद्ध परम समृद्धि पाम्या, भव उपाधि दूरे गइ ॥३३॥

ढाळ ५ मी. ॥ राग धनाश्री ॥

गाया गाया रे, मैं सिद्ध स्वरूपी गाया.
सिद्ध तणा गुण स्तवना करतां, आणंद अंग न माया ॥
नवि देहे नवि गेहे जे हे, त्रण भुवन पथरायारे. मैं सिद्ध०॥३४॥

सिद्ध तणी स्तवना करतां मानुं, आपही सिद्धसुख पाया ।
समकितवंतनी श्रद्धामां ए, मुनिवर पण जस ध्यायारे. मैं०३५

केवलज्ञानी क्षण क्षण निरखे, ते सुख मुज मन भाया ।
यो सुख मुजने ते परमातम, पुद्गलातीत ठराया रे. मे०॥३६॥

क्षमाविजय जिन पार्श्व प्रभावे, गुरु उत्तम सुखदाया ।
संवत शत अष्टादश चौदे, हर्ष कल्लोल भराया रे. मे०॥३७॥

विजयधर्म सूरीश्वर राज्ये, सुरत चोमासुं ठाया ।
शिष्य उत्तम गुरु केरो गावे, पद्मविजय जिनरायारे. मे०॥३८॥

॥ इति श्री सिद्धदंडिका स्तवन संपूर्ण. ॥

एकसो अठ्ठावन कर्मप्रकृतिनी सज्झाय.

ढाळ १ ली. ॥ पवयण देवी चित्त धरी जी, ए राग.

श्री शंखेश्वरपुर धणी जी, प्रणमी पार्श्व जिणंदः
नाम जपंतां जेहनुं जी, आपे परमानंद.
भविक जन ! सांभळो एह विचार.
कर्मग्रंथ मांहे कह्यो जी, ए सघळो अधिकार. भविक०॥१॥

ज्ञानावरणी जाणीए जी, बीजुं दंसण होयः
त्रीजुं वेदनी भाखीए जी, मोहनी चोथुं जोय. भविक०॥२॥

आयुकर्म वळी पांचमुं जी, छठ्ठुं नाम विचारः
गोत्रकर्म ते सातमुं जी, आठमुं अंतराय वार. भविक० ॥३॥

मति श्रुत अवधि मन केवली जी, ज्ञानावरणी रे भेद;
चक्षु अचक्षु अवधि केवली जी,दर्शनना ते भेद. भविक०॥४॥
निद्रा पहेली निद्रानिद्रा जी, त्रीजी प्रचला वखाण;
प्रचलाप्रचला चोथी कही जी, थिणद्धी पंचम जाण. भ०॥५॥
दर्शनावरणी तणा जी, ए नव भेदज धार;
शाता अशाता वेदनी जी, जाणो ते निरधार. भविक० ॥६॥
भेद अठ्यावीश मोहनी जी, समकित मिश्र मिथ्यात;
क्रोध मान माया सही जी, लोभ सेवाये नीत. भविक० ॥७॥
संज्वलन प्रत्याख्यानीयो जी, अप्रत्याख्यानी विशेष;
चोथो अनंतानुबंधियो जी, प्राणीने उवेख. भविक० ॥८॥
प्रत्येके एक एकना जी, भेद कह्या अरिहंत;
चार चार करतां सोल होवे जी, टाळो ते गुणवंत. भ०॥९॥
हास्य रति अरति भय हरो जी, शोक दुगंछा टाळ;
नर स्त्री नपुंसक वेदथी जी, प्राणीनुं मन वाळ. भविक०॥१०॥
देवता नर तिरी नारकीजी, आयु भेद विशाल;
कपुरविजय बुध राजवी जी, मणिविजय रंग रसाल. भ०॥११॥

ढाळ २ जी. ॥ मुनिवर आर्य सुहस्ती, ए राग ॥

नाम कर्मना भावं रे, एकसो त्रण छे; ते विवरीने हवे कहुं ए;
चारे गतिनां नाम रे, एकेंद्री आदे; पंचेंद्रि पांच जाति कहीए. १

---

१ भेद ।

औदारिक वैक्रिय रे, आहारक तेजस; पांचमुं कार्मण तनु सहीए;
अंग उपांगज जाण रे, अंगोपांग त्रीजुं; औदारिक पंच बंधनाए.
संघातन विचार रे, पण भेदे करी; औदारिक आदि गणो ए;
वज्रऋषभनाराच रे,ऋषभनाराच; नाराच अर्धनाराच कीलिकाए.
छेवठ्ठुं संघयण रे, छठ्ठुं भाखीए; षट् संस्थान ए जीवना ए;
समचउरंस न्यग्रोधरे, सादिक कूबडुं; वामन हुंडक भाखीए ए. ४
काळो नीलो रक्तरे पीळो उजळो; वर्ण पांचे जाणीए ए;
सुरभि दुरभि गंध रे,पंच रस कह्या; तीखो कडवो कसायलो ए.
खाटो मीठो होय रे,फरस ते आठ छे;गुरु लघु मृदु खर शीतलोए
उष्ण स्निग्ध ने रुक्षरे, आनुपूरवी; चारे गतिनी जुजुवी ए. ६
शुभ अशुभ गति दोय रे,ते वळी वरणवी; पिंड प्रकृति चौदस हवीए
हवे आठ प्रत्येक रे, पराघात उसास; आताप उद्योत अगुरुलघुए.
तीर्थंकर निर्माण रे, उपघातन कर्म, त्रस दसको कहुं सुंदरु ए;
त्रस बादर पज्जत्तरे,प्रत्येक स्थिर शुभ,सुभग सुस्वर आदेय यशाए ८
थावर सूक्ष्म अपज्ज रे, साधारण अस्थिर, अशुभ दुभग सातमुं ए;
दुःस्वर अनादेय रे, अयश ए दश, थावर एणी परे जाणीए ए. ९
एटले आणुं भेदरे, बंधन पंचनां, सत्ताए पंदर भेद हुवे ए;
गोत्र कर्मना भेदरे, उच्च अने नीच, अंतराय वळी आठमुं ए. १०
दान लाभ अंतरायरे, भोग उपभोग; वीर्यांतराय पांचमुं ए;
एकसो अठ्ठावन रे, प्रकृति कर्मनी, मणिविजय बुध उपदिशेए. ११

इति एकसो अठ्ठावन कर्म प्रकृतिनी सज्झाय.

जंबूद्वीप वर्णन गर्भित—

श्री सीमंधर जिन स्तवन.

मारी विनतडी अवधारो साहिबा, सीमंधर महाराज;
त्रिभुवन साहेब अरज सुणजो, दरिशन देजो आज.
दरिशन देजो महेर करजो, अरज सुणजो राज. मारी. ॥१॥
आप वस्या महाविदेह क्षेत्रमां, हुं इण भरत मोझार;
आ मेळो केम होशे साहिब, एही सबळ विचार. मारी. ॥२॥
भरत[1] विचाले परवत आडो, लांबो छे वैताढ्य;
पचीश जोजन तो उंचो छे, पचास योजन विस्तार. मा० ॥३॥
गंगा सिंधु दोनु नदियां, आडी छे कीरतार;
सहस अठ्यावीश बीजी नदियां, ए बेहुनो परिवार. मा० ॥४॥
इण आगळ वळी परवत आडो, चुलहेमवंत नाम;
एक सहस वळी बावन योजन, बार कळा[2] अभिराम. मा० ॥५॥
क्षेत्र हेमवंत वली प्रभु आडो, जुगलीयां केरो वास;
एकवीश सहस वली पांच योजन, पांच कळा सुविलास. मा० ६
रोहिता ने वळी रोहितांशा, नदीओ एमां असराल;
छप्पन सहस वळी बीजी नदीओ, आवुं केम कृपाल. मा० ७

१ भरत क्षेत्र ५२६ योजन ने ६ कळा प्रमाण पहोळो छे, ते हकीकत रही जाय छे । २ योजननो ओगणीशमो भाग ।

महाहेम वली परवत आडो, मोटो अति विस्तार;
चार सहस दोयसें दश जोजन, दश कळा विस्तार. मा० ८
आठ सहस शत चार अनोपम, एकवीश जोजन वाम;
एक कला वली एह प्रमाण, क्षेत्र छे हरिवर्ष नाम. मा० ॥९॥
हरिकांता ने हरिसलीला नदीओ छे प्रत्यक्ष;
बीजी नदीओ आडी छे प्रभु, सहस चार एक लक्ष. मा० १०
परवत निषध छे वली आडो, योजन बहु विस्तार;
सोल सहस शत आठ बेंतालीश, दोय कला मनोहार. मा० ११
क्षेत्र छे वळी युगलीयां केरो, देवकुरु इण नाम;
अगीयार सहस आठसें बेंतालीश, बे कला पहोळो सुण स्वाम.
॥ मारी विनतडी अवधारो साहिबा. ॥ १२ ॥
सीता नामे नदी वडेरी, सब नदीओमां सरदार;
पांच लाख वली बीजी नदीओ, अने बत्रीश हजार मा० १३
लाख योजननो मेरु पर्वत, नाम सुदर्शन सार;
गजदंता वली मारग विचमें, आवुं केम महाराज ? मा० १४
त्रीश सहस वसें नव योजन, उपर छ कला लाखा;
पांचसें योजन पहोळा गजदंता, चारसें पांचसें उंचा. मा० १५
वन गिरि ने परवत वहोळा, नदीयांओ घट वाट;
किणविध आवुं सुगुण साहिबा, मारग विषमो घाट. मा० १६
कंचनगिरि बसोसो पर्वत, शत जोजन उंचा कहेवाय;
वसें कंचनगिरि पंचशत उंचा, केम उलंघ्या जाय. मा० १७

भद्रशाल वन पूरव पश्चिम, बावीश सहस कहेवाय;
वर्से पचास दक्षिण उत्तर, आवुं केणे उपाय. मा० ॥ १८ ॥
कीहां मुज दक्षिण भरतक्षेत्र ने, कीहां पुष्कलावती जिनराज !
ए मेलो केम होशे साहिब, तारण तरण जहाज. मा० ॥१९॥
निशदिन मारे तुंही आलंबन, वसीयो हृदय मोझार;
भवदुःख भंजन तुंही निरंजन, करुणारस भंडार. मा० ॥२०॥
मनवांछित सुख संपदा पूरो, पूरो मननी आशा;
खरतर हर्ष गुरु सुपसाये, सरूपचंद गुण गाया. मा० ॥२१॥
अगरचंदकी मरी जिनवरजी, तारो दीन दयाळ;
नित्य नित्य वंदना होजो मारी, एहीज छे अरदास. मा० २२
संवत अढारसें एकवीशे, पोष वदी शुभ मास;
बीज दिन बुधवार अनोपम, जिनपद वंदन भाष. मा० ।२३।

इति जंबूद्वीप वर्णन गर्भित श्रीसीमंधर जिन स्तवन.

निगोद दुःख वर्णन गर्भित—

श्री सीमंधर[1] जिन स्तवन.

दुहा—अनंत चोवीशी जिन नमुं, सिद्ध अनंती कोडी;
केवल ज्ञानी स्थविर सवी, वंदुं बे कर जोडी. ॥ १ ॥

---

१ सीमा—मर्यादाने धारण करनार.

बे कोडि केवळधरा, विहरमान जिन वीश;
सहस युगल कोडी नमुं, साधु सर्वे निशदीश. ॥ २ ॥

आर्या—

सकल समीहित करणी, शशिवयणी रायहंस गयगमणी;
कवि-जननी ब्रह्माणी, वयण रस दीसउ मे देवी. ॥ ३ ॥

दुहा—श्री ब्रह्माणी शारदा, सरस्वती द्यो सुपसाय;
सीमंधर जिन विनवुं, सानिध्य करजो माय. ॥ ४ ॥

ढाळ १ ली. ॥ राग—आशावरी. ॥

(नंदनकुं त्रिशला हुलरावे—ए राग.)

श्री सीमंधर साहेब मेरा, चाहुं दरशन तेरा रे;
तेरे फरजन हे बहुतेरां, तुं प्रभु साहेब मेरारे. श्री सी० ॥५॥
श्री श्रेयांस नरिंद बिराजे, जस महिमा जग गाजे रे;
तस कुल कमल दिणंद समोवड, सत्यकी नंदन छाजे रे. श्री सी०६
पुष्कलवइ विजया विचे नगरी, अमरावइ सम जाण रे;
महाविदेह तुमे उपना, पुंडरीकीणी महिठाण रे. श्री सी०॥७॥

१ सर्व वांछितने देवावाळी, चंद्र समान मुखवाळी, राजहंस अने हस्ती समान गतिवाळी, तथा कविओनी माता एवी ब्रह्माणी (सरस्वती) देवी ! मने वचन रस आपो । २ घणा ।

भद्रशाल वन पूरव पश्चिम, बावीश सहस कहेवाय;
वर्से पचास दक्षिण उत्तर, आवुं केणे उपाय. मा० ॥ १८ ॥

कीहां मुज दक्षिण भरतक्षेत्र ने, कीहां पुष्कलावती जिनराज ?
ए मेलो कॆम होशे साहिब, तारण तरण जहाज. मा० ॥१९॥

निशदिन मारे तुंही आलंबन, वसीयो हृदय मोझार;
भवदुःख भंजन तुंही निरंजन, करुणारस भंडार. मा० ॥२०॥

मनवांछित सुख संपदा पूरो, पूरो मननी आशा;
खरतर हर्ष गुरु सुपसाये, सरूपचंद गुण गाया. मा० ॥२१॥

अगरचंदकी मरी जिनवरजी, तारो दीन दयाळ;
नित्य नित्य वंदना होजो मारी, एहीज छे अरदास. मा० २२

संवत अढारसें एकवीशे, पोष वदी शुभ मास;
बीज दिन बुधवार अनोपम, जिनपद वंदन भाष. मा० ।२३।

इति जंबूद्वीप वर्णन गर्भित श्रीसीमंधर जिन स्तवन.

निगोद दुःख वर्णन गर्भित—

श्री सीमंधर[1] जिन स्तवन.

दुहा—अनंत चोवीशी जिन नमुं, सिद्ध अनंती कोडी;
केवल ज्ञानी स्थविर सवी, वंदुं बे कर जोडी. ॥ १ ॥

---

१ सीमा—मर्यादाने धारण करनार.

बे कोडि केवळधरा, विहरमान जिन वीश;
सहस युगल कोडी नमुं, साधु सर्वे निशदीश. ॥ २ ॥

आर्या—

सकल समीहित करणी, शशिवयणी रायहंस गयगमणी;
कवि-जननी ब्रह्माणी, वयण रस दीसउ मे देवी. ॥ ३ ॥

दुहा—श्री ब्रह्माणी शारदा, सरस्वती द्यो सुपसाय;
सीमंधर जिन विनवुं, सानिध्य करजो माय. ॥ ४ ॥

ढाळ १ ली. ॥ राग—आशावरी. ॥

(नंदनकुं विशाला हुलरावे—ए राग.)

श्री सीमंधर साहेब मेरा, चाहुं दरशन तेरा रे;
तेरे फरजन हे बहुतेरों, तुं प्रभु साहेब मेरारे. श्री सी० ॥५॥

श्री श्रेयांस नरिंद विराजे, जस महिमा जग गाजे रे;
तस कुल कमल दिणंद समोवड, सत्यकी नंदन छाजे रे. श्री सी०६

पुष्कलवइ विजया विचे नगरी, अमरावइ सम जाण रे;
महाविदेहे तुमे उपना, पुंडरीकीणी अहिठाण रे. श्री सी०॥७॥

---

१ सर्व वांछितने देवावाळी, चंद्र समान मुखवाळी, राजहंस अने हस्ती समान गतिवाळी, तथा कविओनी माता एवी ब्रह्माणी (सरस्वती) देवी ! मने वचन रस आपो । २ घणा ।

दूर देशांतर तुं प्रभु वसीओ, राणी रुक्मिणी कंत रे;
मुज संदेह तणा संदेशा, कोण भांजे भगवंतरे. श्री सी० ॥८॥

जे चउ गइ गति आगति भेया, जीवाजीव विचार रे;
केवळज्ञानी विण कुण भाषे, बहुला ते अधिकाररे. श्री सी०९

भवसमुद्र तारण तुं प्रगटचो, तुं जगबंधव बाप रे;
भव भव जे में पातिक कीधां, ते आलोवुं आप रे. श्री सी०॥१०।

हुं मूरख मतिहीन न जाणुं, ज्ञान तणो लवलेश रे;
गुरु उपदेश लही कहुं साचुं, निसुणो राय जिनेश रे. श्रीसी० ११

रांक तणी परे हुं रडवडीयो, निधणीयो निरधार रे;
श्री सीमंधर स्वामी सुणजो, तुम विण इणे संसार रे. श्री सी०॥१२॥

अनादि निगोद मांहे रोल्यो, अव्यवहारी जीव रे;
काल अनंतो तिहां हुं रहीओ, भव अनंत सदीव रे. श्री सी०॥१३॥

श्री सीमंधर साहेब मेरा, विनतडी अवधारो जी;
नरक निगोद तणां दुःख विरुआं, गिरुवा हृदय विचारोजी. श्री सी०

दीनदयाळ कृपाळ कृपानिधि, करीए कांइ उपगारो जी;
भीम भवोदधि दुस्तरमांथी, मुजने आप उगारोजी. श्री सी०॥१५॥

पोयणी पान सुकोमल मेले, बत्रीश संख्या सोय जी;
बलवत्तर नर सोइ करीने, मनश्युं विंधे कोयजी. श्री सी०॥१६॥

एक पान भेदीने बीजे, जेहवे ते सुइ जाय जी;
वर्धमान जिन गोयमने कहे, असंख्य समय तिहां थायजी.श्रीसी०१७

असंख्य समय एक आवली जाणो, क्षुल्लक भव होवे जेह जी;
जे दो शत छप्पन[1] आवलीनो, जीवित जीवे तेहजी. श्री सी०॥१८॥

अल्प आयु एहवा अनुभवीया, नाथ निगोद मोझारजी;
जन्म मरणनां दुःख अनंतां, में सह्यां वारंवारजी. श्री सी०॥१९॥

चुम्मालीशसें आवली साढी, छेंतालीशे[2] झाझेरीजी;
श्वासोश्वास एटले एक थाये, आघी वात घणेरीजी. श्री सी०॥२०॥

श्वासोश्वासमां जीव निगोदे, करे सत्तर भव पूरा जी;
साढी चोराणुं आवली उपर, अधिका जाणो सुराजी. श्री०॥२१॥

मुहूर्त एकनी बे घडी काची, शास्त्र तणे प्रमाण जी;
साडत्रीशसें[3] त्रीहोत्तर तेहना, श्वासोश्वास वखाणजी. श्री०॥२२॥

ते मांही हवे जीव निगोदे, भव करे केती वार जी;
पांसठ[4] सहस ने पांच सयां वळी, छत्रीश वार विचारजी. श्री०॥२३॥

एक लाख ने तेर हजार, एकसो नेवुं वार[5] जी;
एक दिवसना श्वासोश्वास, केवलीने अधिकारजी. श्री०॥२४॥

छासठ[6] सहस एंशी अधिकेरा, ओगणीश लाख भलेरा जी;
एक अहोरात्रनी मांहे, जइ करे भव फेरा जी श्री० ॥ २५ ॥

---

१ बसें छप्पन । २ चुम्मालीश सो अने साडी छेंतालीशथी काइ अधिक आवलीनो एक श्वासोश्वास थाय। ३ एक मुहूर्तना ३७७३ श्वासोश्वास। ४–६५५३६ भव। ५–११३१९० श्वासोश्वास। ६–१९६६०८० भव।

तेत्रीशं लाख पंचाणुं सहसा, सात शतक अवधार जी;
एक मासना एह श्वासोश्वास, गणित तणे अनुसारजी. श्री०॥२६॥
पांचे कोडी नेव्याशी लाख, चारसें बाशी हजार जी;
एटली वार ए मरे निगोदीओ, एकण मास मोझारजी. श्री०॥२७॥
चार कोडी ने सातज लाख, वली सहस अडिआल जी;
चारे शतक अधिका संख्याए, श्वासोश्वास विशाळजी. श्री०॥२८॥
एक वरसमां शीत्तेर कोडी, लाख सत्तोतेर वार जी;
सहस अठ्यासी आठसें अंके, एह लीये अवतारजी. श्री० ॥२९॥
दुहा—मरणां अवतरणां करी, स्वामी काळ अनंत;
परावर्त्त पुद्गल कीयां, तेहनो कहुं वृत्तंत. ॥ ३० ॥
जेम केकि गिरिवर रहे, मेहां दूरे वास;
तेम जिनजी तुम ओलगुं, निसुणो ए अरदास. ॥३१॥

ढाळ २ जी. ॥ राग—सारंग. ॥

चतुर चोमासुं पडिकमी, ए राग.

दश कोडाकोडी सागरे, उत्सर्पिणी एक रे;
तेम गणो एह अवसर्पिणी, मने धरी विवेक रे;

१—३३९५७०० श्वासोश्वास । २—५८९८२४०० भव ।
३—४०७४८४०० श्वासोश्वास । ४—७०७७८८८०० भव ।
५ मोर । ६ मेघ ।

सुणो स्वामी सीमंधरा, धराभूषण ईश रे;
चोत्रीश अतिशय परगडा, वाणी गुण छे पांत्रीशरे. सुणो०॥३२॥

वीश कोडाकोडी बेहुं मळी, कालचक्र एक थाय रे;
एक पुद्गलपरावर्त्तमां, भव अनंत ते जाय रे. सुणो० ॥३३॥

एह निगोदमां हुं वस्यो, प्रभु काळ अनंत रे;
ते पुद्गलपरावर्त्तका, कर्या वार अनंत रे. सुणो० ॥३४॥

खेपवी अकाम निर्जराए, कर्म चीकणां जेह रे;
पुढवी जल जलण वाउ थयो, पाम्यो तेहना देह रे. सुणो०॥३५॥

तेह एकेकी कायमां, योनि सात लाख संख्य रे;
शीत तापादिक में सह्यां, कालचक्र असंख्यरे. सुणो० ॥३६॥

अनुक्रमे तिहां थकी नीसरी, थयो काय अनंत रे;
बत्रीश नाम छे तेहनां, लह्यां ग्रंथ सिद्धांत रे. सुणो० ॥३७॥

सुरण कंद पहेलुं गणुं, वज्रकंद हलद्र रे;
अद्रक[1] आर्द्रकचुरको,[2] सतावरी तजो भद्र रे. सुणो० ॥३८॥

नीली वरीयाली कुमारिका, संनुही अमृता जाणी रे;
लसण ने वंसकारेलडां, गाजर लुणी वखांणी[3] रे. सुणो०॥३९॥

लोढा ते कमलकंदाभिधा, गिरिकर्णिका भाल रे;
कमळपत्र ने खरसूआ, लुणीवृक्षनी छाली रे. सुणो०॥४०॥

१ आदु। २ लीलो कचुरो। ३ वर्णवी।

थेग ने मोगर जाणजो, नीली मोथ भुंइफोड रे;
पलंक शाक विशेष छे, खातां अति घणी खोड रे. सुणो०४१

पीलुडां अमृतवेलडी, मूला म कर अभिलाष रे;
उगता विदल अंकुरडा, विरुहा इति भाष रे. सुणो० ॥४२॥

प्रथम समयनो वथ्थुलो, गणुं तेह सदोष रे;
सुरी वाल्होली ने आंवली, कुंली कर्यो संतोष रे. सुणो०४३॥

आलु अने पिंडालु वली, घणा जीवनो पिंड रे;
अनंतकाय बत्रीशनां, कह्यां नाम प्रचंड रे. सुणो० ॥४४॥

(दुहा)- इत्यादिक अनेक छे, अनंतकायना भेद;
वादर एह निगोदमां, हुं पाम्यो निर्वेद. ॥ ४५ ॥

सूइ अग्र अनंतमे, भागे हुं बहु वार;
वेचाणो निःसंबलो, किणही न कीधी सार. ॥४६॥

काळ असंख्य तिहां रह्यो, साधारण स्वरूप;
चौद लाख योनि भम्यो, अति अति कर्म विरूप ॥४७॥

—•—

ढाळ ३ जी.

श्री सीमंधर स्वामी ए, तिहुअण अंतरयामी ए;
पामीए, जे गति कहुं ते आपणी ए. ॥ ४८ ॥

एक शरीरे एक ए, जीव थयो प्रत्येक ए;
छेक ए, दुःखनो नवि आव्यो प्रभु ए. ॥ ४९ ॥

छेदन भेदन जे सह्यां, ते में नवि जाये कह्यां;
निरवह्यां, काळ असंख्य तिहां वसी ए. ॥ ५० ॥

योनि दश लाख फरसी ए, तेह वणस्सइ सरसी ए;
नीरसी ए, पुष्प पत्र फळ वेयणा ए. ॥ ५१ ॥

वळी विगलेंद्री हुं थयो, काळ संख्यातो तिहां रह्यो;
सांसह्यो, दुःख उपजतुं परवशे ए. ॥ ५२ ॥

बि ति चउ विगलेंद्रि तणी, योनि लाख बे बे भणी;
जग धणी, ते पण में सहु अनुसरी ए. ॥ ५३ ॥

पूरी पर्याप्ति पखे, अंतर्मुहूर्तने आउखे;
सहु दुःखे, बहु बार असन्नियो ए. ॥ ५४ ॥

कुत्सित योनि उपनो, चउद ठाणमां निपनो,
संपन्नो,[१] अनुक्रमे हुं दश प्राणनो ए. ॥ ५५ ॥

त्रिहुं भेदे तिर्यंच ए, जल थल खेचर प्रपंच ए;
संच ए, मांड्यो तिहां वळी पापनो ए. ॥ ५६ ॥

मच्छ गलागल कीधां ए, जलचारी पद लीधां ए;
सिध्यां ए, एके काज न आपणां ए. ॥ ५७ ॥

वृश्चिक सर्प नकुल हवे, वाघ सिंह चित्ता भवे;
तिहां सवे, शंबल[२] मेल्यां दुरितनां[३] ए. ॥ ५८ ॥

---

१ अनुक्रमे दश प्राणयुक्त थयो। २ भाता। ३ पापनां।

सिंचाणादिक हुं थयो, नरके जावा अलजयो;
नवि लह्यो, पाप पुन्यनो आंतरो ए. ॥ ५९ ॥

पशुअपणे एम भमीओ ए, योनि लाख चउ रमीयो ए;
दमीयो ए, वध बंधे करी मुजने ए. ॥ ६० ॥

सात भेदे थयो नारकी, निर्विवेकी तिर्यक् थकी;
पातकी, हुं अपराधी ताहरो ए. ॥ ६१ ॥

दोहली द्रश वेयणं सही, काल असंख्य तिहां रही;
हुं सेंही, चार लाख योनि भम्यो ए. ॥ ६२ ॥

जगजीवन जिनजी सांभळो, दश दृष्टांते दोहिलो;
अति भलो, नरभव काळ घणे लह्यो ए, ॥ ६३ ॥

उंधे शिर टंगाणो ए, कर्म बंधे बंधाणो ए;
रंगाणो ए, गर्भावासनो नाहि भलो ए. ॥ ६४ ॥

उठ कोडी सोय तपावी, विंधे तनु को मानवी;
अनुभवी, एहथी आठ गुणी व्यथा ए. ॥ ६५ ॥

दुस्सह वेयण वेहे ए, धर्म करुं सही देहे ए;
गेहे ए, जो जसाशे मुज माडली ए. ॥ ६६ ॥

नीच गोत्र अवतार ए, न सुणयो धर्म लगार ए;
क्यारे ए, सद्गुरु सेवा नवि लही ए. ॥ ६७ ॥

---

१ दश प्रकारनी नरकनी वेदना। २ निश्चे।

देश अनार्ये वसियो ए, पाप तणे रसे रसीओ ए;
धसीयो ए, विरुआं कर्मभणी घणुं ए. ॥ ६८ ॥

कर्मबळे पाछो वळीओ ए, चोवीश दंडके वळी रुळीओ ए;
नवि मळीओ ए, स्वामी को मुज तारको ए. ॥ ६९ ॥

(दुहा)–उच्च नीच कुळ अवतर्यो, कीधां मध्यम काम;
विरति पाखे हुं थयो, न लह्यो भव विश्राम. ॥७०॥

मानव भव अति दोहिलो, दोहिलो आरज देश;
सद्दहणा वली दोहिली, दोहिलो गुरु उपदेश. ॥७१॥

मनुष्य तिरी भव अंतरी, साते नरक मोझार;
गणतां काळ असंख्य हुओ, हुं गयो एटली वार.॥७२

ढाळ ४ थी.

सीमंधर जगदीश, पूरो मनह जगीश;
शिश नमी रहुं ए, आणा नित वहुं ए. ॥ ७३ ॥

मेरु महीधर धीर, जलनिधि जेम गंभीर;
वीर वडो सुण्यो ए, मयण सुभट हण्यो ए. ॥ ७४ ॥

तुं सेवक आधार, गुणगण रयण भंडार;
तारक अवतर्यो ए, जयलक्ष्मी वर्यो ए. ॥ ७५ ॥

तुं मुज मनतरु कीर, तुं हइडानो हीर;
कीर्त्ति तुम तणी ए, त्रिभुवन अति घणी ए. ॥ ७६ ॥

जिनजी जग विख्यात, सांभळ मुज अवदात;
भव भव जे हुआ ए, विवरी जुजुआ ए. ॥ ७७ ॥

पाम्यो आरज देश, उच्च गोत्र सुविशेष;
लेश्या नवि रही ए, सामग्री नहिं ए. ॥ ७८ ॥

सामग्री वळी लद्ध, सद्दहणा मन बद्ध;
बुद्धिनो दरीयो ए, आदर नवी कर्यो ए. ॥ ७९ ॥

न करी त्रिकरण शुद्धि, परमादे मन बुद्धि;
सिद्धि न को लही ए, हार्यो भव सही ए. ॥ ८० ॥

भणी गणी पण अंग, करी प्रमाद प्रसंग;
व्रत भंगे हुवो ए, नरय निगोदीओ ए. ॥ ८१ ॥

में लाध्युं बहु वार, समकित रयण उदार;
हारी गयो इश्युं ए, दूषण पांचशुं ए. ॥ ८२ ॥

कुगुरु कुदेव कुधर्म, उदाले शिव शर्म;
कर्मे सांकळ्यो ए, तेहशुं जइ मळ्यो ए. ॥ ८३ ॥

अतिशयवंत महंत, दोष रहित भगवंत;
चित्त न सद्दह्यो ए, एळे भव गयो ए. ॥ ८४ ॥

पाळे पंचाचार, टाळे कुव्यापार;
सुगुरु न ओळख्या ए, सूत्रे जे लख्या ए. ॥ ८५ ॥

दयामूळ जिनधर्म, नवि जाण्या सवि मर्म;
नवतत्त्वादिके ए, हेयादिक त्रिका ए. ॥ ८६ ॥

गाडरीए परवाहि, धर्म करी उछांहि;
वळी वृंदारको[1] ए, परमाधामिको ए. ॥ ८७ ॥
नारकीने दुःख देइ, पापे पिंड भरेइ;
जलमाणस थयो ए, जाल अंतर रह्यो ए ॥ ८८ ॥
पीलाणो तीहां ठाम, अंडगोलकने काम;
घरटी मध्य करी ए, न रिधि पांतरी ए. ॥ ८९ ॥
दुःख पाम्यो तीहां भीमे[2], काळ संवच्छर सीम;
परवश माछले ए, भव एम पाछले ए. ॥ ९० ॥
हवे वैमानिक देव, करतो परस्त्री सेव;
देव विषय तणी ए, भवतृष्णा घणी ए. ॥ ९१ ॥
तीव्र मोह परिणाम, वळी एकेंद्रि ठाम;
आउ असंखनो ए, तीहां हुं उपनो ए. ॥ ९२ ॥
हुं अपराधी देव, तहारो हुं नितमेव;
सेवक चित्त धरो ए, पडतो उद्धरो ए. ॥ ९३ ॥

॥ ढाळ ५ मी ॥

चार लाख योनि भम्यो, लह्यो सुर अवतार;
श्री सीमंधर ठाकुरा, तिहां विलस्या रे में सुख अपार;
ठाकुरीयारे अम तारो, भवसायररे व्हाला पार उतारो. ठाकु. ९४

१ परमाधामी वृंदारक एटले देव थयो. । २ भयंकर.

चउद लाख मनुष्यना रे, भोगव्या भेद अशेष;
लाख चोराशी हुं भम्यो, में काढ्या रे नव नव तिहां वेष. ठा. ९५
दिन जातेरे जोबन गळ्युं रे, न गळ्यो ते मन्मथ पूर;
महिलाने रूपे मोहियो, देखी रातोरे रहीओ हुं झुरी झुरी. ठा. ९६
अशुभ ध्याने अंतर चिंतव्या रे, युवतिना भोग विलास;
अमृत फीटी विष थयुं, [1]श्रीफळ जल रे घनसार जेतास. ठा. ९७
क्रोध मान माया तजी रे, समभावे भावे मन;
तजी रे कंचन कामिनी, महिमंडलेरे मुनि ते धन्य धन्यरे. ठा. ९८
एम अनंता भव कर्या रे, च्यवीयो वार अनंत;
सुख दुःख सघळां भोगव्यां, भव गणतां रे थाकयो भगवंत. ठा. ९९
देव गुरु धर्म ओळख्या रे, में सुण्यो प्रवचन सार;
छ कायनां जीव ओळख्या, वली दुरितनांरे अहिठाण अढाररे
ठाकुरीयारे अम तारो० ॥ १०० ॥
सामाचारी संग्रही रे, सिद्धांतने अनुसार;
तपगच्छनी क्रिया करुं, हुं तो मानुंरे पंचांगी विचार. ठा. १०१
गुण सत्यावीश साधुना रे, श्रावकना गुण एकवीश;
ते सघळा में ओळख्या, अंगे आणवारे खप करुं निशदिश. १०२
एणे आरे भरतमां रे, वरते नहि केवळ ज्ञान;
पूर्व आचारज वयणडां, हुं तो मानुंरे ते अमीय समान. ठा. १०३

1 श्रीफळनुं पाणी घनसार एटले कपुरना मिश्रणथी झेररूप थाय छे.

मिथ्यात्व सघळुं परिहरुं रे, हुं धरुं समकित जाण;
तप जप किरिया आदरुं, ताहरे लेखेरे माहरे ते प्रमाण. ठा.१०४
एणी परे एणे भवे परभवे रे, जिनजी विराधी आण;
ते सवि मिच्छा दुक्कडं, सांसहजो रे अपराध सुजाण. ठा. १०५
हित न कर्युं केहनुं कदा रे, न कर्यो ते दीनोद्धार;
दान पुण्य जेणे नवी कर्यो, वन मालती रे जेम तस अवतार.
ठा० १०६
धन कण कंचन कामिनी रे, वळी राज्यऋद्धि अनेक;
हुं नवि इच्छुं राजिया, तुम्यो आपेरे अविचलपद एक. ठा. १०७

॥ ढाळ ६ ट्ठी. ॥

धन धन ए संप्रति, सीमंधर जगदेव,
सुर नर ने किन्नर, अहोनिश सारे सेव;
गढ त्रण विचाले, समवसरण सुख गेह,
छत्र त्रय शोभित, चामर अंकित देह. ॥ १०८ ॥
अकलंक महाबल, कलिमलतरु जलपूर,
जगनायक जगगुरु, जगवत्सल वड नूर;
जग लोचन उदीयो, जगदीपक जगनाथ,
जग तिलक समो वळी, ए शिवपुरनो साथ ॥ १०९ ॥
धन्य धन्य नरनारी, जे प्रणमे तुम पाय,
धन्य धन्य ते दिहा, जींखे तुम समरण थाय;

धन्य धन्य ते जिहा, जे तुम गुण नित्य गाय,
जस कुल अजुवाळ्युं, धन्य ते माय ने ताय ॥ ११० ॥

वडलीनो वासी, व्यवहारी शुभ चित्त,
गेहलु कुळ दीवो, अमीचद सुपवित्त;
संवेगी सुधो, कीधो त्याग सचित्त,
एह स्तवन तिहुंने, भणवाने निमित्त ॥ १११ ॥

संवत सत्तरसें, तेरोत्तेर शुचि मास,
शुदि सातम दिवसे, स्वाति योग शुभ तास;
श्री विजयप्रभ सूरि, राजे चित्त उल्लास,
नयरवाडा मांहे, थुणियो रही चउमास. ॥ ११२ ॥

॥ कळश ॥

तपगच्छ अंबर अरुण उदियो, श्री हीरविजय सूरीश्वरो,
निज हस्त दीक्षित सुपरीक्षित, श्री शुभविजय कवीश्वरो;
तस चरण पंकज प्रवर मधुकर, भावविजय बुध सुंदरो,
सिद्धिविजय कहे स्वामी संप्रति, भविकजन मंगल करो ॥११३॥

इति निगोद दुःखवर्णनगर्भित श्री सीमंधरजिन स्तवन.

श्री समवसरणनुं स्तवन. ॥ (प्रथम.)

दुहा—सरस्वतीने प्रणमी करी, वंदी सुगुरु पाय ।
समवसरण रचना कहुं, सांभळजो चित्त लाय ॥ १ ॥
बेसे बारे परखदा, सुणवा जिनवर वाणी ।
समवसरण रचना करे, ते सुणजो चित्त आणी ॥२॥
देवकृत करणीअ छे, तीर्थंकरने एह,
आदि अंत मध्य जेम होये, रचना रचे तीम तेह. ॥ ३ ॥
तीर्थंकर पद जे लहे, पामे केवळ जाम;
समोसरण देव तव करे, चले सिंहासन ताम. ॥ ४ ॥
अवधिज्ञाने जव जुए, उपनुं केवळ ज्ञान;
हर्ष धरी मनमें वळी, रचे ते उत्तम थान. ॥ ५ ॥

ढाळ १ ली.

देव तणा आसन चळे, जुए अवधि ज्ञाने जाण, सुरासुर आवे छे;
वायुकुमार योजन लगे, भूमि शोधे वायु प्रमाण. सुरा०॥१॥
मेघकुमार लघु धारथी, तीहां सींची रज हरंत; सुरा० ।
मगर उखेवे चीहुं दिशे, सोय अग्निकुमार करंत. सुरा०॥२॥
कुसुम पगर सुंदर रचे, पांच वरणा जानु प्रमाण; सुरा० ।
मणिमय पीठ रचे तळे, व्यंतर सुर आवे जाण. सुरा० ॥३॥

भुवनपति सुर गढ करे, रूपानो कनक कोशीस[1]; सुरा० ।
मणि कोशीसे दीपतो, मणि रतन प्रकाश. सुरा०॥४॥

सोनानो गढ ज्योतिर्षी करे, रतन तणो प्राकार; सुरा० ।
वैमानिक सुर गढ करे, सोय आणी हर्ष अपार. सुरा० ॥ ५ ॥

ढाळ २ जी.

नमो रे नमो रे मनक महा मुनि, ए राग.

भींत उंची गढ त्रिहुं तणी, पांचसें धनुष जगीश रे;
विस्तारे धनुष तेत्रीश ते, आंगुल अधिक बत्रीश रे. ॥१॥

गढे गढे अंतर जाणवो, धनुष सयां वळी तेर रे;
पोळ प्रवेशे पचास छे, धनुष इहां नहि फेर रे. गढे० ॥२॥

चउ दिशे चार पोळे करी, तोरण त्रण त्रण पोळ रे;
पोळ प्रवेश पचासने, आसन चउ दिशे सोळ रे. गढे. ॥३॥

पावडीयां[2] दश सहस ते, पहेले गढे इम होय रे;
बीजे गढे इम पांच सहस, त्रीजे गढे इम जोय रे. गढे० ॥४॥

एक एक हाथ उंचो सही, पावडीयांनो प्रमाणो रे;
भूमि थकी गाउ अढी, त्रण गढ इम जाणो रे. गढे० ॥५॥

वृक्ष अशोक तरु तळे, भामंडल तरणि[3] समान रे;
हेम कमळ सुरवर रचे, चरण ठवे तिण थानरे. गढे० ॥६॥

---

१ कांगरा. २ पगथीयां। ३ सूर्य।

प्रतिरूप त्रिहुं दिशे थापीयां पूर्व दिशे बेठा देव रे;
अनुक्रमे वाणी प्रकाशता, सुर नर सारे छे सेवरे. गढे० ॥७॥

ढाळ ३ जी.

रात्रि भोजन त्रिविधे टाळो रे—ए राग.

साधु साध्वी सुरदेवी रे, पूरव द्वारे करे प्रवेशी रे;
जिनराज पाय वंदेशी रे, ए तो वायुकुणे जइ बेसी रे. ॥१॥

व्यंतरसुरी भुवन ने जोतिषी रे, पश्चिम द्वारे करे प्रवेशी रे;
जिनराज पाय वंदेशी रे, ए तो अग्निकुणे जइ बेसी रे. ॥२॥

ज्योतिष सुर भुवनना स्वामी रे, व्यंतर नारीना स्वामी रे;
ए तो उत्तर पोळे आवे रे, ईशाने बेसी सोहावे रे. ॥३॥

वळी वैमानिक सुर राय रे, नर नारी सवी प्रणमे पाय रे;
ए तो आवे दक्षिण बार रे, नैरुत्य कुणे बेसी सोहाय रे. ॥४॥

बार परखदा एणी परे जाणो रे, रखे कोइ संदेह मन आणो रे;
सांभळवा सहु जीव आवे रे. ते प्राणी समकित पावेरे. ॥५॥

ढाळ ४ थी. चोपाइ.

रतन गढे छे पोळज चार, थइ रह्या सुरवर प्रतिहार;
सुधर्म देवलोकना वासी, व्यंतर भुवनपति ज्योतिषी. ॥१॥

१ नरपे आविनी देवीओ।

रूपानो बीजो प्राकार, जया विजया जीता अपारे;
संचार संभाळे सुरी प्रतिहार,चौहुं बारणे लहीएज सार. ॥२॥
सोनाने गढे चिहुं दिशे जोय, तुंबरु ने खट्टुंबरु होय;
पुरुष नाम ने आर्चिमाली, सेवा करे विघ्न सर्व टाळी. ॥३॥

—•—

ढाळ ५ मी.

जस घर होय प्रभु पारणु—ए राग.

जिनने बेसवा कारणे, कांइ देवछंदो सुर मांडे रे;
कांइ छांडे रे, आशातना जिनराजनी रे. ॥ १ ॥
समवसरणथी बाहिरे, कांइ अति रमणिक ते सोहे रे;
कांइ मोहे रे, जिनमुख जोतां माहरुं ए. ॥ २ ॥
बार योजन लगे सहु कोइ, प्रभुजीने वांदवा आवे रे;
मन भावे रे, अतिशय मोटो जिनपति रे. ॥ ३ ॥
रथ शिखरे पहेले गढे, कांइ चउपद रहे छे बीजे रे;
कांइ त्रीजे रे, सुर नर बेसे युक्तिशुं ए. ॥ ४ ॥
चिहुं दिशे चारज पोळे, कांइ जळ वावडीयां रूडी रे,
कांइ पुडी रे, परिमल कमलतणे भरी ए. ॥ ५ ॥
समवसरण ज मांहि, सुरनर किन्नर आवे रे; कांइ केचळी
अंग पखाळेरे, कांइ टाळेरे, आशातना जिनराजनीए. ॥६॥

—•—

१ त्रीजी अजिता ने चोथी अपराजिता।

ढाळ ६ ठ्ठी.

अहो अहो अद्‌भुत पुन्यज जाणी,सेवा करे सुरनर मन आणी;
ऋद्धि अनंतीनो पार न जाणुं, सूत्रतणे अनुसार वखाणुं.॥१॥

गोत्र तीर्थंकरनुं जब बांध्युं, तप करीने पोते पद लाध्युं;
राग रहितने दोष न लागे, जिनने सर्वे पाये लागे. ॥२॥

समवसरणना जे दोष देखाडे, ते बहु भवमां आप भमाडे;
मानवी होये बहुल संसारी, सूत्र अर्थ जोजो चित्त धारी. ॥३॥

त्रीजे अंगने पंचम ठाणे, अरिहंत आपोआप वखाणे;
रूप सौभाग्य अनंत वळ सोहे, तेणे करी भविजन मन मोहे.॥४॥

फळश.

इम समवसरणनी करी रचना, भवनां दुःख मिटावना ।
जे भणशे गणशे वळी सांभळशे, भवनी जाळ ते टाळना ॥

जिन वाणी निसुणी धरे चित्ते गुणी, परम सुख ते पामवा ।
रूप सौभाग्य ते भणे एणी परे, धर्म मंगळ गाववा. ॥ १ ॥

॥ इति श्रीसमवसरण स्तवन. (प्रथम) ॥

१ स्थानांगसूत्रना पांचमा ठाणामां ।

श्री समवसरणानुं स्तवन. (बीजुं)

(दुहा)-श्री जिनशासन सेहरो, जगगुरु पास जिणंद;
प्रणमे जेहना पयकमल, आवी चोसठ इंद्र. ॥ १ ॥
तीर्थंकर आवे तीहां, त्रिगडो करे तैयार;
समकित करणी साचवे, एह कहुं अधिकार. ॥ २ ॥
करे प्रशंसा समकिती, मिथ्यात्वी होवे मूक[1];
सूर्य देखी हरखे सहु, पण अंधारे घूक[2].

ढाळ १ ली.

शाति जिन एक मुज विनति-ए राग.

आप अरिहंत भले आवीया, गावे अपछरा गंधर्व रे;
समवसरण रचे सुरवरा, संक्षेपे ते कहुं सर्व रे. आप०॥ १ ॥
भुवनपति वीश इंद्रो मळ्या, सोलह व्यंतर सार रे;
जोइष दु दश वेमानी जोड्या, चोसठ इंद्र सुविचार रे.आप०२
पवन सुरे[3] रज परमारजे, भूमि जोजन सम भाउ रे;
मेघकुमार रचे मेघने, करीय सुगंध छंटकाउ रे. आप० ॥ ३ ॥
अगर कर्पूर शुभ धूपणा, करे श्री अग्निकुमार रे;
वाणव्यंतर हवे वेगशुं, रयणमणि पीठिका सार रे. आप०॥४॥

१ मुंगो । २ घुवड । ३ वायुकुमार देवो ।

पुष्प पंचवरण ऊरध मुखे, वरषे ए जानु प्रमाण रे;
भुवनपति देव त्रिगडो भलो, करे ते सुणो सुजाण रे.आप०५॥
रचे गढ प्रथम रूपा तणो, सोवन कांगरा सार रे;
रवि शशि रयण कोशीसको, कनकनो बीजो प्राकार रे.आप०६
रतन गढ मणि तणे कांगरे, रचे वैमानि सुरराज रे;
भलो त्रीजो गढ जोत रे, जीहां विराजे जिनराज रे. आप०॥७॥
भीत उंची धनु पांचसें, सवा तेत्रीश विस्तार रे;
धनुष सय तेर गढ आंतरो, पोळ पचास धनु सार रे.आप०८॥
दश पंच पंच त्रिहुं गढ तणी, पावडी वीश हजार रे;
थाक श्रम नहीं चडतां थकां, एक कर उच विस्तार रे.आप० ९
पांच धनु सहस पृथ्वी थकी, उच रहे त्रिगड आकाश रे;
तेह तळे सहु यथास्थित वसे,नगर आराम आवासरे.आप०१०
तोरण त्रिहुं चौहु दिशि तीहां, नीलमणिमय निरमाण रे;
दुसय धनु मध्य मणिपीठिका, उच जिनदेह परमाणरे.आप०११
चार आसन तीहां चौहुं दिशे, मोतीए झाक झमाल रे;
सम बीये खुण ईशानमें, देवछंदो सुविशालरे. आप० ॥१२॥
देवदुंदुभि नाद उपदिशे. जिनगुण गावतो तेह रे;
भ्रहम जीम आवे शिर उपरे, गाजतो तेह गुणगेहरे. आप॥१३

---

१ पगथीयां दश हजार, पांच हजार, अने पांच हजार।
२ बीजा गढना। ३ भमरीनी जेम।

ढाळ २ जी. सफळ संसारनी–ए राग.

पूरव दिशि आसने, आवी बेसे प्रभु, सुरकृत चौमुख रूप देखे सहु;
दीपे अशोक तरु बार गुण देहथी,
देखी हरखे सहु मोर जेम मेहथी. ॥ १ ॥
मोतीयां जाली त्रण छत्र सुविशाल ए,
रूप चीहुं चीहुं दिशे चामर ढाळए;
जोजनगामिनी वाणी श्रीजिनतणी,
भगवंत उपदिशे बार परखद भणी. ॥ २ ॥
प्रदखिणा रूपथी अग्नि कुणे करी, गणधर साध्वी तेम वैमानिक सुरी
ज्योतिषी भुवननी व्यंतरी स्त्रीपणे,
नैरुत्य खुण जिनवाणी उभी सुणे. ॥ ३ ॥
त्रिहुंतणा पति वायव्य खुण जाणए, सुर वैमानिक नरनारी ईशानए
बारह परषदा मद मत्सर छोडी ए,
भूख तृषा वीसरे सुणे कर जोडी ए. ॥ ४ ॥
पुंठे भामंडल तेज प्रकाश ए, जोयण सहस ध्वज उंचो आकाशए;
झळहळे तेज धर्मचक्र गगने सही, महके सहु बारणे धूपधाणा सही. ५
वाहन वेल सहु घरीय पेले गढे, होइ पगचारी नर नारी उंचा चढे;
जिनतणी वाणी सुणी जीव तिर्यंच ए,
वैर तजी बीय गढ रहे सुख संच ए. ॥ ६ ॥
पुण्यवंत पुरुष ते परषद बारमें, सुणे जिनवाणी धन्य गणे अवतारने;
चउविह देव जिनदेव सेवा रचे, मणिमयी मांहेली पोळमांहे वसे. ७

बीजुं दिशि वाटली वाव चउ जाणीए,
विदिशि चोखुणे दोइ दोइ वखाणीए,
आठ जीहां वावडी अमृत जेम ए, स्नान पाने वपु निर्मळ हेमए.८
जय विजय जयंत अपराजीया, मध्य कंचन गढे देवी पेसंतीया;
तुंबरु पुरुष खटंग अचिमाळए,रजत गढ पोळना एह रखवाळ ए ९
पहेल त्रिगडो न हुअे जीण पुर गाम ए, देव महर्द्धिक रचे तीण ठाम ए
करण वारंवार नहीं कारण कोइए,आठ प्रतिहारज ते सही होयए१०;
जिन समवसरणनी ऋद्धि दीठी जेणे,
तेह धन्य धन्य अवतार पायो तेणे;
पास अरदास सुणी वंछित पूरजो,
हवे मुज ताहरुं शुद्ध दरिशन होजो. ।११॥

कळश.

इम समवसरणे ऋद्धि वरणे, सहु जिनवर सारखी,
सद्दहे ते लहे समकित, परम जिनधर्म पारखी;
प्रकरण सिद्धांते गुरु परंपर, सुणी सहु अधिकार ए,
संस्तव्यो पास जिनंद पाठक, धर्मवर्धन धार ए. ॥१२॥

इति श्री समवसरण स्तवन. (बीजुं)

श्री समवसरणनुं स्तवन. (त्रीजुं).

जुमखडानी देशी.

त्रिशलानंदन वंदीये रे, लहीए आनंद कंद, मनोहर जुमखडुं.
जुमखडां झुंबी रह्यां रे, श्री वीर तणे दरबार; मनोहर०;
समवसरण विराजता रे, सेवित सुरनर इंद्र. मनो० ॥ १ ॥
आवी जोजन वृष्टि करे रे, फूल भरे जानु मान, मनो०;
मणिरयणे भूतल रचे रे, व्यंतरना राजान. मनो० ॥ २ ॥
कनक कोशीशा रूपा गढे रे, रचे भुवनपति ईश, मनो०;
रतने कनक गढे जोतिषी रे, मणि रतने सुर ईश. मनो० ॥३॥
भित्ति पृथुल तेत्रीश धनु रे, एक कर अंगुल आठ, मनो०;
वचे तेरसें धनु आंतरुं रे, उंची पणसें धनु ठाठ. मनो० ॥४॥
पावडीयारो सहस दश रे, पंच पंच परिमाण, मनो०;
एक कर पीहु उंचपणे रे, प्रतर पचास धनु मान. मनो० ॥५॥
चउ बार त्रण तोरणा रे, नील रतनमय रंग, मनो०;
मध्ये मणिमय पीठिका रे, भूमिथी अढी गाउ तुंग. मनो० ॥६॥
दीर्घ पृथुल त्रसें धनु रे, जिनतनु माने उंच, मनो०;
चैत्य सहित अशोकतरु रे, जिनथी बार गुण उंच. मनो० ॥७॥

---

१ रतनना कांगरा। २ वैमानिकना स्वामी। ३ गढनी भींतो। ४ पाचसो। ५ पगथीया।

चउ दिशे चउ सिंहासने रे, आठ चामर छत्र चार, मनो०;
धर्मचक्र स्फटिक रत्ननुं रे, सहस जोयण ध्वज चार. मनो० ॥८॥

देवछंदो ईशान खुणे रे, प्रभु वीसामा ठाम, मनो०;
चउ रूपे दीए देशना रे, भामंडल अभिराम. मनो० ॥९॥

मुनि वैमानिक साधवी रे, रहे अग्निखुण मोझार, मनो०;
ज्योतिषी भुवनपति व्यंतरारे, नैरुत्य खुणे तस नारी. मनो० ॥१०॥

वायु खुणे ए देवता रे, सुणे जिनवरनी वाणी, मनो०;
वैमानिक श्रावक श्राविका रे, रहे ईशान खुणे सुजाण. मनो० ॥११॥

चउ देवी अने साधवी रे, उभी सुणे उपदेश, मनो०;
तिर्यंच सहु बीजे गढे रे, त्रीजे वाहन विशेष. मनो० ॥१२॥

वृत्ताकारे चउ वावडी रे, चउरंसे आठ वाव, मनो०;
प्रथम पदरसें धनु आंतरु रे, बीजे सहस धनुमाव. मनो० ॥१३॥

रयण भींत गढ आंतरुं रे, पूर्वे धनु शत छत्रीश, मनो०;
चउरंसे रयण सहसनुं रे, इम भाखे दीये जगदीश. मनो० ॥१४॥

तुंबरु प्रमुख बीहुं पोळीया रे, धूप घटी ठाम ठाम, मनो०;
द्वारे मंगल ध्वज पुतली रे, दुंदुभि वाजे वाम. मनो० ॥१५॥

दिव्य ध्वनि समजे सहु रे, सौरी योजन विस्तार, मनो०;
सुणतां समता सहु जीवने रे, नहि विरोध लगार. मनो० ॥१६॥

१ बीजे समवसरणे ।

चउतीश अतिशय विराजता रे, दोष रहित भगवंत, मनो०;
श्रीजशविजय गुरु शिष्यने रे, जिनपद सेवा खंत. मनो०॥१७॥

॥ इति श्री समवसरण स्तवन. ॥ (त्रीजुं)

श्री चार ध्याननां स्वरूपनी सज्झाय ॥

(चोपाई)

सकल जिनेश्वर पाय प्रणमेत्री, समरी शारद देवी;
ध्यानतणो हुं कहुं विचार, श्री जिनवचन तणे अनुसार ॥१॥

जीवतणो जे स्थिर परिणाम, कहीए ध्यानज तेहनु नाम;
तेह तणा छे चार प्रकार, दोय अशुभ दोय शुभ मन धार. ॥२॥

आर्त्तध्यान ने रौद्र ध्यान, धर्मध्यान वळी शुक्ल ध्यान;
दुर्गति दायक पहेलां दोय, सद्गति हेतु अवर दो होय ॥३॥

आर्त्त ध्यान ॥ (१)

आर्त ध्यानना चार प्रकार, तेहमां पहेलो एह विचार,
अप्रिय विषय तणो संयोग, मन चिंते इम तास वियोग. ॥४॥

एह कुरूप कां दिसे दैव, विरस भखे ए कोण सदैव;
फास कठोर कवण ए खमे, अशुभ नाद ए कोणने गमे. ॥५॥

दुःख दुर्गंध करे बहु एह, कदा एहनो होशे छेह;
एम अप्रिय जोगे चिंतवे, एहनो योग म होजो हवे. ॥६॥

ए पहेलो आरतनो भंग, बीजे वंछे विषय प्रसंग;
सुखकारी रूपादिक जेह, तेह उपर बहु धरे सनेह. ॥७॥

धन परिजन भोजन वर नार, प्रमुख सार ध्याए संसार;
जे देखे रूपादिक रंग, तेहनी लालच करे अनंत. ॥८॥

तेहनुं ध्यान धरे निशदिश, ते मुज कां न दिये जगदीश;
ते न मीले तो पाडे चीस, घणुं निसंसे धूणे शीश. ॥९॥

जे जे पामे मनोहर भोग, नित्य ध्यावे तेहनो अवियोग;
अणपाम्यानो आणे खेद, एह बीजो आरतनो भेद. ॥१०॥

त्रीजे रोगादिक आपदा, आवे तव इम चिंते सदा;
ए दुःखदायी जे माहरूं, कवण उपाय करी संहरूं. ॥११॥

कास श्वास ज्वर शीश कफ शूल, श्रवण नयन पीडा प्रतिकूल;
वाय प्रमुख सवी रोग समूल, जाओ वाउलथी जेम तूल. ॥१२॥

औषध वैद्य अने रसर सुरी, मंत्र जंत्रनी सेवा करी;
जोषी जंगम सेवु संत, रोगादिकनो आणुं अंत. ॥१३॥

एणी परे त्रीजुं आरत ध्यान, चोथु ध्याए पाप निदान;
धर्म तणो जो होय प्रभाव, तो मुज होजो एहवा भाव. ॥१४॥

राज ऋद्धि रमणी संयोग, वांछे सुर नर खेचर भोग;
वासुदेव नरवइ चक्रवइ, पदवी पामुं इम चिंतवइ. ॥१५॥

कीजीए चाडी मन रंजाडी, आळ परने दीजीए।
निज दोष ढांकी कही वांकी[1], प्राण परना लीजीए. ॥४॥

(ढाळ)–भेद त्रीजे रे सबल क्रोध लोभे करी।
मन ध्याए रे, लेउं परधन अपहरी ॥
मेलुं धाडुं रे, पाडुं मारग अति घणा।
घर फाडुं रे, ताडुं अधिपति धन तणा ॥ ५ ॥

(त्रुटक)–धन तणा अधिपति बंदी झालुं, हणुं तेहने बहु परे।
माया उपासी देउं फांसी, कृपा शी ते उपरे ॥
इम बहु प्रपंचे वित्त संचुं, लोक वंचुं अति घणा।
इम रौद्र त्रीजे करे मूरख, मनोरथ चोरी तणा. ॥६॥

(ढाळ)–भेद चोथे रे, पंच विषय कारण तणी।
धन घरणी[2] रे, धरणीनी[3] रचा भणी ॥
इम ध्याये रे, ए सवी जतने राखशुं।
जे हरशे रे, तेहने बहु दुःख दाखशुं ॥ ॥ ७ ॥

(त्रुटक)–दाखशुं दुःख मरणांत तेहने, इमी आशा मन धरे।
सर्वनी शंका करे एहवी, रखे कोइ मुज धन हरे ॥
जब किंपि[4] जाये संतने पण, चोर करी तब चिंतवे।
ए कह्युं रचा रौद्र चोथुं, सांभळो लक्षण सवे. ॥ ८ ॥

(ढाळ)–हिंमादिक रे, चार मांहि को एकने।
पातिकने रे, सेवे छंडे विवेकने ॥

---

१ वांकी भाषा बोलीने। २ स्त्री। ३ पृथ्वी। ४ कांइ पण जाय।

ए पहेलुं रे, लक्षण बीजुं एणी परे ।
ते सघळां रे, पाप सदा बहु आदरे. ॥ ९ ॥

(त्रुटक)–आदरे कुमति बुद्धि बहु परे, वली धनादिक कारणे ।
हिंसादि पाप करे अनाणी[1], एह त्रीजुं जिन भणे ॥
चोथुं वधादिक पाप करतो, जावजीव न ओसरे ।
परलोक समे पण मनमें चिंते,कालिकसुरियानी परे. १०

(ढाळ)–एह लक्षण रे, रौद्र तणां जिनजी कहे ।
इणे ध्याने रे, इह लोके पण दुःख लहे ॥
इणे ध्याने रे द्रोह अवरनो चिंतवी ।
पातिकनी रे, राशि कमावे नवनवी. ॥ ११ ॥

(त्रुटक)–नवनवी आपद लहे आपे, द्रोह पामे जीवडो ।
ललितांगशुं जेम द्रोह करतो. तास दास जडो[2] वडो ॥
द्रोही सुदर्शन तणो जोगी, सर्पथी परभव गयो ।
जुगबाहु उपरे द्रोहबुद्धि.दुःखी मणिरथ नृप थयो ॥१२॥

(ढाळ)–इण ध्याने रे, परभव होय निरिया गति[3] ।
कुंडरीको रे, कुरड उकुरड जति ॥
बंभदत्तो रे, चक्री सुभूम वसु नृपो ।
तेम मंडिण रे लोहखुरो चोराधिपो. ॥ १३ ॥

---

१ अज्ञानी । २ मोटो मूर्ख–दुर्जन । ३ नरकगति ।

(त्रुटक)–चौराधिपो तीम नंद मम्मण, शेठ पमुहा बहु जणा ।
चारे प्रकारे रौद्र करीने, नरके पहोता अति घणा ॥
तेह भणी रौद्र ध्यान छंडो, भविक शुद्ध मति आदरो ॥
कहे भाव समताभाव भावी, सुखे सिद्धिवधू वरो ॥१४॥

धर्म ध्यान. (३)

(दुहा)–सिद्धिलता वन जलधरु, सुख संतान निधान;
त्रीजुं ध्यान कहुं हवे, नामे ते धर्मध्यान. ॥ १ ॥
सर्व जीव निज जीव सम, चिंतवतो गुणवंत;
समता रसमां झीलतो, स्थिर संवेग धरंत. ॥ २ ॥
धीरपणे सहतो सदा, परिसह ने उपसर्ग;
रागादिक सर्व जीपतो, अंतरंग रिपु वर्ग. ॥ ३ ॥
निर्मळ संयम पाळतो, परिहरतो सवि दोष;
आशा परनी छांडतो, मन धरतो संतोष. ॥ ४ ॥
सुख सघळां संसारनां, चिंतवतो दुःखरूप;
एह ध्यानने ध्यायवा, जोग कह्यो मुनिभूप. ॥ ५ ॥

॥ ढाळ ३ जी. ॥

कर्पूर होये अति उजलो रे, ए राग.

चार भेद तेहना कह्या जी, तिहां ए पहेलो जाण;
चित्त विवेकी चिंतवे जी, श्री जिन आण प्रमाण;
चतुर नर सेवो श्री जिनवाण.
कामित पूरण सुरलता जी, शिव सुख केरी खाण. चतुर० १

मूळ थकी जेणे कर्यो जी, रागादिक रिपु अंत;
ते जिन नवी बोले मृषा जी, जेहनुं ज्ञान अनंत. चतुर० ॥२॥

भाव अगोचर केवली जी, जे भाखे जिनभाण;
ते छद्मस्थो हुं किहां जी, समजुं सयल अजाण. चतुर० ॥३॥

ते माटे जिनना कह्या जी, जे जे भाव अनेक;
ते सघळां हुं सद्दहुं जी, आणी हृदय विवेक. चतुर० ॥४॥

कुमति कदाग्रह आदरी जी, श्री जिन आण उदार;
उत्थापुं कदीये नहीं जी, कामित फल मंदार. चतुर० ॥ ५ ॥

इम जिन आण तणो करे जी, जेह विचर्थ[1] निरधार;
ते आणाविचयाभिधो जी, एहनो प्रथम प्रकार. चतुर०॥ ६ ॥

इणे ध्याने होय निर्मळुं जी, समकित शिवसुख मूळ;
हवे अपायविचयाभिधो जी, बीजुं सुण अनुकूल. चतुर०॥७॥

राग द्वेष विकथा तथा जी, गारव विषय कषाय;
आश्रव निंदादिक तणा जी, एहना ध्याय अपायं[2]. चतुर०८॥

रागादिक सेव्या करे जी, इह भव अधिक संताप;
परभव नरकादिक दिए जी, जीहां बहु वेदन व्याप. चतुर०९

इण ध्याने जाणी करी जी, रागादिक रिपुरूप;
तेहनो परिचय परिहरे जी, जे दाखे दुःख कूप. चतुर०॥१०॥

---

१ चिंतवन—विचार । २ दोष ।

त्रीजे ध्याये कर्मना जी, शुभ ने अशुभ विपाक;
शुभथी सद्गति पामीए जी, जिहां सुखनो परिपाक. च० ११
उत्तम कुल सुख संपदा जी, नर सुर खेचर भोग;
मनवांछित सवी संपजे जी, जो होय पुन्य संजोग. च०॥१२॥
हरिबल चक्रीपणुं लहे जी, रूप मनोहर अंग;
कीर्त्ति महिमा गुण घणा जी, पुन्ये नव नव रंग. चतुर ॥१३॥
पाप विपाके आपदा जी, अपयश शोक कुरोग;
तिरि नरकादिक दुरगति जी, पामे इष्ट वियोग. चतुर ॥१४॥
छेदन भेदन वेदना जी, वध बंधन धनहाणि;
रूप जाति मति हीनता जी, दुरित तणां फल जाणि. च०॥१५॥
जे आपद नारक लगे जी, ते सवी पाप पसाय;
जे संपद जिनपद लगे जी, ते सवी पुन्ये थाय. च० ॥ १६ ॥
इणे ध्याने करी जाणतो जी, दुरित दुरंत विपाक;
पाप हेतु सघळा तजे जी, जेम विषफल किंपाक. च० ॥१७॥
मांडे उद्यम धर्मनो जी, छांडे अपयश खेद;
विपाकविचयाभिध कह्योजी, एणी परे त्रीजो भेद. च० ॥१८॥
हवे संठाणविचय सुणो जी, चोथो सार प्रकार;
इहां जिनभाषित चिंतवे जी, लोकादिक आकार. च० ॥१९॥
नर ऊभो पहोळे पगे जी, दोय कर देइ कटिदेश;
ते सरिखुं चारे दिशे जी, लोकाकाश निवेश. च० ॥ २० ॥

इम हेठी साते मही जी, तेम बहु नरकावास;
भुवन भुवनपति तणा जी, व्यंतर नगर सुवास. च० ॥२१॥
द्वीप उदधि वली ग्रहगणा जी, सुरमंदिर निर्वाण;
जीवाजीवादिक तणा जी, चिंतवीए संठाण. च० ॥ २२ ॥
लोक प्रमुखना जे कह्या जी, संठाणादिक भाव;
ते चिंतवतां जीवनो जी, स्थिर थाये शुभ भाव. च० ॥ २३ ॥
एणी परे धर्मध्यानना जी, कहीए चार प्रकार;
भाव कहे नित्य भावजो जी, भवियण गुण भंडार. च०॥२४॥

ढाळ ४ थी. ॥ राग परज.

अधरम मनोहर हीरनीरे, वचजिन वसीयो रामो—ए राग.

एहनां लक्षण चार कहुं हवे, तेहमां पहेलो एहो;
जिन आगम उपर रुचि सबळी, सद्दहणा बहु नेहो;
भवियां भावीए रे, धर्मध्यान उदारो. ॥ १ ॥
जेहथी दुर्गति दूर पलाये, लहिए भवनो पारो. भवियां० ॥२॥
अर्थ सूत्रनो अति विस्तारे, तेहनी रुचि ए बीजुं;
गुरु उपदेश उपर रुचि रुअडी, तस लक्षण ए त्रीजुं. भवि०३॥
जातिस्मरण प्रमुख निशेषे, जिनभाषित सद्दहीए;
पर उपदेश विना ए चोथुं, एहनु लक्षण कहीए. भवि०॥४॥
लक्षणपणे जिण हिये रमतुं, धर्म ध्यान मन सेजे;
बादल मांहि रह्यो पण रवि जीम, उदित जणाये तेजे. भवि०५

हवे चारे आलंबन कहीए, जे मुनिजनने कामे;
तिहां पहेलुं ते भणे भणावे, कर्मनिर्जरा कामे. भवि० ॥६॥

बीजुं जे सद्गुरुने पूछी, शंका दोष निवारे;
वली वली सूत्र गणे ए त्रीजुं, चोथुं अर्थ विचारे. भवि०॥७॥

आलंबनथी सुखे चडीए, धर्मध्यान वर धामे;
चार भावना ते हवे कहीए, जेहथी सम रस जामे. भवि०॥८॥

हुं केहनो नहीं को नहिं माहरुं, ममता करवी गहेली;
जीव एकीलो जाये अंते, एह भावना पहेली. भवि० ॥९॥

तन धन जीवित यौवन परिजन, क्षीणमां जाये छीजी;
अस्थिर एहनी कहो कोण आशा, एह भावना बीजी.भ०॥१०

जन्म जरा मरणामय[1] बहु भय, जग सहुने संतापे;
धर्म विना कोइ शरण न दीसे, त्रीजीए इम भावे. भवि०॥११॥

पुत्र पिता तेम नारी माता, वैरि भाइ थाये,
एक जीवने भवमां ममतां, एम चोथीए ध्याये. भवि० ॥१२॥

अथवा मैत्री आदिक मुनिजन, भावना भावे चारे;
धर्म ध्याननो जेहथी थाये, अधिक अधिक विस्तारे.भ०॥१३॥

सर्व जीवनुं हित चिंतववुं, ते मैत्रीमति भाषी;
दुःखीयानां दुःख टाळुं एहवी, मनसा करुणा दाखी.भ०॥१४॥

---

१ मरण एटले मृत्यु अने आमय एटले रोग.

गुण गुणवंत तणा देखीने, जे मन हर्षित थाये;
अथवा परसुख निरखी हरखे, तेह प्रमोद कहेवाये. भ०॥१५॥
देखी दोष घणा दुर्जनना, ते उवेखे नाणी;
राग रोष ते उपर नाणे, एह उपेक्षा जाणी. भवि० ॥१६॥
इम शुभ मति अमृत रस सिंचो, धर्मध्यान तरु वाधे;
कहे भावमुनि इह परलोके, मन वांछित फल साधे.भ०॥१७॥

ढाळ ५ मी. ॥ राग गोडी.

माइ धन्य सुपन ए, धन्य जीवित तारुं माय—ए राग

श्री धर्म ध्यानना, भेद अवर छे चार;
पिंडस्थादिक हवे, कहीये तास विचार. ॥ १ ॥
पिंडस्थ पदस्थ, रूपस्थ तेम जाणी,
तामें वळी चोथुं, रूपातीत वखाणी. ॥ २ ॥
जेम निज तनु मांहि, नाभि हृदय अरविंद;
आदिक वर ठामे, ध्याए श्री जिनचंद. ॥ ३ ॥
अनुक्रमे अभ्यासे, निज जीवने जिनरूप;
तन्मय थइ ध्याए, ए पिंडस्थ स्वरूप. ॥ ४ ॥
नवकारादिक वर, मंत्र तणां पद सार;
तेम आगमना पद, अरलंबी सुखकार ॥ ५ ॥
अथवा जिन मुनिवर, गुण उपर बहु वार;
जेह मन थिर स्थापे, तेह पदस्थ उदार. ॥ ६ ॥

समोसरणे बेठा, शोभे अतिशय वृंदे;
सुर असुर नरेश्वर, चरण कमल जस वंदे. ॥ ७ ॥
जस आगळ वाजे, दुंदुभि नवनवे छंदे;
छत्र त्रय उपर, तरु अशोक जस नंदे. ॥ ८ ॥
चामर भामंडल, सिंहासन जस सोहे;
जस फूल पगरने, गंधे मधुकर मोहे. ॥ ९ ॥
जस दिव्य नाद सुणी, रीझे सघळा प्राणी;
ते जिन नित्य ध्याए, रूपस्थ मति आणी. ॥ १० ॥
वली न मिले जेहमां, राग द्वेष विकार;
शुभ लक्षण लक्षित, कान्त शांत आकार. ॥ ११ ॥
तेह जिननी प्रतिमा, देखी तन्मय थाये;
जिनना गुण ध्याए, तेह रूपस्थ कहाये. ॥ १२ ॥
जस आठ कर्मनो, लेप लगार न होय;
जस परमातम इति, नाम कहे सहु कोय. ॥ १३ ॥
जेह चिदानंदमय, रूप रहित जे सिद्ध;
रूपातीत तेह, चिदानंदमय कीध. ॥ १४ ॥
अरिहंत तणुं एम, करतो ध्यान सदैव;
अभ्यास विशेषे, तन्मय थाये जीव. ॥ १५ ॥
तव कर्म तणो सवी, अशुभ टळे अनुभाव;
जिनवर परे तेहनो, दीपे प्रबळ प्रभाव. ॥ १६ ॥

जेम लोह कनक होय, पामी रस संबंध;
वळी कुसुम संबंधे, तेल जेम थाये सुगंध. ॥ १७ ॥
तेम परम पुरुपनुं, करतां ध्यान अभेदे;
तेहना गुण पामे, भवियण कुमति विछेदे. ॥ १८ ॥
(उक्तं च)—आत्मा मनीपिभिरयं त्वदभेदबुद्ध्या;
ध्यातो जिनेन्द्र भवतीह भवत्प्रभावः ॥
पानीयमप्यमृतमित्यनुचिन्त्यमानं ।
किं नाम नो विपविकारमपाकरोति ? [॥ १ ॥]

(चालु राग.)

आणाविचयादिक, पिंडस्थादिक झाण;
एम अहनिश करतां, पामे कोडी कल्याण. ॥ १९ ॥
अणिमादि सिद्धि, लब्धि अनेक प्रकार;
इह लोके एहथी, लहीए ज्ञान अपार. ॥ २० ॥
परभव वैमानिक, इंद्र तथा अहमिंद्र;
सुरवर ते थाये, तनु रुचि जेम रवि चंद्र. ॥ २१ ॥
तिहांथी चविया वळी, उत्तम नरभव पामी;
शुभ धर्म आराधी, थाये शिवपुर स्वामी. ॥ २२ ॥
ए धर्म ध्यानथी, संत अनंत मुणींद;
इह भव ने परभवे, पाम्या परम आणंद. ॥ २३ ॥

१ ध्यान ।

इह ध्यान करतां, अनुक्रमे शुक्लध्यान;
भवियणने आवे, केवलनाण निदान. ॥ २४ ॥

एह धर्मध्याननो, महिमा जेह अपार;
ते कहेतां पंडित, कहो कोण पामे पार ? ॥ २५ ॥

मुनि भाव पयंपे, एकमना थइ संत;
इह ध्यान आराधे, साधे सुख अनंत. ॥ २६ ॥

शुक्ल ध्यान. (४)

(दुहा)–शुक्ल ध्यान कहुं हवे, जिन भाषित अनुसारः
तेह विना नवी पामीए, पंचमी गति सुखकार. ॥१॥
पहेले संघयणे जिके, पूरवधर श्रुतवंत;
शुक्ल ध्याननी योग्यता, तेहने कहे अरिहंत ॥२॥
विषय कषाये आकुला, सत्त्व रहित चलचित्त;
शुक्लध्यानने ध्यायवा, ते जड जाणो मित्त. ॥३॥
हमणांना जड जीवडा, एहनुं तत्त्व सुगूढ;
सुपेरे समजे पण नहिं, तो कीहां ध्याये मूढ. ॥४॥
तोहे वृद्ध परंपरा, वचन तणे आधार;
आलंबी किंचित कहुं, एहना चार प्रकार. ॥५॥

ढाळ ६ ठ्ठी. राग आशावरी.

शुक्लध्यान सदा जो सेवो, तो सीझे सवि कामो रे;
तेहमां प्रथम पृथक् वितर्क, सप्रविचार इति नामो रे. शुक्ल० १

तिहां जीवादिक एक द्रव्यना, जिन भाषित सुविचार रे;
उत्पत्ति स्थिति नाशादिक जग, जे पर्याय अपाररे. शु० २

तेह पृथक्त्व विविध प्रकारे, ध्याये बहु विस्तार रे;
पूरवगत श्रुतने अनुसारे, बहुविध नय आधाररे. शु० ३

तिहां श्रुतथी एक अर्थ ग्रहीने, तेहना शब्द विचारे रे;
शब्द थकी वळी अर्थ विचारे, मुनिवर मन संचारे रे. शु० ४

मनयोगादिक योग थकी पण, विचरे अवर सुयोगे रे;
जेम संचारे तेम वळी चाले, निज मन श्रुत आभोगे रे. शु० ५

एम करतो मुनि एह ध्याननुं, नाम करे साय साचुं रे;
इण ध्याने करी मुनि मन थाये, समरस रंगे जाचुं रे. शु० ६

पर्यायादिक भावना भावतां, एणी परे बहु अभ्यासे रे;
ज्ञान प्रकाश घणुं घणुं दीपे, दुर्मति दूर पणासे रे. शु० ७

हवे बीजुं एकत्व वितर्क–अप्रविचार कहेवाय रे;
तिहां रूपी द्रव्यनो एकज, चित्ते चिंते पर्याय रे. शु० ८

शब्द अर्थ योगादिकनो इहां, परावर्त नवी होय रे;
श्रुत आराधे एक प्रकारे, मन थिर थाये सोय रे. शु० ९

सकल कल्पनाजाल निवारी, करतो एहनो अभ्यास रे;
वायु रहित ठामे जेम दीपक, मन नवी डोले तास रे. शु० १०

अंगे व्याप्युं विष जेम मंत्रे, गारुडी डंखे आणे रे;
तेम जगव्यापक मन एक ठामे, आणे मुनि ए ध्याने रे शु० ११

बहु इंधणथी अलगो कीधो, आण्यो थोडा मांही रे;
तत्क्षण अग्नि शमे जेम आपे, विण नीरादि उपांहि[1] रे शु० १२
एम संकल्प अपार निवारी, आणे मन एकांते रे;
अनुक्रमे अति सुखमां लय पामी, आपे पामे शांति रे. शु० १३
एह ध्यान महिमाए नासे, चार कर्म घनघाती रे;
केवल ज्ञान लहे ते निर्मल, मुनिवर अप्रतिपाती रे. शु० १४
पूरवधरने एह कह्या ते, प्रायिक जाणो झाणो[2] रे;
नहिं तो अवर साधु ने साधवी, किम पामे निर्वाणो रे शु० ॥१५॥
ज्ञानी मुनिवर जाणी ध्यावे, एह ध्यान सुखकामी रे;
कोइक अणजाणे तो पिण पामे, जेम मरुदेवा पामी रे. शु० १६
जेम संयम जाणी लीये बहु जन, जाण्या विण पण पावे रे;
जीव तणे अतिशुभ परिणामे, तथा ध्यान पण आवे रे. शु० १७
ए तो आगमने अनुसारे, अभ्यासे जे आवे रे;
तास स्वरूप कह्युं शुभभावे, भावे ते सुख पावे रे. शु०. ॥१८॥

॥ ढाळ ७ मी. ॥

भवियां, सिद्धचक्र पद वंदो —ए राग.

जे छद्मस्थ यतिने आवे, ते कह्या ए दोय;
हवे दोय कहीए ते अंते, जे केवलीने होय रे, मुनिवर !
शुक्लध्यान आराधो, जेम कामित फल साधो रे. मुनि० ॥१॥

१ जळ विगेरेनी उपाधि कर्या विना। २ ध्याम।

सुगति मुगति अवसर जब रूंधे, मन वच काया जोग;
भाव सूक्ष्म तनुयोगे थाये, त्रीजा भेदनो योग रे. मुनि० ॥२॥
सूक्ष्म किरिया होये तेहमां, न चळे शुभ परिणाम;
ते माटे तस सूक्ष्म किरिया, अनियट्टी ते नाम रे. मुनि० ॥३॥
तेरसमे गुणठाणे अंते, एह ध्यान मुनि भावे;
चउदमे गुण ठाणे जब पहोंचे, तब तस चोथुं आवेरे. मुनि० ४
सूक्ष्म पण किरिया नहि एहमां, नहि एहनो प्रतिपाती;
समुच्छिन्न किरिया अप्रतिपाती, तेह भणी एह विख्याति रे मु. ५
अवर साधुने जे मन थिरता, ते कह्युं ध्यान प्रधान;
योगनिरोध जे तनु थिरता, जिनने तेहीज ध्यान रे. मुनि० ॥६॥
एह ध्यानने अंते मुनिवर, कर्म शेष सवी वारी;
छंडी देह जाये लोकांते, थाये शिवसुखधारी रे. मुनि० ॥७॥
केवलज्ञानी केवलदर्शी, जेह सदा गतमोह;
जन्म जरा मरणादिक नहि तस, नहि तस दुःख संदोहरे. मु. ८
जिनजीए पण जगमां जेहनुं, को न कह्युं उपमान;
तेह अनंत सुख सिद्धि लहे तीहां, निरुपाधिक असमानरे मुनि० ९
अलख निरंजन परम ज्योति वळी, परम पुरुष जगदीश;
एहवा नामे जपे तस भावे, भाव मुनि निरादिश रे. मुनि० ॥१०॥

ढाळ ८ मी. ॥ राग परज ॥

मुज मति तुज गुणे एम जिनराज—ए राग.

शुक्लध्यान तणा संक्षेपे, एम कह्या चार प्रकार;
एह ध्यान केरां हवे लक्षण, चार कहुं सुविचार;
गुणवंता मुनिवर, सेवीए नित्य शुभ ध्यान. ॥ १ ॥
कर्म रोग हरवाने जगमां, जे छे अमृत समान गुण० ॥२॥
देवादिक उपसर्ग करे तव, नवी बीहे गुणगेह;
पीडा पण मन नाणे तेहनी, पहेलुं लक्षण एह. गुण० ॥३॥
देवादिक मायाथी अथवा, सूक्षम भाव संदेह;
तास संमोह उपाइ न शके, बीजुं लक्षण एह. गुण० ॥४॥
तनुथी अलगो जीव चिंतवे, जीवथी सयल संयोग;
शुक्ल तणुं ए लक्षण त्रीजुं, दूर हरे सवी शोग. गुण० ॥५॥
अति निरागपणे करीने करे, उपधि शरीरनी सार;
चोथुं एह कह्युं जे न करे, ममता तास लगार. गुण० ॥६॥
लक्षण चार कह्यां एम एहनां, हवे आलंबन चार;
तेह कहुं हवे जीण ध्याने, चढतो होय आधार. गुण० ॥७॥
कोपाटोप निवारक उपशम, प्रथम आलंबन होय;
मान मथन सुकुमालपणुं जे, मन तणुं बीजुं सोय. गुण० ॥८॥
दंभ विदारण सरलपणुं जे, ते त्रीजुं गतदोष;
लोह क्षोह संचोह विडारण, चोथुं जाण संतोष. गुण० ॥९॥

आलंबन एम कह्यां शुक्लनां, सयल दुरित वन दाव;
भाव कहे हवे कहुं एहनी, भावना भवजल नाव. गुण० ॥१०॥

ढाळ ९ मी.

कर्पूर होवे अति उजलो रे,—ए राग.

आदि नहिं संसारनी रे, छेडो पण नवी होय;
कर्मे प्रेर्यो जीवडो रे, तिहां बहु रडवडे सोय,
सोभागी ! भावो भाव विशाल ॥ १ ॥
जे ओळखे शुभ ध्यानने रे, जेम जननी निज बाळ; सोभा० ॥२॥
भमतो एह संसारमां रे, जीव अनंती वार;
नर तिरि नारक देवता रे, पाम्यो बहु अवतार. सोभा० ॥३॥
जाति योनि जग ते नथी रे, ते नवी लोकप्रदेश;
जीहां मुज जीवे नवी लह्यो रे, जन्म विनाश किलेश. सोभा० ४
एम भमतो पण जीवडो रे, मूढ न पामे खेद;
धर्म न साधे निर्मलो रे, जे करे कर्म विच्छेद. सोभा० ॥५॥
एम अनित्यभाव भावना रे, प्रथम कहे अरिहंत;
हवे परिणामनी भावना रे, बीजी सुण गुणवंत. सोभा० ॥६॥
पलटाये सवी द्रव्यनां रे, जग बहुविध परिणाम,
ते सुरवर पण थिर नहि रे, जे लवसत्तम नाम. सोभा० ॥७॥
तो बीजा सुर नर तणां रे, सुख संपत्ति परिवार;
थिर करी जे मन चिंतवे रे, तेहनी बुद्धि असार. सोभा० ॥८॥

ए कही बीजी भावना रे, त्रीजी ए सुविचार;
एम संसार असारता रे, चित्त चिंते अणगार. सोभा० ।९॥

ऋद्धिवंत पण सुर चवी रे, तिरिगतिमां जाय;
जल थल खेचरपणुं लहे रे, एकेंद्री पण थाय. सोभा० ॥१०॥

हरि[1] सघळा केइ चक्रवई[2] रे, बीजा पण बहु भूप;
सुख संपद इहां भोगवी रे, पामे दुर्गति कूप. सोभा० ॥११॥

यौवन रूप कलादिके रे, जे होय बहु मदवंत;
ते होय परभवे कीडला रे, जइ अशुचि वसंत. सोभा० ॥१२॥

एम संसारे[3] विटंबना रे, इह परभव बहु वार;
पामे बहु परे जीवडो रे, ते भव केम होय सार. सोभा० ॥१३॥

एम त्रीजीए भावीए रे, चोथीए सुण मित्त;
दोष घणा आश्रव तणा रे, भावो भुवन प्रतीत. सोभा० ॥१४॥

कर्म बंधाये जेहथी रे, ते आश्रव कहेवाय;
मिथ्यामति अविरति वळी रे, योग प्रमाद कषाय.सोभा० ॥१५॥

कर्म एहथी उपजे रे, कर्मे होय भवे पोष;
भव भमतां दुःख अति घणां रे, इम आश्रव बहु दोष. सोभा० १६

एम शुभ भावना भावतां रे, नासे दुरमति द्वंद्व;
शुक्ल ध्यान दीपे घणुं रे, अशुभ टळे प्रतिबंध. सोभा० ॥१७॥

---

१ बधा वसुदेव । २ चक्रवर्ती । ३ संसार ।

भावना वर औषध रसे रे, वास्युं वारोवार;
शुक्लध्यान दीपे घणुं रे, टाळे कर्म विकार. सोभा० ॥१८॥

जे जे मुनि मुक्ति गया रे, जाये जाशे जेह;
ते सवी शुक्लध्याननो रे, महिमा नहिं संदेह. सोभा० ॥१९॥

इम संक्षेपे में कह्या रे, ध्यान तणा अनुभाव;
विस्तारे आगम थकीरे, जाणजो एम कहे भाव. सोभा० ॥२०॥

॥ कलश. ॥

राग धनाश्री–कडखानी देशी.

ध्यान सुविचार एम, मन धरी भवि जना,
अशुभ छंडी विमल ध्यान सेवो;
जेहथी दुःख टळे, सकल वांछित फळे,
चाखीए मुक्तिवर शिखर मेवो. ध्यान० ॥ १ ॥

प्रसनचंद राज ऋषि, देख दुर्ध्यानथी,
सातमी नरकने योग्य थाये;
ध्यान रुडे वळी, ते थया केवळी,
अनुक्रमे मुगति नयर जाये. ध्यान० ॥ २ ॥

भोग सेव्या नथी, तोही दुर्ध्यानथी,
द्रुमक परे जीवडो नरक पामे;

भोग पण भोगवी, ध्यान शुभ योगवी,
भरत भूपाल परे पाप वामे. ध्यान० ॥ ३ ॥

जप विना तप विना, ध्यान शिवसुख दीए,
ध्यान विण मुक्ति जप तप न देवे;
ध्यान एम मुक्तिनुं, परम कारण सुणी,
वर मुनि बहु गुणी ध्यान सेवे. ध्यान० ॥ ४ ॥

अवर वर गुण विना, ध्यान आवे नहीं,
कहवि आवे तथा थिर न थोभे;
तेह भणी नाण दंसण चरण गुण धरी,
ध्यान शुभ आदरी साधु शोभे. ध्यान० ॥ ५ ॥

ऋद्धि जेम पुण्य विना, कीर्त्ति जेम दान विना,
वृक्ष जेम नवी रहे मूळ पाखे;
गेह पाया विना, थिर न थोभे यथा,
गुण विना ध्यान तेम संत दाखे. ध्यान० ॥ ६ ॥

जिन वचन अनुसरी, कुमतिथी नीसरी,
शुद्ध समकित धरी दुरित छंडो;
चरण गुण आदरी, चित्त चोखुं करी,
सार समता धरी ध्यान मंडो. ध्यान० ॥ ७ ॥

एणी परे ध्यान, सुंदर सदा सेवतां,
पाप संताप सवी दूर जाये;

ज्ञान पंचम महोदय रस पामीए,
सकल कामित तणी सिद्धि थाये. ध्यान० ॥ ८ ॥

श्री तपगच्छ सुहंकरो गणधरो,
श्री हीरविजय सूरि युग प्रधानो.
देशना जस सुणी, शाह अकब्बर गुणी,
धर्म कामे थयो सावधानो. ध्यान० ॥ ९ ॥

तास पाटे विजयसेन सूरि गुरु,
श्री विजयतिलक सूरि तास पाटे;
तास पाटे विजय आणंद सूरीश्वरु,
विजयवंतो सदा धर्म माटे. ध्यान० ॥ १० ॥

श्री विमलहर्ष उवज्झाय श्री मुनिविमल,
सकल वाचक शिरोमणि विराजे;
शिष्य तस भावविजय भणे सेवीए,
ध्यान सुरतरु सदा सिद्धि काजे. ध्यान० ॥ ११ ॥

*वर्षधर निधि सुधारुचिकला (१६९६) वत्सरे,
चैत्र वद दशमी रविवार संगे;
ध्यान अधिकार अविकार सुख कारणे,
खंभ नयरे रच्यो चित्त रंगे. ध्यान० ॥ १२ ॥

॥ **इति चार ध्यान स्वरूप सज्झाय.** ॥

---

* वर्षधर पर्वत ६, निधि–नियान ९, सुधारुचि–चंद्रमानी कळा १६ ।

श्री जिनप्रतिमा स्थापन गर्भित–
श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथनुं स्तवन.

ढाळ १ ली. ॥ दुहा.

श्री शंखेश्वर समरीने, शारद गुरु सुपसाय;
हिंसा दूषण टाळतां, समकित निर्मळ थाय. ॥ १ ॥

प्रणमुं श्री पास जिनेश्वर, प्रगट परताप जास;
तुज मुरति अति सुंदर, दीठे दुःखनो नाश. ॥ २ ॥

समकित शुद्ध निर्मळ, उग्यो रवि तिमिर दूर;
मोह मिथ्यामत दूषण, कुमति तिमिर चकचूर ॥ ३ ॥

अंग उपासक सातमे, समकित आणंद लीध;
अणउर्थी परिहारिय, जिन चेइय वंदन कीध. ॥ ४ ॥

भगवती जंघाचारण, विद्याचारण साध;
उवाइ सूत्रे अंबड नमे, जिनप्रतिमा निराबाध. ॥ ५ ॥

शाश्वती प्रतिमा जगतमें, तेम अशाश्वती जाण;
भेद न कोई तेहमां, एहवी जिनवर वाण. ॥ ६ ॥

---

१ अन्य तीर्थीना–अन्यमतवाळाना देव, गुरु तथा तेमणे ग्रहण करेल अरिहंतनी प्रतिमाने नमवानो निषेध कर्यो. ।

प्रतिमा पुस्तक मुहपत्ति, माळा ने रजोहरण;
ए एकेंद्रिय दळय छे,[1] धर्मने सदा गुणकरण. ॥ ७ ॥

चित्रित जे भोगासन, शस्त्र ने अरिपत्र देख;
विषय भय क्रोधाधिक, हित मित पत्र विशेष. ॥ ८ ॥

माता भगिनी भारजा, एहमां स्नेहनो फेर,
तेम एकेंद्री गुण फल, समकित गुण ते ठेर. ॥ ९ ॥

द्रव्य भाव पूजा करो, तो लेशो अपवर्ग;[2]
कर्म सकळने त्रासवो, वांछित पामशो स्वर्ग. ॥ १० ॥

जळ चंदन फळ फूलशुं, दीपक धूपाक्षत चंग;
गीत नृत्य वाजित्र शुद्ध, करो पूजा मन रंग. ॥ ११ ॥

पूजा फळ फूलादिके, एकेंद्रिय हणे केम;
तीहां हिंसा नवी उपजे, जिनवर वचन छे एम. ॥ १२ ॥

पण हिंसा त्रिविधे कही, हेतु स्वरूप अनुबंध;
साधु श्रावक छांडजो, धर्म महा मतिवंत. ॥ १३ ॥

साधु सर्वथी रहित छे, दयावंत प्रवीण;
एकेंद्रीनी ना हिंसा करे, रहेता ध्यानमां लीन. ॥ १४ ॥

लोकमां सघळे संपूरित, सूक्ष्म एकेंद्रीय पांच;
तीम बादर वायु प्रते, हणतां न धरे खांच. ॥ १५ ॥

१ ए बधा एकेंद्रिय जीवोना पुद्गलो छे. २ मोक्ष ।

पडिकमतां गुरु वांदतां, उठनां बेसतां तेम;
पडिलेहण करतां थकां, जीव हणे ते केम ? ॥ १६ ॥

हाथ पग ने शरीरना, फरसे हणे छे जीव;
विहारे नदी उतरे, ते केम पामशे शिव ? ॥ १७ ॥

वस्तु लेतां ने मूकतां, माळा गणतां हणेय;
एकेंद्रिय जे सूक्ष्म बादर, हिंसा केम न गणेय. ? ॥ १८ ॥

साधु शरीरथी निःस्पृह, तप करी गाळे काय;
पण पारणुं करवा भणी, वहोरवाने केम जाय. ॥ १९ ॥

शरीर राखवा कारणे, हिंसा करे अतीव;
पग उपाडी मेलतां, हणे असंख्याता जीव. ॥ २० ॥

श्रावक वांदे साधुने, तेम वहोरावतां आहार;
भाजन लेतां उघाडतां, थाये जीव संहार. ॥ २१ ॥

सूक्ष्म बादर जीवने, हणशो मा भवी लोक;
एहवी अरिहंत वाणी छे, केम करो छो फोक ? ॥ २२ ॥

इरियावहि आलोयतां, लाख अढार चोवीश;
सहस एकसो वीश ते, मिच्छा दुकड कहीश. ॥ २३ ॥

उठतां बेसतां फरी फरी, केम जंतु हणे तेह;
जिन केवली श्रावक मुनि, कहोने उत्तर एह. ॥ २४ ॥

साधु श्रावक जीव हणे, ते केम जाशे पाप;
कुण गति जीव उपजशे, तेहनो भाखो जवाब. ॥ २५ ॥

जळ फुल फळना जीवनुं, पाप पूजाए जाय;
शुभ गति होय ते जीवने, जिन अंग फरस ज थाय ॥ २६ ॥

जयणाए पाप न तेहने, परिणामे नथी रे द्वेष;
पूजामां श्रावक गुणी, मन शुद्ध तेहवो लेख. ॥ २७ ॥

हेतु हिंसा अजयणाए, कही आगम अनुसार;
रतनविजय कहे गुरु सानिधे, धर्म करो नर नार. ॥ २८ ॥

ढाळ २ जी.

वालाजीनी वाटडी अमे जोता रे—ए राग.

सर्व लोकना जिनवर पूजो रे, आर्द्रकुमारनी परे बुझो रे;
भाव भगतिमां घणुं झुझो, वहाला प्रभु पासजी मुज मळीया रे.
मारां भवोभवनां दुःख टळीयां, शंखेश्वर पासजी मुज मळीया रे. १

प्रभु दरशने समकित पामो रे, प्रभु दरशने चारित्र जामो रे;
प्रभु दरशने कर्मने वामो. वहाला प्रभु० ॥ २ ॥

स्वरूप हिंसा सुविचारो रे, धर्म कारजमां न विचारो रे;
लाभालाभ ते सघळे धारो. वहाला० ॥ ३ ॥

आचारांग सूत्रनी शाखे रे, दीक्षा महोत्सव करवा दाखे रे;
महोत्सव तीहां हिंसा न भाखे. वहाला० ॥ ४ ॥

दशार्णभद्र भगतिनी मोजे रे, घणा ठाठथी सेना जाजे रे;
वीर वांदे शिवसुख काजे. वहाला० ॥ ५ ॥

उववाइमां कुणिक राय रे, बहु सेनाए वांदवा जाय रे;
वाटनी हिंसा न गणाय. वहालाο ॥ ६ ॥

भविक जीव वांदवा जाशे रे, वचमां चवे तो सुर थाशे रे;
परिणामे पुन्य बंधाशे. वहालाο ॥ ७ ॥

पेले शतके सातमे उद्देशे रे, भगवती अध्याये कहेशे रे;
गर्भथी चवी सुरपद लेशे. वहालाο ॥ ८ ॥

नदी उतरतां मुनि चवीया रे, नथी इरियावही पडिकमिया रे;
शुक्लध्यानी कहो केम थइया. वहालाο ॥ ९ ॥

दर्दुर देव ज्ञातामां जाणो रे, घोडानी खरीए हणाणो रे;
पंचेन्द्रिय जीव चंपाणो. वहालाο ॥ १० ॥

श्रेणिकने नहि तीहां पाप रे, एम भाखे श्री जिन आप रे;
तिर्यंच टळी सुर थाय. वहालाο ॥ ११ ॥

साठ सहस सगर सुत चवीया रे, बारमे देवलोके ठवीया रे;
अष्टापद ध्याने जो चवीया. वहालाο ॥ १२ ॥

प्रश्नव्याकरणे चौद भेद रे, संवर दुवार[1] कर्म छेद रे,
वैयावच्चमां न धरो खेद. वहालाο ॥ १३ ॥

जिन भक्तिमां देवता लीना रे, पुन्य बांधे जे छे प्रवीणा रे;
ध्याये गाये ने वाये वीणा. वहालाο ॥ १४ ॥

---

१ द्वारे ।

सूरियाभादिकनी करणी रे, रायपसेण्यादिके वरणी रे,
समकितीए जे आचरणी. वहाला० ॥ १५ ॥

इंद्र मेरुए उत्सव करता रे, नमुथ्थुणं पाठ उच्चरता रे.
मोक्षारथ ध्याने धरता. वहाला० ॥ १६ ॥

त्रण ज्ञानीनी करणी निहाळो रे, संगमादिक सुरपति टाळो रे,
पाप छांडीने पुन्य अजुआळो, वहाला० ॥ १७ ॥

इंद्र ते तो समकितधारी रे, जिनवाणी हृदये संभारी रे;
मिथ्यात्वनी करणी निवारी, वहाला० ॥ १८ ॥

जिन संघनी वैयावच्च कीध रे, तेणे व्रत पच्चखाण न लीध रे;
पुण्य बांधे सुर प्रसिद्ध, वहाला० ॥ १९ ॥

कडु तुंब समा कृष्णलेशी रे, तीरथ जले धोये न टळशी रे,
अभव्य तणी रीत एसी, वहाला० ॥ २० ॥

समकिती नित्य पूजा करशे रे, ण्हाया कयबलिकम्मा[1] कहेशे रे;
मिथ्यात्वनी करणी न वरशे, वहाला० ॥ २१ ॥

वेर[2] कन्या जे द्रौपदी राणी रे, समकितधर शुद्ध वखाणी रे;
नारद अणवांदेथी[3] जाणी, वहाला० ॥ २२ ॥

छठ छठने आंबेल कीधां रे, जिनपूजाथी कारज सीध्यां रे;
नमुथ्थुणं पाठ प्रसिद्धा, वहाला० ॥ २३ ॥

---

१ स्नान करीने कर्युं छे बलिकर्म एटले जिनपुजादि जेणे ।
२ श्रेष्ठ । ३ नारदने वांद्या नहीं तेथी ।

साधुने रहेवाने काजे रे, ठाम करावे घणुं हेजे रे;
छकाय हणे तीहां सहेजे, वहाला० ॥ २४ ॥

दानशालाए दानज देतां रे, स्वामीवत्सल भक्ति करतां रे;
छकाय हणे उजमतां, वहाला० ॥ २५ ॥

स्वामीवत्सल भगवती मांहे रे, शंखपुखलि श्रद्धा उछाहे रे;
अधिकार जो जो छे त्यांहे, वहाला० ॥ २६ ॥

वरशीदान जिनेश्वरे दीधां रे, मनोवांछित भविजन लीधां रे;
सूत्रशाखे जुओ प्रसिद्धां, वहाला० ॥ २७ ॥

प्रतिमा देहरां नवां करवा रे, मुनि उपदेशे पुन्यफळ वरवा रे;
एह दाननो भेद भवी तरवा, वहाला० ॥ २८ ॥

दान मांहे पेली हिंसा करशे रे, पछी दाननुं फल भवी वरशे रे;
पुन्य बंध ते पापने हरशे, वहाला० ॥ २९ ॥

दानादिक चारे छे धर्म रे, तेहथी लेशे शिवशर्म रे;
प्रभुपूजामां नथी भर्म, वहाला० ॥ ३० ॥

वाशी अन्न पाणी निवारो रे, बेइंद्रिय जीव उगारो रे;
धर्म करणीए अभक्ष्य विचारो, वहाला० ॥ ३१ ॥

संमूर्छिम पंचेंद्रि चौद थाने रे, उपजे असंख्याता ज्ञाने रे;
ते एठ पीए छे शाने, वहाला० ॥ ३२ ॥

ऋतुवंती अपवित्र नारी रे, शास्त्र मांहे जुओ विचारी रे
वहाणमां समुद्र विकारी, वहाला० ॥ ३३ ॥

हिंगुलादिक एकेंद्रीनो रंग रे, विणसे उच्छीयाने संग रे;
मंत्र यंत्रादि न फळे चंग, वहाला० ॥ ३४ ॥

चित्रादि विशेषे बीगमे रे, अन्नादिक आहार नीवडे रे;
ऋतुवंतीथी[1] चारित्र बीगडे, वहाला० ॥ ३५ ॥

नीच जातिनो छांडो आहार रे, भगवती प्रमुखे अधिकार रे,
आहार जीश्यो ओडकार. वहाला० ॥ ३६ ॥

स्वरूप हिंसा कही तेह रे, जाणी जीवने मारे जेह रे;
पूजामां विचारोने तेह, वहाला० ॥ ३७ ॥

अरिहंतनी एहवी वाणी रे, मन शुद्ध करो भवी प्राणी रे;
गुरु रत्नथी धर्मने जाणी. वहाला० ॥ ३८ ॥

॥ ढाळ ३ जी. ॥

मधुकर माधवने कहेजे—ए राग.

श्री जिनवरनी आणा धरीए, अनुबंधी हिंसा नवी करीए;
तो भवसायर सहेजे तरीए रे, श्रावकजी तुमे गुणवंता.
जिन पूजे शिवरमणी वरीएरे, सुधा समकित शातावंता;
श्रावकजी० ॥ ए आंकणी ॥

सूत्र सिद्धांतनो अक्षर एके, ओळवशे ते कह्यो अविवेके;
भवनां दुःख पामे ते अनेके रे. श्रावकजी० ॥ २ ॥

---

१ ऋतुवंती स्त्रीवाचक शब्द जणाय छे ।

जिनविरहे जिनबिंब बिराजे, पूजा करवी साचा सुख काजे;
ते ओळवतां केम नवी लाजे रे. श्रावकजी० ॥ ३ ॥

हेतु स्वरूप हिंसा न विचारो, अनुबंधी हिंसाने वारो;
सुख आयु गुणने वधारो रे. श्रावकजी० ॥ ४ ॥

जुओ जमालि दयाए न तरीयो, बहुल संसार मांहे फरीयो;
मिथ्या अवगुणथी भरीयो रे. श्रावकजी० ॥ ५ ॥

भगवती अंगमांहे एम जोइ, उत्तराध्ययनादिकमां होइ;
प्रत्यनीकपणे गुण खोइ रे. श्रावकजी० ॥ ६ ॥

पंचांगीने जे ओळवतो, पाठ पद अक्षर गोपवतो;
खोटो अर्थ मुखे करी लवतो रे. श्रावकजी० ॥ ७ ॥

ज्ञानावरणी कर्म बंधाये, मृषावाद व्रत बीजुं जाये;
पापीमां पहेलो ते थाये रे. श्रावकजी० ॥ ८ ॥

ज्ञानना अतिचार लागे आठ, काल विनयादिक छे सूत्रपाठ;
ते विचारोने अहोरात रे. श्रावकजी. ॥ ९ ॥

पंचांगीनो लोपक जेह, साधु श्रावक न कहो तेह;
नवी करो ते साथे स्नेह रे. श्रावकजी० ॥ १० ॥

समकित हीणा तेहने कहीया, ते उपदेशक क्यांथी लहीया;
भगवती सूत्रे एम सद्दहीया रे. श्रावकजी० ॥ ११ ॥

पेलुं ज्ञान ने पछी किरिया, मूरख क्रियाए नवी तरीया;
ज्ञान थकी बहु उद्धरीया रे. श्रावकजी० ॥ १२ ॥

पुस्तक विराधे ने जे बाळे, ते आशातना जे भणवुं टाळे;
जिन प्रतिमा ओळव्यानुं दुःख आले रे. श्रावकजी० ॥१३॥

ज्ञान उत्थापी ने गुरु उत्थापी, जिननी आणा जे कापी;
तेहने कहीए महा पापी रे, श्रावकजी० ॥ १४ ॥

वसु नृप कूडी शाखथी पडीयो, नरक मांहे जइ रडवडीयो;
देवे हणीयो तेणे घडीयो रे. श्रावकजी० ॥ १५ ॥

एम अनुबंधी हिंसा टाळो, आगम आणा सुधी पाळो;
क्षायिक समकित गुण अजुआळो रे. श्रावकजी० ॥ १६ ॥

जीवाभिगम ने रायपसेणि, जंबूद्वीपपन्नतिए जाणी;
जिनप्रतिमा चैत्य कहाणी रे. श्रावकजी० ॥ १७ ॥

शाश्वती अशाश्वती सरखी, गुण वर्णादिक आकारे नीरखी;
सिद्धायतने जुओने हरखी रे, श्रावकजी० ॥ १८ ॥

सिद्धशिला जिनदेवल सरीखो, जिन अनेक तिहां कणे नीरखो;
सिद्धायतन इशे नामे परखो रे. श्रावकजी० ॥ १९ ॥

त्रण भुवनमां उद्योत थाए, सयल जीवने शम सुख दाए;
पांच कल्याणक सरीखां थाए रे. श्रावकजी० ॥ २० ॥

कल्पसूत्रे गर्भ स्थिति वांदे, नमुत्थुणं कही सुरींदे;
जिन जन्म थकी सुर आनंदे रे. श्रावकजी. ॥ २१ ॥

चोसठ इंद्र सह परिकरे आव्या, कळशा क्रोडी साठलाखे नवराव्या;
चंदन फुले घणुं शोभाव्या रे. श्रावकजी० ॥ २२ ॥

बहु पाणीए प्रभु नवराव्या, सूत्र शाखे कांइ वीशमे नाव्या;
इंद्र शंसे मेरु कंपाव्या रे. श्रावकजी० ॥ २३ ॥

अष्ट मंगल करी शक्र सत्य भाखे, तिन्नाणं तारयं सुर आखे;
तेम भवि जिनपूजा दाखे रे. श्रावकजी० ॥ २४ ॥

त्रण ज्ञानी ने अतिशयवंता, पापरहित जिनराज करंता;
सभ्य सुर नर पूजंता रे. श्रावकजी० ॥ २५ ॥

दीक्षा लीधी ने केवळज्ञान, समवसरणे बेठा भगवान;
फूलपगर करे जानुमान रे. श्रावकजी० ॥ २६ ॥

छत्र चामर सिंहासन छाजे, गयणे देवदुंदुभि गाजे;
नृत्य गीत ने वाजित्र वाजे रे. श्रावकजी० ॥ २७ ॥

समवायांग सूत्रमां कहीया, भविजन पूजामां चित्त धरीया;
प्रतिमा रूप थकी गुण वरीया रे. श्रावकजी० ॥ २८ ॥

जिनवर शरीर अशाश्वतां कहीए, तेने पूजे शिवपद लहीए;
जिन मूरती अशाश्वती सदहीए रे. श्रावकजी० ॥ २९ ॥

प्रतिमा दीठे ध्यानमां आवे, सिद्ध अरूपी किणविध ध्यावे;
बीजो कोइ उपाय न थावे रे. श्रावकजी० ॥ ३० ॥

शीलावट मूरति करी लावे, जीम नर भोगे मुनिने न पावे;
तेथी जे गुण बहुला थावे रे. श्रावकजी० ॥ ३१ ॥

---

१ विस्मय न आव्यो । २ शंकाए । ३ तिन्नाणं, तारयाणं विगेरे देव बोले । ४ ललाट ।

दीक्षा उत्सवे गुरुए कर धरीओ, ते नर साधुपणाने वरीओ;
प्रतिमाने प्रतिष्ठोत्सवे तेम करीओ रे. श्रावकजी० ॥ ३२ ॥

पंचमे शतके चार प्रमाण, बारमे शतके पंच देव जाण;
भगवती देवाधिदेव वाण रे. श्रावकजी० ॥ ३३ ॥

थइ गया जे देवाधिदेव, होशे भविक जिन द्रव्यदेव;
मरिचिने भवे भरत नमेव रे. श्रावकजी० ॥ ३४ ॥

वर्तमान जिनवर मन धरता, साधु श्रावक पापने हरता;
साधु पूजा केम नथी करता रे. श्रावकजी० ॥ ३५ ॥

साधु श्रावक करणी न करशे, व्रत पांच ने बारज धरशे;
पण एक करणी नवी करशे रे. श्रावकजी० ॥ ३६ ॥

धर्मना अरथ दोयज सरीखा, जिन मुनि रत्नविजय गुरु निरख्या;
धर्मध्याने प्रभु आकर्ष्या रे. श्रावकजी० ॥ ३७ ॥

॥ ढाळ ४ थी. ॥

लाल पीयारीनो साहीवो रे—ए राग.

अतीत अनागत वर्तता रे, जिन नमीए त्रिहुं काळे लाल;
सूत्र अर्थ तदुभयने रे, भगवई प्रत्यनीक टाळे लाल ॥१॥

पास प्रभुजीने वंदतां रे, सफळ करो अवतारो लाल;
द्रव्य भाव पूजा अंगे रे हिंसा दोषने वारो लाल. पास. ॥२॥

हेतु स्वरूप हिंसा टळे रे, आलोयण उपचारो लाल;
ज्ञान क्रिया जिनसेवना रे, गुरु उपदेशने धारो लाल. पास. ३

अनुबंधी हिंसा निवारतां रे, तप जप चारित्र फळशे लाल;
आगम शुभ आणा धारणा रे, जिन विहारमां भळशे लाल. पास.४

आठमे शतक उपदेशमां रे, भगवती पांच वहेवारे लाल;
विष्णुकुमार नमुचिने रे, हणीने पाप निवारे लाल. पास. ॥५॥

दृढप्रहारी जे पापीयो रे, स्वरूप हिंसा बहु कीधी लाल;
पाप हणी मुक्ति कीयो रे, तेहज भवे पाम्या सिद्धि लाल. पास. ६

एम अनेक पापी तर्या रे, जे हुआ समकितधारी लाल;
अविरति श्रेणिक राजीओ रे,जिन पदवी लही सारी लाल. पास. ७

ज्ञानी वचन उत्थापते रे, पाप होये घणुं भारे लाल;
ते पातिक नवी छूटशे रे, ते नवी तरे नवी तारे लाल. पास. ८

शुद्ध वचन जे भाखशे रे, प्रभु आणा शिरे धरशे लाल;
तप चारित्र क्रिया विना रे, भविजन तारे ने तरशे लाल. पास. ९

शुद्ध भावे भवि शुद्धि धरे रे, आवी शुद्धे पापी मीटो लाल;
काउसग्गमां प्रसन्नचंद्रजी रे, कर्म बांधीने छूटो लाल. पास. १०

भरतादिक महा राजवी रे, नागकेतु कुमार एलाची लाल;
तप विण चारित्र केवली रे, मरुदेवी माता जे साची लाल. पास. ११

द्रव्य भाव जिन सेवना रे, कित्तिय महिय वंदिया लाल;
लोगस्समां अधिकार छे रे, ते काउसग्गे धरीया लाल. पास. १२

प्रतिमाथी प्रभु सांभरे रे, चित्त उपजे शम भावो लाल;
भगवती सूत्र समभावथी रे, समकित शुद्ध ज पावो लाल. पास. १३

चार गति हरे साथीयो रे, फळ धरे शिवफळ हेते लाल;
दीपक ज्ञानने पामवा रे, ऊर्ध्व गति धूप देते लाल. पास. १४

फूल पूजे कमळा[1] वरे रे, केवळ चंदन वासे लाल;
जल पूजाए पवित्रता रे, दुःख अरि कर्म नीकासे लाल. पास० १५

अणाहारी पद पामवा रे, जे नैवेद्यने ढोशे लाल;
गीत नृत्य वाजीत्रता रे, करतां पातिक खोशे लाल. पास० १६

रावणे जिनपद बांधीयुं रे, अष्टापद गौतम चडीया लाल;
श्री वीरना उपदेशथी रे, वळतां तापस जडीया लाल. पास० १७

समकित शुद्ध सुदेहरो रे, थाप्या पास सुभगते लाल;
गुणठाणे चढतां थकां रे, त्रिकरण शुद्ध संयुक्ते लाल. पास० १८

एकेन्द्रि आगे पंचेन्द्रियां रे, नाचे साचे भवि भावे लाल;
एकेंद्री काज पंचेंद्रीयो रे, भम्यो परदेशे विभावे लाल. पास० १९

धन धान्यादि एकेंद्रिया रे, नरकादिक दुःख आपे लाल;
पुस्तक मूरति मुहपत्ति रे, रजोहरणादिक दुःख कापे लाल. पास० २०

पंचेन्द्री आगे पंचेंद्रीयो रे, नाचंतां जे फळ पावे लाल;
तस मूरति ध्याने सेवतां रे, ते देवे सानिध्य आवे लाल. पास० २१

---

१ लक्ष्मी.

भावथी नाचे मुनिवरा रे, द्रव्य भावे श्रावक नाचे लाल;
धनअर्थी नाचे राजा कने रे,तेम प्रभु पासे शिव जाचे लाल.पास०२२
चमर इंद्रादिक नाचीया रे, भगवती त्रीजे शतके रागे लाल;
ज्ञाताए दर्दुर देवता रे,एम सुरियाभ वीर आगे लाल.पास० २३
जिनजीनी चोराशी आशातना रे, गुरुनी तेत्रीश वारो लाल;
गुरु आसन पाट पुस्तकां रे, चांपतां दोष निरधारो लाल. पास०२४
कहे मूढ प्रतिमा नवी रहे रे, चावीश सहस उपरांते लाल;
तस उत्तर शासन देवता रे,प्रयोगिकसा लीपते थाते लाल.पा० २५
घणो काळ प्रतिमा रहे रे, प्रयोगिक प्रदेश संचरते लाल;
अषाढी श्रावके नीपावीया रे,हजी ते शंखेश्वर वरते लाल.पा०२६
मूढ कहे सिंह हाथीया रे, तस मूरति दहेरा मांहे लाल;
पंडित कहे नवी मारशे रे, तो जिनमूरति केम तारे लाल.पा०२७
समवसरण जिनदेहरो रे, सरीखा दोइ ते जाणो लाल;
सिंह मृगादि पशु एकठा रे,रमे समवसरणे भ्रतजाणी लाल.पा०२८
तेम सिंहादि नवी मारशे रे, जिनप्रतिमाथी जिन थाशे लाल;
ध्यानथी मूरति तारशे रे, प्रभुध्याने पाप जाशे लाल.पा० २९
भक्ति थकी लहो मुक्तिने रे, शुभ ध्याने शुभ लेशी लाल;
सुख संतान बहु लहे रे, पुन्य उदय विशेषी लाल. पास० ३०
अमृत कृपाना भेद छे रे, अनुभव आवे जिन ध्यावे लाल;
धर्म ने शुक्ल ध्यानथी रे, मुक्तितणा सुख पावे लाल.पास० ३१

जरा निवारी जादव तणी रे,ध्यानथी पार्श्वनाथ पधार्या लाल;
घडी एक अळगा नवी रहे रे, दुःख दोहग दूरे वार्या लाल.पास० ३२

जिनवर मुनि गुरु सेवतां रे, वांछित लक्ष्मी वधारी लाल;
रतनविजय गुरु नामथी रे, धर्मने जश जयकारी लाल.पास०३३

॥ कलश ॥

श्री पार्श्व जिनवर सकल सुखकर, शंखेश्वर नित्य वंदीए;
तपगच्छ नायक विजयदेवसूरि, सिंहसूरि आणंदीए;
श्रीजगविजय गंभीर गुणनिधि, हितविजय चिंतामणि;
तस शिष्य श्रीजिनविजय जयकर, जसविजय मुनि महागुणी १

तास शिष्य गुणियल प्रवर पंडित, रतनविजय रंगे नमो;
शंखपुरीनो स्वामी सहेजे, दीपतो सूरज समो;
नवग्रह ने आपे नव निधि, सकळ संकट टाळीए;
मिथ्यात्व मोहनी दूर छांडी, धर्म साथे मन वाळीए. ॥ २ ॥

इति श्रीजिनप्रतिमा स्थापन गर्भित-
श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथ स्तवन ॥

॥ आवश्यकनुं स्तवन ॥

दुहा—चोवीशे जिनवर नमुं, चतुर चेतना काज;
आवश्यक जिण उपदिश्या, ते थुणशुं जिनराज ॥ १ ॥
आवश्यक आराधीये, दिवस प्रति दोय वार;
दुरित दोष दूरे टळे, ए आतम उपकार ॥ २ ॥
सामायिक चउविसथ्थओ, वंदण पडिकमणेण;
काउसग्ग पच्चक्खाण करे, आतम निर्मल एण ॥ ३ ॥
झेर जाय जेम जांगुली, मंत्र तणो महिमाय;
तेम आवश्यक आदरे, पातक दूर पलाय. ॥ ४ ॥
भार तजी जिम भारवहि, हेले हळवा थाय;
अतिचार आलोयतां, जन्मदोष तिम जाय ॥ ५ ॥

ढाळ १ ली ॥

कपूर होये अति उजळो रे, ए देशी.

पहेलुं सामायिक करो रे, आणी समता भाव;
राग द्वेष दूरे करो रे, आतम एह स्वभाव रे;
प्राणी ! समता छे गुणगेह, ए तो अनुभव अमृत मेह रे.
प्राणी० ॥ १ ॥

आपोआप विचारीए रे, रमीए आप स्वरूप;
ममता जे पर भावनी रे, विषमो ते विषकूप रे. प्राणी० ॥२॥

भव भव मेळवी मूकीयां रे, धन कुटुंब संजोग;
चार अनंती अनुभव्या रे, सवि संजोग विजोग रे. प्राणी० ॥३॥

शत्रु मित्र जग को नहिं रे, सुख दुःख मायाजाल;
जो जागे चित्त चेतना रे, तो सवि दुःख विसराल रे. प्रा०॥४॥

सावद्य जोग परिहरो रे, ए सामायिक रूप;
हुआ ए परिणामथी रे, सिद्ध अनंत अरूप रे. प्राणी० ॥५॥

ढाळ २ जी ॥ साहेलडीनी देशी.

आदीश्वर आराधीये साहेलडी रे, अजित भजो भगवंत तो;
संभवनाथ सोहामणा साहेलडी रे, अभिनंदन अरिहंत तो ॥१॥

सुमति पद्मप्रभ पूजीये सा०, समरुं स्वामी सुपार्श्व तो;
चंद्रप्रभ चित्त धारीए सा०, सुविधि सुविधि ऋद्धिवास तो ॥२॥

शीतल भूतल दिनमणि सा०, श्री पूरण श्रेयांस तो;
वासुपूज्य सुर पूजीया सा०, विमल विमल जश होत तो ॥३॥

करुं अनंत उपासना सा०, धर्म धर्मधुर धार तो;
शांति कुंथु अर मल्लि नमुं सा०, मुनिसुव्रत वड वीर तो ॥४॥

चरण नमुं नमिनाथना सा०, नेमीश्वर करुं ध्यान तो;
पार्श्वनाथ प्रभु पूजीये सा०, वंदुं श्री वर्धमान तो ॥५॥

ए चोवीशे जिनवरा सा०, त्रिभुवन करण उद्योत तो;
मुक्ति पंथ जेणे दाखव्यो सा०, निर्मल केवल ज्योति तो ॥६॥
समकित शुद्धि एहथी होय सा०, लीजे भवनो पार तो;
बीजुं आवश्यक इश्युं सा०, चउवीसथ्थो सार तो ॥ ७ ॥

ढाळ ३ जी ॥ गिरिमा गोरो गीरुओ ए, ए देशी.

बे कर जोडी, बे कर जोडी, गुरुचरणे दीओ वांदणां रे;
आवश्यक पचवीश, धारोरे धारोरे, दोष बत्रीश निवारीए रे ॥१॥
चार वार, चार वार, गुरुचरणे मस्तक नामीए रे;
बार करी आवर्त, खामोरे खामोरे, वळी तेत्रीश आशातना रे॥२॥
गीतार्थ, गीतार्थ, गुणगिरुआ गुरुने वंदतां रे;
नीचगोत्र क्षय जाय, थायेरे थायेरे, उंचगोत्रनी अर्जना रे ॥३॥
आण उल्लंघे, आण उल्लंघे, कोइ न जगमां तेहनी रे;
परभव लहे सौभाग्य, भाग्यरे भाग्यरे, दीपे जगमां तेहनुं रे ॥४॥
कृष्णराये कृष्णराये, मुनिवरने दीधां वांदणां रे;
क्षायिक समकित सार, पाम्या रे पाम्या रे, तीर्थंकर पद पामशे रे ५
शीतलाचार्य शीतलाचार्य, जिम भाणेजने रे;
द्रव्य वांदणां दीध, भावे रे भावे रे, देतां वली केवल लह्युं रे. ॥६॥
ए आवश्यक ए आवश्यक, त्रीजुं एणी परे जाणजो रे;
गुरु वंदन अधिकार, करजो रे करजो रे, विनय भक्ति गुणवंतनी रे.

ढाळ ४ थी ॥ चेतन चेतो रे चेतना, ए देशी.

ज्ञानादिक जिनवर कह्यां रे, जे पांचे आचार तो;
दोय वार ते दिन प्रति रे, पडिक्कमीए अतिचार;
जयो जिन वीरजी रे ॥१॥

आलोइ ने पडिक्कमी रे, मिच्छामि दुक्कडं देय तो;
मन वच काय शुद्ध करी रे, चारित्र चोखुं करेय; जयो० ॥२॥

अतिचार शल्य गोपवे रे, न करे दोष प्रकाश तो;
मच्छीमल्ल तणी परे रे, ते पामे परिहास. जयो० ॥३॥

शल्य प्रकाशे गुरु मुखे रे, होय तस भाव विशुद्ध तो;
ते हुशीयार हारे नहिं रे, करे कर्मशुं युद्ध; जयो० ॥४॥

अतिचार इम पडिक्कमी रे, धर्म करो निःशल्य तो;
जित पताका तिम वरो रे, जिम जग फल्लही मल्ल; जयो० ॥५॥

वंदित्तु विधिशुं कहो रे, ते पडिकमणा सूत्र तो;
चोथुं आवश्यक इस्युं रे, पडिक्कमण सूत्र पवित्र; जयो० ॥६॥

ढाळ ५ मी ॥ हवे निसुणो इहा आवीया, ए देशी.

वैद्य विचक्षण जेम हरे ए, पहेलां सोळ विकार तो;
दोष शेष पछी रुझवा ए, करे औषध उपचार तो. ॥ १ ॥
अतिचार व्रण रुझवा ए, काउसग्ग तिम होय तो;
नवपल्लव संयम हुवे ए, दूषण नव रहे कोय तो. ॥ २ ॥

कायानी स्थिरता करी ए, चपल चित्त करो ठाम तो;
वचन जोग सवी परिहरी ए, रमीए आतमराम तो. ॥ ३ ॥

श्वास उश्वासादिक कह्यो ए, जे सोळे आगार तो;
तेह विना सवि परिहरो ए, देह तणा व्यापार तो. ॥ ४ ॥

आवश्यक ए पांचमुं ए, पंचम गति दातार तो;
मन शुद्धे आराधीये ए, लहीये भवनो पार तो. ॥ ५ ॥

ढाळ ६ ठी ॥ वालम वहेला रे आवजो, ए देशी.

सुगुण पच्चक्खाण आराधजो, एह छे मुक्तिनुं हेत रे;
आहारनी लालच परिहरो, चतुर तुं चित्तमां चेत रे; सुगुण० ॥१॥

शल्य काढयुं व्रण रुझव्युं, गइ वेदना दूर रे;
पछी भलां पथ्य भोजन थकी, वधे देह जेम नूर रे; सु० ॥२॥

तिम पडिक्कमण काउसग्ग थकी, गयो दोष सवी दुष्ट रे;
पछी पच्चक्खाण गुण धारणे, होय धर्मतनु पुष्ट रे; सु० ॥३॥

एहथी कर्म कादव टळे, एह छे संवर रूप रे;
अविरति कूपथी उद्धरे, तप अकलंक स्वरूप रे; सु० ॥४॥

पूर्व जन्मे तप आचर्यां, विशल्या थइ नार रे;
जेहना न्हवणना नीरथी, शमे सकल विकार रे; सु० ॥५॥

रावणे शक्तिशस्त्रे हण्यो, पड्यो लक्ष्मण सेज रे;
हाथ अडतां सचेतन थयो, विशल्य तप तेज रे; सु० ॥६॥

छट्ठुं आवश्यक जे कह्युं, एहवुं ते पच्चक्खाण रे;
छए आवश्यक जेणे कह्यां, नमुं ते जगभाण रे; सु० ॥७॥

कलश ॥

तपगच्छ नायक मुक्तिदायक, श्री विजयदेव सूरीश्वरो ।
तस पद दीपक मोह जीपक, श्री विजयप्रभसूरि गणधरो ॥
श्री कीर्तिविजय उवज्झाय सेवक, विनयविजय वाचक कहे ।
षडावश्यक जे आराधे, तेह शिव संपद लहे ॥ १ ॥

॥ इति षडावश्यक स्तवन ॥

छ आरा स्वरूप कथक—
श्री महावीर स्वामीनुं स्तवन.

दुहा–सकल जिणंद पाये नमी, पामी परमानंद;
दोय कर जोडी विनवुं, चोवीशमो जिणंद ॥१॥
जंबूद्वीप भरत क्षेत्र, मगध देश मोझार;
राजगृही रळीयामणी, नयरी नाम उदार. ॥२॥
तीहां कणे स्वामी समोसर्या, चोवीशमो जिणंद;
चोसठ इंद्रे मळी रच्युं, समवसरण आणंद ॥३॥
सुर नर व्यंतर ज्योतिषी, विद्याधरनी कोडाकोडी;
चारे पर्षदा तिहां सुणे, धर्म सर्वे कर जोडी. ॥४॥

गौतम स्वामी पूछीया, सुणे ते सुर नर कोडी;
कालचक्र केम नीपजे, बोले बे कर जोडी ॥५॥

॥ ढाळ १ ली ॥ फागनी देशी.

आहे चरम जिणेसर इम भणे, सहु सुणो मन उल्लास;
कालचक्र इम नीपजे. प्रथम समय लीयो तास. आ० ॥१॥
पोयणी पानज कुंअलां, बत्रीश मेलो सोइ;
सबळ पुरुष सोये करी, मतिशुं वींधे कोइ. आ० ॥२॥
एक पान जब वींधाय, बीजा लगे सोय जाय;
चरम जिनेश्वर इम भणे, असंख्य समय तिहां थाय. आ०।३।
असंख्य समये हुए आवलि, आवलि केरुं ए मान;
दोइसें छप्पन जब मेलीए, क्षुल्लक भव एक ताम. आ० ॥४॥
एक कोडी अति आगली, उपरे सडसठ लाख;
सहस सत्योतेर दोयसें, सोल केरी भाख. आ० ॥ ५ ॥
एटली मेली आवली, मुहूर्त तणुं एक मान;
दोय मुहूर्त बीजा अछे, तास क्षुल्लक भव ताम. आ० ॥६॥
त्रीश मुहूर्त जब मेलीए, अहोरात दिन एक थाय;
पनरे दिने पख होइ, मासे बारे वरसे जाइ. आ० ॥ ७ ॥
असंख्याता वरस जब मेलीए, पल्योपम एक कहाय;
चरम जिनेश्वरे इम कह्युं, ते सहु साधु सुहाय आ० ॥८॥

॥ ढाळ २ जी ॥ देशी चोपाइनी.

बादर परमाणु जाणुं सही, तेणे आठ त्रसरेणु कही;
ते आठ त्रसरेणुं विचार, आठ रेणु वालाग्र उदार ॥१॥

वालाग्र आठ एक लीख, आठ लीखे जूका सीख;
जूका आठे एक जव कह्युं, आठे जवे ते अंगुल भण्युं ॥२॥

ए खट अंगुले पाव प्रमाण, बे पावे एक वेंतनुं मान;
बे वेंते एक हाथ प्रमाण, चौहुं हाथे एक धनुषनुं मान ॥३॥

बीहुं सहस धनुषे गाउ एक, चौहुं गाउए जोयण एक;
कूवो एक ऊंडो एटलो, पहोळो लांबो सम तेटलो ॥४॥

रोमखंडे एवे वाले भरे, सिद्धांते बोल्युं तिम करे;
जुगल जण्या साते दिन बाल, तस आंगुल शिर लीजे वाल ॥५॥

सात सात आठे पावडी, खंड कीधा त्यारे संख्या चडी;
वीश लाख सत्ताणुं सहस, एकसो बावन अधिक कहीश ॥६॥

केवलज्ञानी आगे कह्या, रोमखंड असंख्याता थया;
पुनरपि नावे संलेखना, असंख्यात मननी कीजे कल्पना ॥७॥

ते लइ एक कूवो भर्यो, निश्चल ठांसी गाढो कर्यो;
जल भेदी नवी आगे चले, बेठो वाइ नवी उछले ॥ ८ ॥

वरसां सोए एक काढे अंश, यदा तदा ते होय निरअंश;
एह पल्योपम नाम उदार, कोडाकोडी दस एक सागर सार ९

ते सागर दस कोडाकोडी, एक उत्सर्पिणी एहवी जोडी;
कालचक्र दोइ एटले थयो, पुद्गल मान अनेरो कह्यो ॥१०॥

पुद्गल केरा चार प्रकार, द्रव्य क्षेत्र काल भाव विचार;
चिहुं तणा वळी कीजे आठ, सूक्ष्म बादर तणो ए घाट ॥११॥

बादरनी परे एहवी सुणो, कालचक्र एहना समय सुणो;
एटला मरण करे जो सोय, बादर पुद्गल पूरा होय. ॥१२॥

चक्र ते पहेले समे, बीजा मरण अनेरा गमे;
बीजो कालचक्र लगे यदा, बीजे समये मरण होय तदा. ॥१३॥

इम सहु समय पूरा करे, सूक्ष्म पुद्गल इणी परे भरे;
चिहुं तणी परे एहज सही, एवी वात जिनेश्वर कही. ॥१४॥

उत्सर्पिणी षट आरा होय, जिनवर देखाडे सोय;
ते पण सहु ए सुणो उल्लासे, गौतम पूछे जिन पासे. ॥१५॥

ढाळ २ जी ॥ देशी विवाहलानी ॥

पहेलो आरो एम जाणीए ए, कोडाकोडी सागर चार के;
सुषम सुषमो ए ।
त्रण पल्योपम आउखुं ए, काया गाउ त्रणनो मान के;
युगलीयां जाणजो ए ॥ १ ॥

बीजो आरो सुषम जाणजो ए, कोडाकोडी त्रणनो मान के;
सागर संख्या कही ए ।

दोय पल्योपम आउखुं ए, काया गाउ दोयनो मान के;
सहु सुख भोगवे ए ॥ २ ॥
त्रीजो आरो सुषम दुषमो ए, काया गाउ एकनो मान के;
पल्योपमनुं आउखुं ए ॥ ३ ॥
दोय कोडाकोडी जे भलो ए, आवीयो ते तणो अंत के;
पूर्व कोडी ऊणी थाकतां ए ॥ ४ ॥
प्रथम जिणंद तिहां जनमीया ए, नाभि कुलगर घरे चंद के;
युगल तेणे वारीयो ए ॥ ५ ॥
राजनीति तेणे थापीयो ए, मांडीयो शुभ व्यवहार के;
आरो त्रीजो ए सही ए ॥ ६ ॥
चोथो आरो दुषम सुषमो ए, कोडाकोडी एकनुं मान के;
त्रेवीश जिन तीहां हुआ ए ॥ ७ ॥
बेंतालीश सहस उणा अछे ए, बोलीया श्रीवर्धमान के;
चरम जिन इम कहे ए ॥ ८ ॥
पडत पडत तीहां आउखां ए, कायानो एहीज मान के;
श्री जिनधर्म अति भलो ए ॥ ९ ॥
चरम जिनेश्वर भाखीयो ए, पंचम आरानो मान के;
दुःषम ते सहु कहे ए ॥ १० ॥
एकवीश सहस एवां जाणजो ए, काया सात हाथ जाण के;
ऊणो घणो आउखो ए ॥ ११ ॥

ठाकुर अति अन्यायीया ए, मेले मन वर्तशे लोक के;
[1]आरति मन सहु करे ए ॥ १२ ॥
लोक पाखंडे घणुं राचशे ए, साधु उपर थोडलो भाव के;
बहुला मत व्यापशे ए ॥ १३ ॥
जिनधर्म वरतशे थोडलो ए, आगिया सुपन मान के;
उत्तम जन थोडला ए ॥ १४ ॥
इस्ये मारग सहु चालशे ए, दुप्पसह लगे व्यवहार के;
परंपरा ज्यां होशे ए ॥ १५ ॥
तिहां एक साधु ने साधवी, श्रावक श्राविका एक के;
आगम एक वरतशे ए ॥ १६ ॥
अतिशय ज्ञान गुरुने नमो ए, टाळे मनना संदेह के;
सोय कन्पे पहोंचशे ए ॥ १७ ॥
इस्यो आरो जाशे पांचमो ए, आवशे तेह तणो अंत के;
उत्पात घणा वरतशे ए ॥ १८ ॥

ढाळ ४ थी ॥ फागनी देशी.

आहे छठ्ठो आरो एहवो आवशे, जाणे जिनवर तेह;
पृथ्वी प्रलय थायशे, वरसशे विरुआ मेह. आहे० ॥ १ ॥
तावडे तरडशे डुंगरा, वाये उडी उडी जाय;
सहु समी होयशे मेदिनी, खाडने सेवंत रे. आहे० ॥ २ ॥

---

१ आर्तध्यान ।

त्यारे प्रभु गोयम बोलिया, विनव्या जिनवर राय;
किहां रहेशे माणस मेदिनी, पृथ्वी बीज केम थाय. आ०॥३॥
तिहां इम जिनवरे भाखीयुं, अमृत समानी वाण;
वैताढ्य गिरि छे शाश्वतो, गंगा सिंधु नदी जाण. आ० ॥४॥
ते बील वासी तिहां रहे, मनुष्यां केरी वखाण;
बहोंतेर बील तिहां किण अछे, बीज तणुं ते ठाम. आ०॥५॥
काया तेनी पुण हाथ छे, सोळ वरसनो आय;
छ वरसे स्त्री गरभ धरे, दुःखमांहे दुःख थाय. आ० ॥ ६ ॥
अति घणा ताप तिहां पडे, असराल वायशे वाय;
रात्रे ते बाहिर नीसरे, दिवसे बील मांहे जाय. आ० ॥ ७ ॥
नवद्वार श्रोत्र तिहां रहे, विरूइ गंधाशे काय;
सहु भक्षण करशे माछलां, मरी ए दुर्गति जाय. आ० ॥८॥
एकवीश सहस इस्यां होशे, दश क्षेत्रे इम जाणी;
उत्कृष्टा पांचे अछे, महाविदेह वखाण. आ० ॥ ९ ॥
तिहां सदा हुए केवली, जिनधर्म तणी नहिं हाण;
समवसरण सुखदायी, जिनवर तणी इसी वाण. आ० ॥१०॥
पूर्व कोडीनुं आउखुं, पांचसें धनुषनी काय;
चरम जिनेश्वर इम भणे, सदैव एवुं चाल्युं जाय. आ०॥११॥
चोभण इणी परे विनवे, वीर जिणंद अवधार;
प्रभु तोरे पाये नमुं, छठे आरे जन्म निवार. आ० ॥ १२ ॥

ढाळ ५ मी ॥ उलालानी देशी.

इम हर्ष धरीने, स्तवीयो वीर जिणंद;
राधनपुर मंडन, पाय प्रणमे सुर नर वृंद ॥ १ ॥
में पुण्य पसाये, पाम्या जिनवर पास;
मुज पाप पडल सवि, दुष्कृत दूरे जाय. ॥ २ ॥
श्री तपगच्छ नायक, विजयदान सूरींद;
तस पाय प्रणमीने, सेवे सुरनर वृंद. ॥ ३ ॥
तस नामे मुजने, टळीयो मुज मिथ्यात;
सेवंतां पाम्यो, जिन धर्म जगत विख्यात ॥ ४ ॥
संवत् सय सोलह, इग्यारोत्तर मान;
आसो शुद पुनम, रविवार शुभ ध्यान. ॥ ५ ॥

कलश.

इम थुण्यो जिनवर वीर सुखकर, राधनपुर वर मंडणो;
तस पाय पामी शीष नामी, दुरिय दुर्गति खंडणो;
सेवे सुरासुर सुणे भासुर, गर्भवास निरुत्तरो,
द्विज भणे देवीदास सेवक, सकल संघ मंगल करो ॥ १ ॥

इति षट् आरा स्वरूप कथक–
श्री महावीर जिन स्तवन.

दस पच्चक्खाणनुं स्तवन.

दुहा—सिद्धारथ नंदन नमुं, महावीर भगवंत;
त्रिगडे बेठा जिनवरु, परखदा बार मिलंत. ॥ १ ॥
गणधर गौतम तिणे समे, पूछे श्री जिनराय;
दस पच्चक्खाण कीसां कह्यां, कीहां कवण फल थाय ॥२॥

ढाळ १ ली ॥ सीमंधर कर, ए देशी.

श्री जिनवर इम उपदिशे, सांभळ गौतम स्वाम;
दश पच्चक्खाण कीधां थकां, लहीये अविचल ठाम. श्री०॥१॥
नवकारशी बीजी पोरिसी, साढपोरिसी पुरिमड्ढ;
एकासण नीवी कही, एकलठाणुं दिवड्ढ. श्री०॥ २ ॥
दत्ति आंबेल उपवास सही, एहज दश पच्चक्खाण;
एहनां फल सुणो गौतमा, जुजुआं करुं वखाण. श्री० ॥३॥
रत्नप्रभा शर्कराप्रभा, वालुप्रभा त्रीजी जाण;
पंकप्रभा धूमप्रभा, तमप्रभा तमतमा ठाम. श्री० ॥४॥
नरक साते रही सही, कर्म कठिन करे जोर;
जीव करमवश करे जुदा, उपजे तिणहीज ठोर. श्री० ॥५॥
छेदन भेदन ताडना, भूख तृषा वळी त्रास;
रोम रोम पीडा करे, परमाधामीनो त्रास. श्री० ॥६॥

रात दिवस क्षेत्र वेदना, तिलभर नहिं तिहां सुख;
कीधां कर्म तिहां भोगवे, पामे जीव बहु दुःख. श्री० ॥७॥

एक दिननी नवकारशी, जे करे भाव विशुद्ध;
सो वरस नरकनुं आउखुं, दूरे करे ज्ञानी बुद्ध. श्री० ॥८॥

नित्य करे नवकारशी, ते नर नरके नहिं जाय;
न रहे पाप वळी पाछला, निर्मल होवेजी काय. श्री० ॥९॥

ढाळ २ जी ॥ निमळासर तिळो, ए देशी ॥

सुण गौतम पोरिसी किया, महा मोटुं फल होय;
भावशुं जे पोरिसी करे, दुर्गति छेदे सोय. सुण० ॥ १ ॥

नरक मांहे जीव नारकी, वरस एक हजार;
कर्म खपावे नरकमां, करतां बहुत पुकार. सुण० ॥ २ ॥

दुर्गति मांहे नारकी, दश हजार परिमाण;
नरकनुं आउ चण एकमें, साढपोरिसी करे हाण. सुण० ॥३॥

पुरिमड्ढ करता जीवडा, नरके ते नहिं जाय;
लाख वरस कर्मना कटे, पुरिमड्ढ करत खपाय. सुण० ॥ ४ ॥

लाख वरस दस नारकी, पामे दुःख अनंत;
एटला कर्म एकासणे, दूरे करे मन खंत. सुण० ॥ ५ ॥

एक कोडी वरसां लगे, कर्म खपावे जीव;
नीवि करतां भावशुं, दुर्गति हणे सदैव. सुण० ॥ ६ ॥

दस कोडी जीव नरकमां, जेटलां करे कर्म दूर,
तेटलां एकलठाणही, करे सही चकचूर. सुण० ॥ ७ ॥
दत्ति करंता प्राणीया, सो कोडी परिमाण;
एटलां वरस दुर्गति तणां, छेदे चतुर सुजाण. सुण० ॥ ८ ॥
आयंबिलनुं फल बहु कह्युं, कोडी एक हजार;
कर्म खपावे इणी परे, भावे आयंबिल अधिकार. सुण० ॥९॥
कोडी हजार दस वरस सही, दुःख सहे नरक मझार;
उपवास करे एक भावशुं, पामे मुक्ति दुवार. सुण० ॥१०॥

ढाळ ३ जी ॥ केइक वर मागे सीता भणी, ए देशी ॥

लाख कोडी वरसां लगे, नरके करता बहु रीव रे,
सुण गौतम गणधर;
छठनुं तप करतां थकां, सही नरक निवारे जीव रे,
सुण गौतम गणधर सही ॥ १ ॥
नरक विषे दश कोडी लाखं ही, जीव लहे तिहां अति दुःखरे. सु.
ते दुःख अठम तप हुंती, दूर करे पामे सुख रे. सुण० ॥२॥
छेदन भेदन नारकी, कोडाकोडी वरस सोइ रे सुण०;
दुर्गति कर्मने परिहरे, दशमे एटलुं फळ होइ रे. सुण० ॥३॥
नित्य फासु जल पीवतां, कोडाकोडी वरसनां पाप रे. सुण०:
दूर करे चउ एकमां, जीव निश्चये निरधार रे. सु० ॥ ४ ॥

---

१ दस लाख कोडी । २ चार उपवासे ।

ए तो वळी अविशेषे फळ कह्युं, पंचमी करतां उपवास रे सुण०;
ते तो पामे ज्ञान पांच भलां, करता त्रिभुवन उजास रे. सु० ५

चौदश तप विधिशुं करे, चौद पूर्वनो होय धार रे सुण०,
ग्राह्य तप एकादशी, करतां लहीये शिववास रे. सु० ॥ ६ ॥

अष्टमी तप आराधतां, जीव न फरे इण संसार रे. सुण०;
इम अनेक फल तप तणा, कहेतां वळी नावे पार रे. सु० ॥७॥

मन वचन कायाये करी, तप करे जे नर नारी रे. सु०;
अनंत भवनां पापथी, छूटे जीवडो निरधार रे. सु० ॥ ८ ॥

तप हुंती पापी तर्या, निस्तर्यो अर्जुन माली रे सु०;
तप हुंती दिन एकमां, शिव पाम्या गजसुकुमाल रे सु० ॥९॥

तपनां फळ सूत्रे कह्यां, पच्चखाण तणा दश भेद रे सु०;
अवर भेद पण छे घणां, करतां छेदे त्रण वेद रे. सु० ॥१०॥

कळश.

पच्चक्खाण दसविध फळ प्ररूप्यां, महावीर जिन देव ए।
जे करे भवियण तप अखंडित, तास सुरपति सेव ए ॥
संवत विधु गुण अश्व शशि (१७३१) वळी, पोष शुद दशमी दिने,
पद्मरंग वाचक शिष्य तस गणि, रामचंद तपविधि भणे ॥१॥

इति दस पच्चक्खाणनुं स्तवन.

श्री सुविधिनाथनुं स्तवन.

श्री सुविधि जिणंद संभारीए, तो परमातम पद पाइए;
सुरपद सुख सदन सधाइए, मद मदन अरि मद मारीए. ॥१॥

एह जिनवर जगजन सुखकरु, भव संचित भावठ भयहरु;
मन कामित पूरण सुरतरु, जश वेल वधारण जलधरु. ॥२॥

विधिशुं जो एहने वंदीए, तो दुर्गति कंद निकंदीए;
अमंद आणंद आणंदीए, जग फंद जीति चिर नंदीए. ॥३॥

ढाळ.

एह कामघट सम श्याम सुंदर, दियर्ण दोलत दाम,
उद्दाम केवळ धाम अभिनव, कंत आपे काम;
सुख ठाम जेहनुं नाम निरमल, जगत् जन विशराम,
आरामे[2] ए अघ घामे[3] हरवा, रामासुत[4] अभिराम;
मारा साहेबीया मुजने आपो रे, प्रभु पद सेवना. ॥४॥

तुं भुवन भूषण रहित दूषण, शोक शोषण साम;
कोण कहे कवियण सुगुण तुज गुण, निगुण तुज गुणग्राम;
अरुण तुज नख तरुण तरणि[5], तुल्य विद्युत दाम;
अज्ञान महा तम[6] हरण प्रकटी, ज्योत ए असमान. मारा० ५

---

१ देवाने। २ बगीचो। ३ पापरूपी ताप—घाम। ४ रामा माताना पुत्र। ५ सूर्य। ६ अंधकार।

प्रभु विश्व व्यापक मोह उत्थापक, धर्म थापक धीर;
अष्ट कर्म घातक मुक्ति दायक, त्रिजग नायक वीर;
हरी काम सायक[1] कर्यो थायक, नायकने निरदोष;
बोध उपायक तुं छे लायक, दलन पातक दोष. मारा० ॥६॥

तुं ज्ञान सागर दया आगर, नमित नागर पाय;
रत्नागरं[2] पण तुम समो, गंभीर गुणे न पोसाय;
गर्जनाए गाजियो, घन गाजते महाराज;
तो[3] धीर गुणे ते अवगण्यो, गिरिराज गरीव नीवाज. मारा० ७

जग जोध[4] जे महा क्रोध जालीम, जीती ते विणक्रोध;
आयुध विण तें युद्ध मांड्यो, मथी माया रोध;
मान जे राजन उद्धत, दलित दुर्धर तेह;
भूधर सेवधि लोभ सिंधु, पाम्यो तुं तस छेह. मारा० ॥ ८ ॥

अगाध उंडो अथाह अतिशे, जेह अपरंपार;
संसार पारावारनो, तो पाम्यो तुंहीज पार;
तरण तारण विरुद धारक, सेवक जन साधार;
जगबंधु करुणासिंधु मारे, तारो छे आधार. मारा० ॥ ९ ॥

रजत सोवन रयणमय, त्रण गढ राजे तुज,
मणि जडित मध्य सिंहासने, महाराज बेठा मुज;

---

१ कामदेवना बाणने दूर करीने । २ समुद्र । ३ तमारा ।
४ योद्धो ।

परखदामां निरखवानो, हरख हैया मांय;
पण पुन्य विना जे इछिमिए, केम पामीए ते प्राय. मारा० १०
सुर असुर किन्नर नर नरेश्वर, सुरेश्वर शशि सूर;
कोडो गमे कर जोडी उभा, धरी उलट उर;
ओलग करे तुम आगळे, मद मोडी छोडी मान;
पांत्रीश गुण तुज वाणीना, चोत्रीश अतिशयवान. मारा० ११
भूपाल सुग्रीव वंश भूषण, भानु तुं भगवंत;
भवमल्ल भंजन भक्त रंजन, आदि नहि तुज अंत;
संत जे पुण्यवंत प्राणी, तेह जाणे तंत;
उदंत आद्यथी ताहरो, ते लहे लाभ अनंत. मारा० ॥ १२ ॥
वीतराग राग ने रोष वर्जित, दोष नहिं अढार;
अनुपम त्रिभुवन भूप रूपे, निरुपम जिरधार;
समरसे पूरित मोहन मूरत, सुरत अति श्रीकार;
मुखकमल शशि सम विमल सोहे, अमल तुज अवतार. मारा० १३
हुं विषय वाह्यो रस उमाह्यो, पड्यो माया पाश;
मिथ्यात्व लीनो धर्म हीनो, वस्यो मोहने वास;
अति दीन पर आधीन कीनो, धरी न केनो संग;
भव भ्रमण करतां ताहरो, माचापने परसंग. मारा० ॥१४॥
पग पग परवश प्रेम पूर्यो, मोह भूर्यो मन;
वली नेमें विराध्या कोइ न साध्यां, ताहरां सुवचन;

१ इच्छीए। २ सूर्य। ३ वृत्तांत। ४ नियम।

धन भणी धायो पण न पायो, आज आयो ठाम;
दुश्मन सघला दूर नाठा, स्वामी तारे नाम. मारा० ॥१५॥

विपरीत ढंग कुसंग रंगे, वटाव्या बहु अंग;
अंगना अंग सुरंग देखी, अनंगथी व्रत भंग;
जिनराज में कुललाज लोपी, कर्यो काज अकाज;
कहेतां ते नवी कही शकुं, आडी आवे छे लाज. मारा० ॥१६॥

अरदास ए निज दासनी, सांभळी पूरो आश;
स्थिर करी सेवक थापीए, आपीए शिवपुर वास;
दीनदयाळ कृपाळ प्रभु छो, अबलना प्रतिपाळ;
रखे उवेखो आज मुजने, हुं छुं ताहरो बाल. मारा० ॥ १७ ॥

ढाळ.

जलधिजल जिम (२)* अकल न कलाय,
गगने तारा कोण गणे;
त्राजुए कोण मेरु तोले, गंगा वेलु कुण मापे,
कोण धरा भुजबल ढंढोले, हुं मतिहीणो मानवी;
न लहुं चरण विचार, गुण गातां प्रभु ताहरा,
कहो केम पामुं पार,
प्रभु तारो (२), महेर करी मने,
बांह्य धारो (२), लेइ निज बाल हो,

*(२) आवी नीशानीवाळा पद बच्चे वार बोलवा।

न विचारो (२) डावी जमणी,
दीन बंधु (२) तुमे छो दयाल हो. ॥ १ ॥
अपराधी (२) हुं पण आवीयो,
तुम चरणे (२) त्रिभुवननाथ हो;
मांग्यानो (२) तुं मेरुअ छे,
सांभली छे (२) एहवी तुज वात हो. प्रभु० ॥ २ ॥
चर मोहना (२) हेरे छे चिहुं दिशे,
लाग्या छे (२) माहरी लार हो;
सद्बोध (२) मंत्रीश्वर सहायथी;
कांइक में (२) मनावी छे हार हो. प्रभु० ॥ ३ ॥
चोराशी (२) चौटे फेरव्यो,
वेरिए (२) अनंती वार हो
वास्यो हुं (२) निगोदमां वली वली,
ज्यां दुःखनो (२) नहीं पार हो. प्रभु० ॥ ४ ॥
मोह नृपनी (२) सेनाने जीततो,
दुर्गतिने (२) करतो दूर हो;
अनुक्रमे (२) चडतो पगथीये,
आव्यो छुं (२) राज हजुर हो. प्रभु० ॥ ५ ॥
दीलनो जो (२) दीलासो नहिं करो,
नेह नजरे (२) निहाली आज हो:
तो मुजने (२) कर्म अरि घेरीने,
फेरवशे (२) फरी चौद राज हो. प्रभु० ॥ ६ ॥

न विचारो (२) डावी जमणी,
दीन बंधु (२) तुमे छो दयाल हो. ॥ १ ॥
अपराधी (२) हुं पण आवीयो,
तुम चरणे (२) त्रिभुवननाथ हो;
भांग्यानो (२) तुं भेरुअ छे,
सांभली छे (२) एहवी तुज वात हो. प्रभु० ॥ २ ॥
चर मोहना (२) हेरे छे चिहुं दिशे,
लाग्या छे (२) माहरी लार हो:
सद्बोध (२) मंत्रीश्वर सहायथी;
कांइक में (२) मनावी छे हार हो. प्रभु० ॥ ३ ॥
चोराशी (२) चौटे फेरव्यो,
वेरिए (२) अनंती वार हो
वास्यो हुं (२) निगोदमां वली वली,
ज्यां दुःखनो (२) नहीं पार हो. प्रभु० ॥ ४ ॥
मोह नृपनी (२) सेनाने जीतता,
दुर्गतिने (२) करतो दूर हो;
अनुक्रमे (२) चडतो पगथीये,
आव्यो छुं (२) राज हजुर हो. प्रभु० ॥ ५ ॥
दीलनो जो (२) दीलासो नहिं करो,
नेह नजरे (२) निहाली आज हो:
तो सुजन (२) कर्म अरि वेरीने,
फेरवशे (२) फरी चौद राज हो. प्रभु० ॥ ६ ॥

धन भणी धायो पण न पायो, आज आयो ठाम;
दुश्मन सघला दूर नाठा, स्वामी तारे नाम. मारा० ॥१५॥

विपरीत ढंग कुसंग रंगे, वटान्या बहु अंग;
अंगना अंग सुरंग देखी, अनंगथी व्रत भंग;
जिनराज में कुललाज लोपी, कर्या काज अकाज;
कहेतां ते नवी कही शकुं, आडी आवे छे लाज. मारा० ॥१६॥

अरदास ए निज दासनी, सांभळी पूरो आश;
स्थिर करी सेवक थापीए, आपीए शिवपुर वास;
दीनदयाळ कृपाळ प्रभु छो, अबलना प्रतिपाळ;
रखे उवेखो आज मुजने, हुं छुं ताहरो बाल. मारा० ॥ १७ ॥

ढाळ.

जलधिजल जिम (२)* अकल न कलाय,
गगने तारा कोण गणे;
त्राजुए कोण मेरु तोले, गंगा वेलु कुण मापे,
कोण धरा भुजबल ढंढोले, हुं मतिहीणो मानवी;
न लहुं वरण विचार, गुण गातां प्रभु ताहरा,
कहो केम पामुं पार,

प्रभु तारो (२), महेर करी मने,
बांह्य धारो (२), लेइ निज बाल हो,

*(२) आवी नीशानीवाळा पद बब्बे वार बोलवा।

धन भणी धायो पण न पायो, आज आयो ठाम;
दुश्मन सघला दूर नाठा, स्वामी तारे नाम. मारा० ॥१५॥

विपरीत ढंग कुसंग रंगे, वटाल्या बहु अंग;
अंगना अंग सुरंग देखी, अनंगथी व्रत भंग;
जिनराज में कुललाज लोपी, कर्या काज अकाज;
कहेतां ते नवी कही शकुं, आडी आवे छे लाज. मारा० ॥१६॥

अरदास ए निज दासनी, सांभळी पूरो आश;
स्थिर करी सेवक थापीए, आपीए शिवपुर वास;
दीनदयाळ कृपाळ प्रभु छो, अबलना प्रतिपाळ;
रखे उवेखो आज मुजने, हुं छुं ताहरो बाल. मारा० ॥ १७ ॥

ढाळ.

जलधिजल जिम (२)* अकल न कलाय,
गगने तारा कोण गणे;
त्राजुए कोण मेरु तोले, गंगा वेलु कुण मापे,
कोण धरा भुजबल ढंढोले, हुं मतिहीणो मानवी;
न लहुं वरण विचार, गुण गातां प्रभु ताहरा,
कहो केम पामुं पार,

प्रभु तारो (२), महेर करी मने,
बांह्य धारो (२), लेइ निज बाल हो,

*(२) आवी नीशानीवाळा पद बब्बे वार बोलवा।

न विचारो (२) डावी जमणी,
दीन बंधु (२) तुमे छो दयाल हो. ॥ १ ॥
अपराधी (२) हुं पण आवीयो,
तुम चरणे (२) त्रिभुवननाथ हो;
भाग्यानो (२) तुं भेरुअ छे,
सांभली छे (२) एहवी तुज वात हो. प्रभु० ॥ २ ॥
चर मोहना (२) हेरे छे चिहुं दिशे,
लाग्या छे (२) माहरी लार हो;
सद्बोध (२) मंत्रीश्वर सहायथी;
कांइक में (२) मनावी छे हार हो. प्रभु० ॥ ३ ॥
चोराशी (२) चौटे फेरव्यो,
वेरिए (२) अनंती वार हो
वास्यो हुं (२) निगोदमा वली वली,
ज्यां दुःखनो (२) नहीं पार हो. प्रभु० ॥ ४ ॥
मोह नृपनी (२) सेनाने जीततो,
दुर्गतिने (२) करतो दूर हो;
अनुक्रमे (२) चडतो पगथीये,
आव्यो छुं (२) राज हजुर हो. प्रभु० ॥ ५ ॥
दीलनो जो (२) दीलासो नहि करो,
नेह नजरे (२) निहाली आज हो;
तो मुजने (२) कर्म अरि घेरीने,
फेरवशे (२) फरी चौद राज हो. प्रभु० ॥ ६ ॥

मोह दलनो (२) जोरो मेटवा,
भगवंते (२) धरीने भाव हो;
संयमनी (२) सेना सज करी,
सेवकनी (२) सुणीने राव हो, प्रभु० ॥ ७ ॥

मुज मनना (२) मनोरथ सवी फळ्या:
जो मळीया (२) सुविधि जिणंद हो,
भांग्या हवे (२) भवना आंमला:
सिंच्यो वळी (२) सुखनो कंद हो. प्रभु० ॥ ८ ॥

कलश.

संवत रे (२) सत्तरशें ओगणोतरे रे, मास श्रावण मनोहार;
सातम रे (२) मंगळवारे सुंदरु रे, सकल मंगळ सुखकार. ॥१॥

थलमां रे (२) थुणीयो सुविधि जिनेश्वरु,
तुठो रे (२) आज त्रिभुवन राजीओ रे,
वुठो रे (२) अमृत मेह, भावेरे (२) मगरलंछन भगवंतने रे.॥२॥

नमशे रे (२) जे नरनार,ते लेशेरे (२) सुखलीला भव अंतनेरे;
गच्छपति रे (२) श्री हीररत्नसूरिरायनो, प्रणमी तास पसाय॥३॥

पामी रे (२) चरण कमलनी सेवना, उदय वंदे करजोड;
में गाया रे (२) गुण देवाधिदेवना रे. ॥ ४ ॥

इति श्री सुविधिनाथनुं स्तवन.

बेइंद्रिय जीवोनी सज्झाय.

मम कर ममता रे समता आदरो, ए राग

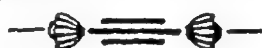
बेइंद्रिय बोले रे मुखथी एहवुं, शुं करवा अम मारे रे;
तारुं हैयुं केम फुटी गयुं, दया दया पोकारे रे. बेइं० ॥ १ ॥
वाशी अन्न जे धान ने रोटला, तेहमां रह्या अमे झाझा रे;
तेहनुं भक्षण करतो तुं नवि डरे, शास्त्रनी मुकी माजारे. बेइं० ॥२
बीश वसानी तारी दया गइ, कांइ न रही मान रे;
ऊनुं पाणी रे वाशी पीवतां, सचित्त समान ते जाणरे. बेइं० ॥३
एठवाडना पाणीमां होवे, समूर्छिम पंचेद्रिय सुधी रे;
चौद स्थानकीया जीव विचारतां, किहां गड तुज बुद्धि रे. बेइं० ४
मोडे पाटो रे दिन आखो रहे, थुंक मेल परमेवोजी रे;
तिहां कने उपजे जीव असंख्याता, एह विचारीने जुवोजी रे. बे० ५
ढुंढत ढुंढत सघळे भाटके, धर्म न पाम्यो लेशजी रे;
राज दरबार ने नीचना आहारथी, दया गइ छे निशेषजी रे. बे० ६
बेइंद्रि वचन ते एहवुं बोलता, शाने तुं साधु कहावे रे;
बडीनीति ने लघुनीति चुथता, तीहां तुज दया न आवे रे. बे० ७
एकेंद्रिनो रे उगारो करे, बेइंद्रियने तो खाय रे;
विदल वावरी रे कूडुं बोलतां, नीच गतिमां जायजी रे. बेइं० ८

दया विचारो रे सूत्र सिद्धांतथी, धरजो गुरु उपदेश रे;
दशवैकालिके हिंसा टाळवी, अनुबंधी विशेषजी रे, बेइं०॥९॥

सूत्र उत्थापे रे समकितथी हीणो, करे नीचनो आहार रे;
समकित विनानो जे समकित आपे, ते नहिं तारणहार रे. बे०१०

इम जाणीने कुमति टाळजो, ए जिन मुनिवर वाणी रे,
रतनविजय गुरु चरण कमल नमी, धर्म करो भवि प्राणीजी रे
बेइंद्रिय बोले रे मुखथी एहवुं० ॥ ११ ॥

इति बेइंद्रिय जीवोनी सज्झाय.

पतिव्रत माहात्म्योपरि–

श्री सुभद्रा सतीनी सज्झाय.

मुनिवर पेखे ईरिया, जीवनां जतन करंत;
तरणुं रे खुंतुं आंखमां, नयणे नीर झरंत. मुनि० ॥ १ ॥

कल्पवृक्ष जेणे ओळख्यो, आंगणे ऊभो रे एह;
जीह्वाए तरणुं काढीयुं, सासुने पड्यो रे संदेह. मुनि० ॥ २ ॥

ते सज्जन शुं कीजीए, जेथे कुळ लागे रे लाज;
पुत्रवधू सोना समी, नहिं आपणे घरे काज. मुनि० ॥ ३ ॥

गुण विणसी गुण लाकडी, गुण विण नार कुनार;
मन भांग्यो भरतारनो, नहिं अमारे घरबार. मुनि० ॥ ४ ॥

पियु वचनो श्रवणे सुणी, सती मन चिंतवे एम;
जिनधर्म कलंक जाणी करी, काउसग्ग कीधो रे तेम. मुनि० ५

इंद्र तणुं आसन चल्युं, सती शिर आव्युं रे आळ;
पोळे जडावे नगर तणी, तो उतरशे ए आळ. मुनि० ॥ ६ ॥

मोगळ तो भांगे नहिं, घण नवी लागे रे घाय;
चंपा पोळ न उघडे, आकुल व्याकुल थाय. मुनि० ॥ ७ ॥

आकाशे रे उभा देवता, बोले एवा रे बोल;
सती जल सिंचे चारणी, त्यारे उघडशे रे पोळ. मुनि० ॥८॥

राजा मन आणंदीयो, नगर घणी छे रे नार;
अंतेउर छे वली माहरे, सती शिरोमणि सार. मुनि० ॥ ९ ॥

अंतेउर कीधुं एकठुं, कूवा कांठे नहिं माग:
काचे तांतणे चारणी, त्रुटी जाये ताग. मुनि० ॥ १० ॥

अंतेउर थयुं दयामणुं, राजा थयो निराश:
मोटपणुं मनमां रह्युं, धिक पड्यो घरवास. मुनि० ॥ ११ ॥

नगर पडो वजडावीयो, वस्ती दीसे रे हेरान:
प्रजाने पीडा घणी, कोइ दीयो जीवित दान. मुनि० ॥१२॥

पडो आव्यो घर आंगणे, नगरी हालकलोल:
जो माता अनुमति दीये, तो हुं उघाडुं रे पोळ. मुनि० ॥१३॥

१ पोळ—दरवाजा ने बंध करे। २ कलंक। ३ सासु।

वली वली वहुयर शुं कहुं, नहि निरलजने लाजः
नवकुल नाग एळे गया, आव्युं काकीडे राज. मुनि० ॥१४॥
दोष ते दीजे करमने, कलंक चढाव्युं रे माय;
पडो छवी उभी रही, जइ संभळावो रे राय. मुनि० ॥१५॥
वेगे रे गइ वधामणी, राजाने नहिं विश्वास;
प्रत्यक्ष जुओ रे पारखुं, आवी करो रे तपास. मुनि० ॥१६॥
सुख सिंहासन वेसी करी, आवी जीहां छे रे कूप;
वदन पुनमनो चंदलो, देखी हरखे रे भूप. मुनि० ॥ १७ ॥
राजा मन आणंद थयो, हैडे हरख न माय;
प्रजाने पीडा घणी, सार करो मोरी माय. मुनि० ॥ १८ ॥
अवर पुरुष बांधव पिता, सती मन सकला सोय;
मानव सहु मेडीये चडयुं, सती जुवे सहु कोय. मुनि० ॥१९॥
काचे रे तांतणे चारणी, सती कला चढी सोळ;
कामिनी कूपजले करी, उघाडी त्रण पोळ. मुनि० ॥ २० ॥
कोइक पियर कोइ सासरे, कोइ हशे माने मोसाळ;
चोथी पोळ उघाडशे, जे हशे शियलवंती नार. मुनि० ॥२१॥
चोथी पोळ उघाडशे, जे हशे निष्कलंक;
सुरनर होजो साखीया, सुभद्राए टाळ्यो कलंक. मुनि० ॥२२॥
नाक राख्युं नगरी तणुं, गाम उतारी रे गाळ;
राय राणी प्रशंसा करे, सती शिरोमणी सार. मुनि० २३

नर नारी जे शीळ पाळशे, ते तरशे रे संसार;
सिद्ध तणा सुख पामशे, अमर तणो अवतार. मुनि० २४
पाषण केरां दूधडां, रहेशे सोना केरे ठाम;
जे रे भणे जे सांभळे, कांतिविजय गुण गाय. मुनि० २८
इति पतिव्रत माहात्म्योपरि श्रीसुभद्रासतीनी सज्झाय.

चारित्र महात्म्योपरि—

श्री नागदत्त शेठनी सज्झाय.

नगरी उज्जयनीरे नागदत्त शेठ वसे, यशोमती नामे नारीजीरे;
पुत्र छे नानो रे तेहने वालहो, नाणुं विविध प्रकारो जीरे;
मम कर ममता रे समता आदरो. ॥ १ ॥
तेह शेठने महेल चणावतां, बार बरस वही जाये जीरे;
चीतारा पछी तेणे तेडावीया, मलामण दीये तेनी चारोजीरे. मम. २
बादलीयां रंगनां पूरजो वली, कोइ दिन ते नवी जायजीरे;
तिहां कने चउ नाणी मुनि नीकळ्या, हसवुं करे तेणे ठामजीरे मम.
शेठ जोइने रे मनमां चिंतवे, आ नहिं मुनि आचारो जीरे;
हुं भलामण देउं पुत्र महेलनी, तेमां मुनिनुं शुं जायजीरे मम. ४
घरे पाछो तो जाउं मुनि पूछवा, एम चिंतवी जमवा आवेजी रे.
पुत्र जे न्हानो तेहने हुलरावतो, पुत्र मात्रा करी जावेजीरे मम.

१ पेशाब ।

पुत्रनी मात्राना रे छांटा पड्या, तेहनी थाली मोझारोजी रे;
ते नवी गणकारी खावा मंडियो, घृतपरे तेणी वारोजीरे. मम.६

मुनि पण फरता फरता गोचरी, आव्या तेहने घेरो जीरे;
वळी पण मुनिने हसवुं आवीयुं, जोइ चिंतवे तेहो जीरे. मम०७

वळी संशय पड्यो नागदत्त शेठने, जमी दुकाने आवे जीरे;
बोकडो लेइ कसाइ नीकळ्यो, ते दुकाने चडी[1] आवेजीरे. मम.८

कहे कसाइ तुं आपने मुजने, नहिं कां दे-तस नाणुं जीरे;
नागदत्त चिंते ए नाणातणुं, दीसे नहि ठेकाणुं जीरे. मम. ९

एम चिंतवी वस्त्र आडुं करे, बोकडो उतरी जायेजीरे;
उतरे त्यां तेने आंसु पडे, त्यां ते अणगार[2] आवेजीरे. मम. १०

आंसु देखी मुनि म्हों पलकीयुं, वली चिंते मन शेठजी रे;
ए मुनि त्रणे वेळा हसवुं करे, शुं कामे एणे ठाम जीरे. मम. ११

एम तिहां शेठ मनमां चिंतवी, खाइ पछी मुखवास जीरे;
उठी तिहांथी पौषधशालमां, जइ बेठो मुनि पास जीरे. मम. १२

मुनिने पूछे तमे हांसी करी, त्रण वार मुज आगे जीरे;
तेहनुं कारण आव्यो हुं पूछवा, कहो म्हेर करी महाराजजीरे मम.१३

पेली चीताराने भलामण करुं, त्यां करी तुमे हांसी जीरे;
घरनुं काम रे कोण करता नथी, देखी थयो निराशीजीरे. मम. १४

---

१ बोकडो दुकान पर चडी गयो। २ मुनिराज।

तेहनुं कारण मुजने कीजीये, जेम मन राजी थाय जीरे;
मुनि कहे तुज पूछयानुं काम नहिं, सुण देवानुप्रिय भाइजीरे. मम.

तो पण शेठे हठ ग्रह्यो आकरो, मुनि बोल्या तेणी वारो जीरे;
सात दिवसनुं छे तारुं आउखुं, सांजे करीश तुं काळ जीरे. मम० १६

मोलनी भलामण जग जगनी दीयो, तारुं भातुं न लेवे जीरे;
ते कारण मुने हसवुं आवीयुं, ए कारण परभावे जीरे. मम० १७

शेठे पूछयुं वळी मुनिवर भणी, शे रोगे मुज मोत जीरे;
मुनि कहे शूल थाशे कपाळमां, आकरो रोग उत्पन्न जीरे. मम०

जीव एकीलो आव्यो जाशे एकलो, परभव नहिं सथवारो जीरे;
पुत्र माता परिग्रह असार छे, कलत्रादिक परिवारोजीरे. मम० १९

वनमां एक वड वृक्ष मोटो हतो, वहोळी झाझी तस शाखाजीरे;
पंखी आशरो त्यां लेतां घणां, शीतल तेहनी छांया जीरे. मम०

दवजे लाग्यो मांड्या उडवां, रहे एकीलो तरु सार जीरे;
तेम जीव परभव जातां एकलो, पाप छे दुःख देनारजीरे मम० २१

जेम कोइ शंहरे राजकुंवर हतो, एकण गयो परदेश जीरे;
भातुं न लीधुं रे मुंझाणो घणो, (तेम) परभव दुःख सुख सहेशे जीरे.
मम० ॥ २२ ॥

जेम कोइ म्हेमानज घरे आवीयो तेने चालतां शी वारो जीरे;
तीम उठी ओचीतुं चालवुं, जुए न नक्षत्र तिथि वारोजीरे. मम०

---

१ महेलनी । २ दावानळ । ३ पक्षीओ उडवा माड्या ।

घरनां काम तो सर्व अधवच रह्यां, कोइ न ले दुःख वहेंचायजीरे;
तुं भलामण देतो हतो महेलनी, पण परभव शुं थायजीरे. मम० २४

वालेश्वर विना एकज घडी, नवी सोहातुं लगारो जीरे;
ते विना जनमारो वही गयो, नहिं कागळ समाचारोजीरे. मम० २५

तेणे कारण शेठजी पापथी डरो घणुं, आणी मन मोझारजीरे;
सुधी धर्मकरणी समाचरो, तो तरशो संसार जीरे. मम०॥२६॥

वळी पण शेठे प्रश्नज पूछीयो, हुं मुज पुत्र रमाडुं जीरे;
तिहां पण तुमे हसवुं कर्युं, मुज मन तेथी भमाडयुं जीरे. मम० २७

मुनि कहे ते तुज स्त्रीनो जार छे. तें तारे हाथे मार्यो जीरे;
ते वेर लेवा तुज कुळे आवीयो, हवे सांभळ तेनो विचारोजीरे. मम०

झेर दइ तुज नारीने मारशे, वरतशे भुंडे आचारो जीरे;
नाणुं खोशे व्यसनी अति घणो, मूरख ते बहु थाशेजीरे मम० २९

मोटो थाशे ने महेलज वेचशे, नहिं रहेवा दे कांइ जीरे;
मात्रां[1] तुं खातो हतो तेहनी, तेणे मुज हसवुं थायजीरे मम० ३०

वळी शेठे त्रीजो प्रश्न पूछीयो, जे बोकडानो दृष्टांत जीरे;
शे कारण तुमे हसवुं कर्युं, ते भाखो भगवंतजीरे. मम०॥३१॥

मुनि कहे कूड कपट परभावथी, वळी कूडा तोला मापेजीरे;
ते पापेथीरे तिर्यंच उपजे, जूठ मायाने प्रतापेजीरे. मम०॥३२।

१ पेसाब ।

एक दिन शेठ बेठो हतो दुकानमां, त्यां आव्यो चंडाल जीरे;
रूत[1] लेवाने नाणो आपीयो, केळवे कपट अपारजीरे. मम० ॥३३॥
कपट केळवी रूत ओछो दीधो, खाइ गयो दोय सारोजीरे;
घेर जइ तेणे रूतज तोळीयो, थयो कदाग्रह अपारोजीरे. मम० ३४
क्लेश[2] थयो पण पाछो नवी दीयो, देणुं रहि गयुं तास जीरे;
मरी तुज बापज थयो बोकडो, मारवा लेइ गयो ते ठामजीरे. मम०
ते लेइ तुज दुकाने आवीयो, तुज[3] बापज तेणी वारो जीरे;
जातिस्मरण देखी उपज्युं, पेठो दुकान मोझारोजीरे. मम०॥३६॥
लोभना वशथी तुं न लेइ शक्यो, तव उतरतां सारो जीरे;
आंसु चोधारा तेने पड्या, आव्यो क्रोध अपारो जीरे. मम०॥३७॥
तव ते शेठज पाधरो उठीयो, ज्यां चंडाल त्यां आयो जीरे;
कहे मुजने तुं देने बोकडो, ते कहे रह्यो रंधायो जीरे. मम० ॥३८॥
देवा मांड्यो त्यारे नवी लीधो, तेने में मारी नाख्यो जीरे;
भांगे पगले ते पाछो वळ्यो, पूछे मुनिने ते वारोजीरे. मम० ॥३९॥
मुज तात प्रभु केइ गति संचर्यो, तव मुनिवर कहे ताम जीरे;
रौद्रध्यान आव्यो तुज उपरे, तेणे पेली नरके ठामजीरे. मम० ४०
नरके गयो ते दुःख बहु अनुभवे, कपट तणे परभावे जीरे;
एम सुणी नागदत्तज ध्रुजीयो, मनमां ते पस्तायोजीरे. मम० ॥४१॥
तव ते मुनिवरने कहे शेठीयो, सात दिवसनु आयु जीरे;
हवे हुं धर्म शी रीते करुं, मुनि कहे मत पस्ताओजीरे. मम० ॥४२॥

१ रू—कपास। २ कजीयो—कंकास। ३ तारा बापने।

एक दिवसनुं चारित्र सुख दीये, पामे अनुत्तर विमान जीरे;
जेवा भाव तेवां फल निपजे, तेणे मत करो चिंता लगारजीरे. ४३

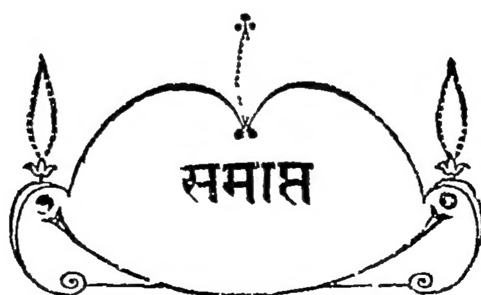
एम सुणीने नागदत्त शेठजी, लेवे चारित्रनो भार जीरे;
एह परिग्रह सघळो असार छे, मूकतां न करी वारजीरे. मम० ॥४४॥

चार दिवस चारित्र तेणे पाळीयुं, त्रण दिन कर्यो संथारो जीरे;
सातमे दिवसे कपालमां शूल थयुं, मुनि शरणां दीये तेणी
वारो जीरे. ॥ मम ॥ ४५ ॥

शरणां लेतां करी पूरुं आउखुं, शुभ ध्यान मोझारो जीरे;
मरी सुधर्मा देवलोके उपन्यो, सुख विलसे श्रीकारोजीरे. मम०४६

एम जाणीने धर्म ज आदरो, तो सुख पामो अपारो जीरे;
ज्ञानविमल सूरि गुरु एम कहे, धर्मे जय जयकारो जीरे,
मम कर ममता रे, समता आदरो. ॥ ४७ ॥

॥ इति श्री नागदत्त शेठनी सज्झाय. ॥

भावनगर आनंद प्रिन्टींग प्रेसमां शा गुलाबचंद लल्लुभाईए छाप्यु.